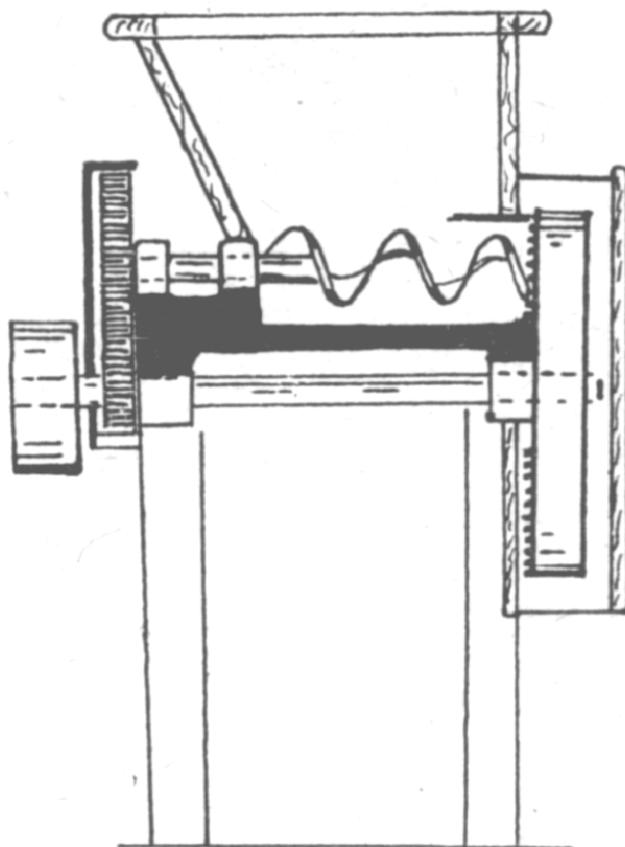

Při kvašení a destilaci se aromatické látky nechovají stejně. Mnohé z nich přecházejí destilací přímo do pálenky, aniž se jejich charakter podstatně změní, kdežto jiné se již během kvašení rozkládají. Některé se v kvasu znova tvoří, přecházejí do destilátu a udělují mu typické vlastnosti.

Ing. Dr. Josef Dyr. Výroba slivovice a jiných pálenek.
Zemědělská knižnice, sv. 4, Vesmír, Praha 1946, str. 9

Mlynek na ovoce zn. „Igel“.

Ruka Zbyszka Kośćca staví skautskou hlídku

Janusz Klimsza

Anděl a umění provazochodce

Anděl Francěk Kolondra šněruje do Radvanic domu,
ožraly jak štolverk.

Tři chlapý na šachtě zasypalo, v hospodě bylo na prasknuti.

Tři anděle v koutku obraceli rumy,
kajste byli, kokoti, haviři na nich řvali.

Včil Sykoruv most před nim lehnul jako smrtka,
litinove oblouky z monstroznimi nyty
vřešti, poj,
jak sirený – poj,
rybim žebrym, poj.

Anděl chytá balanc, mostu do kurev spila.

Ty kurwo, vola, jak spadnym, tak uwidzisz.

Anděl křivě vzletne, nahoře oblouku sedí,
hvězdy sviti, zima je.

Francěk na zimu řve, že je piča.

Dole Aninka Kniezek, dělnica z jatek, stoji,
Francku, co tam robisz, vola.

Francěk třepí se zimu jak chore zvíře, zvraci,
divka před sprškou chlastu krok či dva ustupuje.

Francku, zlyž na dól, to ci puse dóm.

Anděl ze zimy skučí, zvratky křídlem utira,
Aninku Kniezek pravda libat by velmi chtěl.

Nimogym zlyžc, Anulko, boch se posrol, vola.

Aha, vola Aninka, tak przdí za mnom jutro.

Šichtova tramvaj se kodrcia mostem,

jak boži stromek cinka.

V mlze nad ni anděl spi.

Ruka Zbyszka Koścća staví skautskou hlídku

Jdeme v blátě,
v chatové osadě za Lučinou,
kolem XIV. sjezdu KSČ je nám dvanáct,
před třemi lety zrušili polský skauting,
HPC,
paramilitární organizaci, kterou po mnoho měsíců
budeme tajně udržovat,
v listopadu 74 už mlčky
procházíme v mase Ostravou,
mezi skandováním Husák Mamula Káesče
vklíněny věty pionýra
(sem Rost'a z Pišťa)
– komu fandite kluci.

My: Třincu.

A pingpongistum z Haviřova vždycky.
On: Ja Ostroju. A když vyhrava, tak Baniku možna.
Teď – vlhké pohory stoupají po mokrému kamení,
cesta plání ostružin,
ponurá, definitivní entita,
realita intenzivní jako bolest,
jako světla v raném dětství, možná...
...husí farma,
mosazné odstíny křídel,
vůně husího lejna amplifikována srpnovým odpoledнем,
zvuk deště ve vrátech snu,
v peřinách voní kostel,
na jalovém nebi plevel nízkých mračen.

Ruka Zbyszka Koścća, velkého kluka zvaného Mrtvola,
zastaví čas.

(Mrtvola je našim průzkumníkem.)

Proběhnou obrazy:

Vidím svůj dospělý život strnulý po orgazmu,
pach knih,
vesnické knihovny v Bludovicích,
v předsíni (voní mlékem, kravskou močí –
– jako ve fyzikálním kabinetu salmiak a celá asociativní soustava páječky)
hnízdí na lampě vlaštovky,
velká koule z jílu, ze sena, z chléva evangelické fary,
se ozývá hlasitým pískotem,
vitální enkláva,

pod navezenými větřieskami knih.
Jdeme, dál lesem vzrostlých kopřiv,
vysoké stvoly šlehají do silonové bundy
přešité po bratrancích z NSR,
život plyne jak smradlavý potok mezi tímto blátivým úvalem
a půdou mého dědečka v Dolní Datyni,
kde knihařský lis, odstředivka na mléko jsou stejně oslnivé
jako barevné litografie z knihy Das Schönheit des Mittermeer,
obzvláště pak Die Berberische Frau im Zitronengarten,
nebo Die Marokanische Medina in Fés.

Otcova promoce.

Stojím před velkými zrcadly v aule Vysoké školy báňské,
je mi pět, hledím na nové polobotky, na bílý rolák,
o jedenáct let starší sestřenice Irka mě češe hřebenem z krunýře karety velké,
můj otec přichází s četou Mikulášů,
je nejmenší z nich, jsem tím velmi zklamán.

Děda vede kolo, ženy u venkovních branek zdraví bílým slamákem,
řeznice se jmenuje Řezníková,
je to skvělé,

krásnější je snad jen Stalinův obrázek v sestřenčině slabikáři,
je to příslib velkých tajemství, do nichž hodlám nahlédnout zcela jistě.

Havíři stojí v moři holubů,

neustále fluktuující hejna,

přistávající a odletájící ve víru peří,

havíři, černí, jako by zrovna vyfárali, mě volají jménem...

Ten sen je stejný pětatřicet let.

Mění se jen motiv,

žánr.

Nádoba se nalévá děsem.

Jsou dveře, za nimiž je ticho neproniknutelné.

Ruka v skaутském rukávu visí v čase,

čekám na věty jednoduché dikce:

stůj, čekaj,

jdi dál, vrat' se zpátky.

Ted' však činím objev, jenž je nečekaný:

Ty věty nesly jiný význam –

– stůjte, čekajte,

pomalu jděte za mnou,

byla to poslední doba,

kdy použil jsem množných čísel,

mysle na sebe.

Vyhnan z ráje čísla množného,

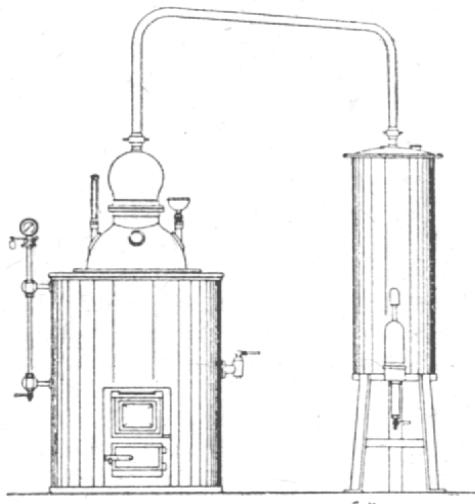
pak
bloudil jsem v křivulích individuálního,
celkem snesitelného pekla singuláru.
Ta ruka v skautské košili,
zastavená v roce sedmdesát čtyři, možná pět,
je archetypální gestus
odluky.
Jeden půjde z kola ven, je to tato hra.
Teď to vím, znám jméno, které následuje,
tvářím se zaskočen tou volbou,
mou vlastní volbou snad.
Tvářím se jako idiot a jako obvykle nejsem z toho šťastný.

Sběrna šatstva

Den před Vánocemi,
prosinec 67,
stojím se stvrzenkou v ruce v chemickém vzduchu
čistírny u restaurace Kosmos,
dům je zajat kaprem,
obludně dýše, jak monstrum z vesmíru,
ve sklepě se odehrává matriarchát mandlu,
napínání záclon velebná jak senoseče,
v sušárně děčka z vedlejších vchodů zkouší divadlo,
fragmentární princezna chodí po dvorku v šatech ze záclony,
v zimě kropí pískoviště vodou z hydrantu,
v čtverci mezi věžáky
rozkvetly ledové Lúrky,
všichni bruslí,
 já ne,
mě neberou mezi sebe,
jsem tlustý, šilhám a jsem Polák.

Z Vánoc v Havířově sběrnu šatstva mám nejraději,
stojím mezi stohy prázdných ramínek,
fronta k pultu je naštěstí dlouhá,
hledím jak omámen na čestné uznání
kolektiv družstva Perex v Českém Těšíně,
kombik oktávka projíždí kolem ubytovny Korčagin,

někteří pionýři pouští draky,
jiní je pak sledují, obzvláště ti vsedě,
akvarel socialistické cesty,
budím se z hypnózy:
něčí prsty mě postrkují kupředu,
já však, ještě uvnitř obrazu,
pod mořem dětství,
z batyskafu štěstí dostávám se pomalu,
útržky hovorů namalovaných lidí
šimrají na lulině jak sněhové vločky,
ted' teprve v sběrně šatstva stojím,
rozhlasové sáňky za pláténou plentou zvoní,
nikdy potom
nezvládli toto zapomnění
wilfredo lam magritte Duchamp
klee max ernst
ani altamira
ne –
deskriptivní cesta protnutá autem,
vyznání víry v tao komunizmu,
v monstrózní plíci proletkultu,
mrázivý nádech šachet po únoru,
před zblblym twistem šedesátých let

Destilační přístroj s vodní lázní 0,5 atm. na ovocný kvas a destilaci vína. (Fa. F. Indra, Brno.)

Janusz Klimsza (*1961 ve Frýdku-Místku), žije v Českém Těšíně. Divadelní režisér, překladatel divadelních her (z polštiny do češtiny, z češtiny do polštiny). V roce 1994 vydal společně s Jackem Sikorou a Jozefem Kurkem soubor krátkých próz Nocné latarnie (Noční lucerny). Dosud publikoval pouze polsky nebo překlady (E. Sojky, P. Motýla, K. Vůjtka). Překlady zastoupen např. v antologii V srdci černého pavouka (Votobia, Olomouc 2000).

Čí a k čemu jsme vnitřností

Tereza Riedlbauchová

DOPIS KAMILÉ

Neděle po tvém příjezdu je ze světla.
Mlčíš a cizí kraje vycházejí tiše z hranic.
A opět s radostí nasloucháš nám všem.
Mlčíš a moře ti uniká ze zad a z pat.
Slunce bezostyšně přilnulo k vlasům.
Mlčíš a pomalé staré kroky osahávají temena.
Maličký ptáček vzlétl z prachového oblaku.
Kužely zářivého prachu a v nich ticho.
Mlčíš a z bolesti prudce kladeš ruce po celém těle.
Zachycení úniku.
Tvá skrytost se zaleskne na ostří.
Ze světla a z hebkosti vyvržená vlno.

JEZERO JE TICHÉ A PŘIVOLÁVÁ VŠECHNA MOŘE
všemi ústy vyvrhuje stesk do skal
paměť lidstva je jen bílá plachta
Procházející milenci utkvěli i jejich zlatá těla
uschlá vážka – hlavu zvrácenou nazad –
se oddává poslední rozkoší
Odstupujeme od svých těl
prohlížíme je
a odkládáme jako vydlabaný kmen
tak jsme se očistili
hnisající rány nemocného muže jsou bílé hvězdy

Kanada, Rocky Lake, 19. července 2001

Tereza Riedlbauchová

NAKONEC JE TOMU VŽDYCKY TAK:
v každém setkání rozmlouvám se sebou sama
a něha kterou přijímám není než má vlastní něha
pokrývám jí ztichlé tělo
šplouchá v něm vzdálená voda
do jaké skály jsme se obtiskli
jaká lastura nás vyvrhla
čí a k čemu jsme vnitřnosti

TAKOVÝ DEN KDY VŠE JE LEHKÉ
a pozvedá
věci se nechávají pronikat světlem
větrem zdvižený list
už neklesá
Betsabé si koupe nohy v louži
voda – ta bestie – ta někomu
uprchlá, ponorná řeka
den kdy Hölderlin zpívá o radosti
a zešilí někde v koutku pod dubem
den bez pochyb kdy
jas až příliš rozšiřuje prostor
a pohyb dětí se odvinuje od loutek
kdy vína je málo, vězní světlo
a je uvězněné ve světle
kdy lidé plují bez nohou
a tráva ještě voní před sněhem
témař se odděluješ od země
zezadu tě zvedá tvůj blízký
a mrtvý je

KAŽDÝ POHYB JE ČEKÁNÍ
posouvám se – ale nevím kam
očnice mi zapadly do pat
kůstky zachrastily
hluboko v mé těle se mi zjevilo dětství
vzpomínky se tříštily, odlupovaly od hladiny
a vzletaly jako ohromní motýli
slepila jsem a vše bylo na dosah
tam v očích narazila jsem na zemi
prorostla mi tělem

Tereza Riedlbauchová

Okno které vede do zahrady
do jeho tmy se dívá sníh
bradavky pukají na hranách stromů
zavál nezavál třeskutý smích

bosýma rukama zahrazuješ tělo
do tmy odplouvá jako vrak
patama ze světla zarýt by se chtělo
do tebe do mě a naopak

V den tvého odjezdu, můj milý
světlo se necházá tušit
báseň je houpavé lůno matky
jeskyně a v ní had

Mé tělo se vtísnilo do boků do
ňader
a země už dýchá
plameny z krokusů
Tak celičká z tebe a sama
navlhhou krajinou
všemi směry
od tebe k tobě

TVÉ TĚLO JE Z HEBKÝCH KŘÍDEL
ve větru který jimi zvedáš
vykvétají ohromné černé květy
vyhnité kořeny útlých stromů
jsou průhledy do nitra země

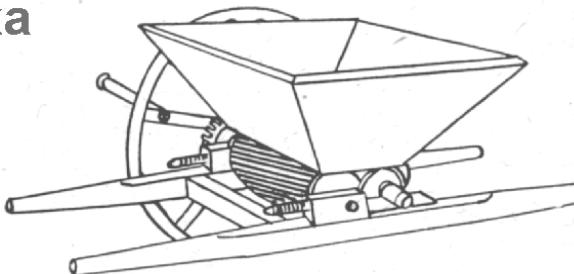
I ty do mě zarůstáš
ohnivě vykvétáš uprostřed mého těla

Jsme jenom změř země

*Tereza Riedlbauchová (*1977 v Praze), absolventka FFUK (aprobace český jazyk a literatura, francouzština), od října doktorandka na katedře české literatury a literární vědy. Publikovala v časopisech Tvar, Host, Pěší zóna, v roce 2000 vydala sbírku Modrá jablka (Ivo Železný).*

Jeden nos na dve oči

Jaroslav Vlnka

Mlýnek na ovoce bobulové a peckové.

Diabolsky, do práz dna, do brány

Nechtami počneš oráť moje kríže,
červený lak sa s krvou miešať bude,
na perách stopy krvi zazriem v rúži,
bičíkom moču zotnem hlavu ruži.
Vláčna vtedy, lepkavá potom, drahá!
Ešte viac a najviac a celkom nahá –
a ja v druhom nebi, zamdliet' a nebyť.
V predpeklí predtým teba stiahnem
z kože,
ty mi z tejže kože vystelieš lóže.
Budeme pelešiť sa v hladnom hrobe.
Na márach smrti živí položení,
tou strašnou, strašnou slast'ou
umierat'...
Uškom ihly preťahovať vlas,
za horúca kuť ho na nákove,
praskajúce kosti na seba si klášť
a mokré telá vzájomne obliekať.
Až naše mihalnice zapadnú
ako skrutky do zárezu,
až zrelá čerešňa zatieni lunu,
ľahko sa pozriem z tvojich očí,
ty, drahá, z mojich a iná.
Už nás nikdy nik nevyslobodí.
Ak, možno, *deus ex machina*.

Vezmi si svoje telo

Dievčatko z Hitchcockovho príbehu
lízankou krotí sršne
a osedlané levy v mierumilovnom meste
začinajú lietať.
Nad všetkým vyvrel mesiac,
vytiahol sa z puzdra
a spokojná Zem zaspávala
ako tvora tvár,
nežná a odrazená na čepeli.
Okolo palca sa mi krúti opitá samota,
spila sa mňa,
obchádza a žasne,
ako dlho mohla.
V tej chvíli skončia vojny
a markytánky opustia vojakov,
a prítom nikto nemiloval
ako oni,
nevečeral s Ježišom
a netasil sa z nožmi.
Nie som vojak, ktorého opúšťaš,
som pokoj, ktorému odpúšťaš
výkriky.
Vezmi si svoje telo
a iné balvany a hriechy,
pozatváraj si zvonku oči,
stmieva sa a prší.

Stroje pracujú a milujú

Stroje pracujú a milujú,
je to však láska do opotrebovania,
vystavená v Marinettiho manifeste.
Niekto si píše úmrtný list
na jedno Nič z obrovskej súrie.
Krásna, ale odporná ženská
si prstom preostrieva pošvu kosy.
Nie! Ešte som ju nemal.
Som iba dieťa,
vyrastajúce spoza roztvorených prstov
čudnej revolúcii,
z ktorej nám zostali chodníky.
Po pivniciach ktosi vešia plagáty
o tom, koho vzkriesili,
aj o tom, kto padol.
Prepáč, na nič sa nepamätám,
ale tie ženy,
s ktorými som vnútorne obcoval,
porodili, v znamení križov,
hviezd
a kosoštvorca,
geniálne deti s králičími očami
a krokodíliou kožou,
aby takto obrnené,
hrozné
a múdre
pomohli slabým vytlačiť
Sisyfov kameň.

Ďaleko a načisto začínam písat
nový letopočet.
Je január roku dvetisíc...
Nehľadiac na poznatky historikov,
na dobu, v ktorej sa oči farbia
po peniazoch na zeleno,
hnedo
či modro,
nehľadiac na proroctvá Nostradamov,
čísla a tušenia, je január roku dvetisíc...
A v lunaparkoch mladíci strieľajú ruže

a starcov s predpotopnými kravatami.
A ja si ako všetci, ktorí stále blúdia,
dokopy šnurujem zobuté topánky
a vešiam ich na strom.
Húpajú sa ozaj obesenecky. Zabudli
sice na cesty, ale nestratili
vieru v nohy, ktoré ich viedli.
Na krížnych cestách, kde si bosorky
vymieňajú vedomosti
o svojich obetiach
a prúdových motoroch,
kde svätojánske mušky a netopiere
ohurujú vynikajúcim kinetickým umením
si ľahostajne odkladám
do pohára k skleneným očiam
a umelým zubom
nos.
Pretože ten mi najskôr niekto uprie.
Pretože aj jeden nos je na dve oči
naozaj veľa.

*Jaroslav Vlnka (*1971 v Bánovciach nad Bebravou), žije v Pezinku. Pracoval ako kalič ve strojírenském závode Tatra Bánovce. Po základní vojenské službě v Brně (Židenice, Slatina) vystudoval Filozofickou fakultu UK v Bratislavě. Určitou dobu zaměstnán na gymnáziu v Topoľčanech, v současnosti učí na Pedagogické fakultě UK v Bratislavě. Literární kritiku, poezii a prózu publikoval ve více než 30 médiích, na Slovensku i v zahraničí. Vydal básnickou sbírku Verše na raňajky (2000), za kterou získal premii Ceny I. Kraska Literárního fondu SR, a knihu Pohlády na fenomén nadrealizmu (2002). Za svou literární tvorbu získal 11 prestižních cen.*

Zdá se mi že někdo ve mně jí meruňky

Lenka Slívová

Zátiší s mlékem a skripty

Kšiltovka mezi ploty – jediné
srozuměné
Pamětí už jsi na peřině
A najednou chceš mít zesvětlené
pramínky A krást

Běloch opřený o roj
ryb

Očko génia

Má oči do mě otevřené
nejde to prodloužit

Tam bydlí samo velkoměsto

Kostel je místem kde se hřejou duše
Jak prošla kolem
Nemáš oheň?

XXX

Vlnami modliteb
spálit prsa Dlouhými dlaněmi
Vstát a Sedat
Zlatý flitr celým tělem
svlékat dole za kostelem

Zvedla kámen Žádné cukroví

XXX

U Svaté Pýchy
rozsvěcí
Kanec
vybíhá z krve

Dívčí písmo Mé maminky
mě uhladí

Lenka Slívová

xxx

Listy spánku
Těžké

A modrá místa
za očima

Měsíc je žena
Žena spí

xxx

Samoúčel
Sahara Most nad Saharou
Zelený Z ptáků

Co kdybychom se představili
Tamhle je pěkný les

xxx

Virginia cítí už vodu
Paměť vynechala

Agnus Dei ostříhaný
Má ho u nohy posteče

xxx

Rohlíkové já dole u židle na
vzdory
horám koláčků které cukrovaly
včera moje ruce

xxx

Stromem mezi lesem
du já
Vítr ale mírný
du já

Kaple přímo v krvi
Jede vlak
Pole roztresené
Asi tak

xxx

Děti pobíhající kukuřicí
Mohu spát Z okna to cítím

Rty na vodě

Zdá se mi že někdo
ve mně ji meruňky
Tajemství vtékající

*Lenka Slívová (*1976), vyrostla v Horní Datyni, krodnému Slezsku se hrdě hlásí. V současnosti studentka literatury a literární vědy na FF UK v Praze. Zjímá se o filozofii (Emerson, Buber, Pascal, Grun), etiku a literaturu (S. Plathová, E. Dickinsonová, J. Deml, dále O. Tokarczuková, P. Maděra a mnozí další). Účastnice literárních soutěží v Sobotce a ve Fr. Lázních. Publikovala v Hostu 6/97.*

Anka

Martin Švanda

nikdo nevěděl že
v Tobě padá listí
když se třeseš Anka
jen já to slyšel
pod Tvým oknem procházeje
černý plamínku

píská se píská
na lásku v bílých podkolenkách
a ona copatou hlavu otáčí
prvňáček
o chybě vábničky neví nic

jen anděl pod lavicí
schoval pro ni slabikář
plný aster a stýskání

v noci se zakláňely
plástve plné medu
do oblak tušily Lunu
noc se podobala
košíli na vysvlečení
posetá kousky skořice

Anka strunka
nadechla se času
a polkla hodinky
teď leží poočku

komínem jiskří krajka
a první krása
má přání skleněná
skoro tak průzračná

záplatuji Ance
z naivity kabát
ze samých zrcadel
profoukla jej Bestie

ta co chodí v rakkách
a spí ve větvích
pod křídly úsměvů
tají pekelné jitro

večer zmrznul zkřehl
píšu těm
kteří mi nejvíce chybí
noc rozpukala
hrudníky lesních kaluží
jsem plný dopisů
stříbrných drápků

nejsem na vzpínání existenciál
ani příliš líný

občas mě probudí
napůl slíbené a
zcela odložené ráno
pod polštářem

ale vlastně bych se
chtěl jen dívat
jak ti stárnu ruce

čekám na Anku
ráno stála u zrcadla
potom zamkla svůj pokoj
na dobré slovo a
oblékla stůl v jídelně
do černých šatů

Anka mlčenlivá krajka
až se vrátí k obědu
bude vůně sasanek

tu noc ve které
jsem se nezbláznil
a ty jsi nepřišla
ulehl jsem vedle sebe
přestal se poslouchat

koupil jsem oči
na rybím trhu
a uši na tajném netopýřím
nesu je pro Anku
v neděli k snídani

korouhev zpívá si:
„Anka, Anka
otevřená ranka
do Tvé duše branka“

neřekla mi o tom
změnila barvu vlasů
změnila barvu očí
změnila číslo pasu
potom jsem ji potkal

neřekl jsem jí o tom
a otevřel schodům do ulice
tobě Anka taky ne
nebyla jsi doma

hlemýžď na stropě
zanechal stopu krve
hlemýžď na stropě
má měděné oči

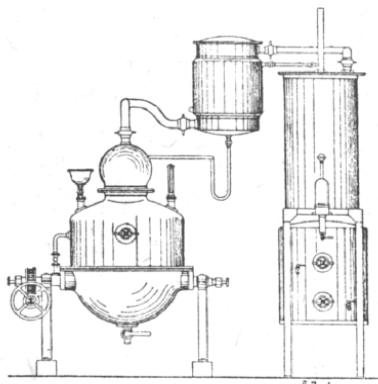
je u mě prý
na návštěvě Labyrintos
rozestlal si ve mně
do ticha nabodal
stříbrné díry
prostřel mezi nimi
Tvé černé vlasy

z nočního rychlíku vyklonila
svou bílou šíji a její vlasy
si noc spletla se svými
vítr jim nakonec půjčil hřeben

tenkrát četlo se
jen z nastavených dlani
a slabikář schovaný za postelí
nikdo nebudil před usnutím

Anka
strážkyně jednorožců
má oči v kapsách
a vlasy z havraních křídel

na vejcích sedí dutá přání
až začnou pukat
chci být s ní

Destilační přístroj na vytápění parou pro destilaci
jemných, vysokoprocentních, aromatických palenek
fj. F. Indra, Brno.

*Martin Švanda (*1975 v Brně), psycholog. Básně publikoval v Hostu 5/02.*

Teprve všechno

Kateřina Bolechová

O pouti

O pouti
ženy sáhly do žaludků skříní
pro šaty sváteční
a muži natáhli obleky
prohnané naftalínem
ze svateb a pohřbů
na náves plnou světel
jak rybník pod nocí
Ne nikdy jsem nechtěla
pach venkova
záda shrbená nad záhonem
ruce orané po lokty
ale teď čas
okolo stavení na bílo
kloní větve myšlenek
k zemi blíž
dotknout se věci
některých

/Tvář šachovnice/

x x x

Ne
nemluvím na tebe vietnamsky
ani záhadným dialektem
to vrátní z kempu
od řeky Styx
schválne tě matou
a voláš po mně
od kbelíku
přiběhnu
v gumových rukavicích
– Tady jsem –
hadičkou cévky
odpoledne tiše odtikává

/Tvář šachovnice/

Skleněná výplň

Někdy se na něho dívám
skrze skleněnou výplň dveří
jsem jako turista
v akvaparku
a jeho oko
okem kosatky
trčící v nehybných vodách
Skleněná výplň
na straně turisty možnost
kdykoliv odejít

/Tvář šachovnice/

Vzpomínka

Tehdy se hodiny
oblizovaly životem
cikorka přešlapovala
za dveřmi
I dnes bych si přála
za oknem
teprve všechno

/Tvář šachovnice/

xxx

Jsou věci
o kterých nedá se
... nemohu psát
bylo by to jen
hýkání starého osla
bylo by to
ojedinělé plácnutí
do hejna much
Někdy je třeba ticho
sednout si
na dno rybníka
rukama obejmout kolena
a naslouchat vodě
jako kdysi
před narozením

/Zápisky ze skoro tajného deníku/

xxx

Otče můj
jenž stojíš tu v předsíni
jako bys nedospěl
v pruhatém pyžamovém kabátku
kluk z děcáku
co vyhlíží potenciální matku
když odcházím vlhkým schodištěm
Otče můj
kašlu ti na království
Přijd'...

/Zápisky ze skoro tajného deníku/

xxx

A kdybych třeba jednou
úplně zobézněla do samoty
začnu chodit do hospody na rohu
budu psát na pivní tácky
a starí dělníci bez zubů
budou dělat
že mi rozumějí

/Tvář šachovnice/

xxx

– Taky bereš –
– Taky –
– A co? ... neurol? –
– Taky –
– Vidíš taky bere... neurol –
mávla rukou přes stůl
na svého muže
– Jeho bolí záda kolena hlava –
doktor říkal
– Lepší to nebude –
Jde o to aby se s tím
člověk smířil
Ale pod slunečníkem
zahradní restaurace
se nám nějak nechtělo
do toho smířování
I když
pryč je doba
kdy jsme si mysleli
že hemeroidy
mohou být třeba souhvězdí

*Kateřina Bolechová (*1966 v Českých Budějovicích), po absolvování gymnázia vystřídala řadu zaměstnání, z nichž ani jedno nesouviselo s literaturou či jiným kulturním odvětvím. Publikovala v regionálním tisku, v almanáších literárních soutěží, ve sbírce poezie a prózy autorů publikujicích v internetovém magazínu Totem.cz Z kapsáře (Občanské sdružení Loreta, Praha 2002), časopisecky v Psim vině, Textech, Dobré adrese. Pořadatelka autorských čtení. Kromě poezie piše také krátkou prózu.*

Horší než porod

Vojtěch Štětka

nejenom v průvanu, ještě i o patro výš
jsme cítili závany větru
kdosi navrhнул bouře
nebylo přijato –
stříhli jsme si
ven se vypotácel nejbledší chlapec s nej-
nepřitomnějšíma očima
držela jsem ho na šnůrce
pak se přetřhla...
znovu jsme losovali
před dveře vyhodili neohrabaného tuleně
zoufale naříkal
a tleskal ploutvemi o sebe
pak se šnůrka přetřhla
Indiáni šli, býci i kozorozi, předposlední
i labuť
a pak zůstali jen oni a já.
šnůrka byla krátká na podání ruky.
není to bouře?

ano ano ozývalo se ze všech stran s úle-
vou to bude bouře
to bude najisto bouře –

on žvaní, já ne. on říká že nežvaní já nic neříkám
a nežvaním. on to popírá. nemůžu se bránit.
je mi ho líto tak začínám žvanit.
on žvaní, já ne. on říká že nežvaní já žvaním
že nic neříkám. pleteme do toho Boha
a humanitární akce.

Vojtěch Štětka

nebudu-li mít děti
učiním plodnými některé motivy.
až se mě zeptají stálo-li to za to
řeknu jim
a vás se někdo ptal
zda chcete mít ta směšná varlata?

její oči napuchly
a nebyla tu vítaná.

spíš jako lupa
než jak zrcadlo.

chtěla mít průsvitného miláčka, skleněného
a růžového
aby jím procházelo světlo a laskalo její
krk a paže
aby ji zahřívalo, ochraňovalo
aby jí svítilo

aby na ni nešahalo
aby ji nešoustalo
aby *jí* nerodilo –

chtěla mít průsvitného miláčka a projít
skrze něj
domů

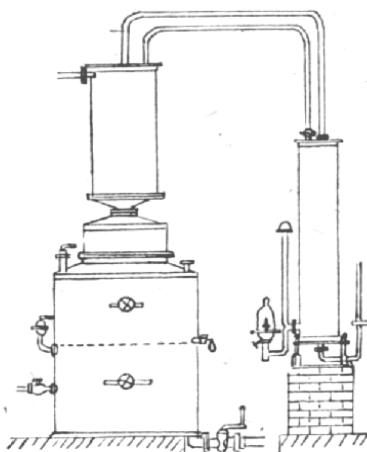
tohle je horší než porod.
tohle je jako když řeknou slečinko
ta soulož do konečníku se vám mož-
ná líbila
ale břicho se tak naplnit nedá.
a já jsem celou dobu zatínala zuby.

a on
je nešťastný protože v celém vosím hnizdě
je jediný bez žihadla

a on
se rozhodl ukousat k smrti víc brouků
než ti ostatní zvládnou kdy ubodat.

zakrvácený voják umírá zakrvácená
žena vezme mýdlo
a umyje se mezi nohami

*Vojtěch Štětka (*1978), žije v Brně. Nepravidelnou interpunkci v textech ponecháváme na výslovné přání autora.*

Co neuvaříš

Kateřina Pastrňáková

Je uspáno

jednou si k vám přijdu ustlat
a usnout bez probuzení
na pět poslepovaných minut
minuty minut
a roky roků
když jeden je jako tisíc
a naopak

v nohách budete mi stát obrazem
v hlavách orchestr rozsvícených myriád
jednou si s nimi půjdou zazpívat
za plentu
pod jejíž struny ráda podepíšu
aby mě nikdo neslyšel
za okno
aby je kluci kamenem
rozbili na ledovou tříšť perkusi
které mě ukřičí
které mě umlčí

Hrození černých vran

odněkud zaštěkalo
a zakouřilo se mu
od huby
je utrženo
pro pět ran do pětice
mince za zavřenou dlaní
chřestí
za zatnutou pěstí
odněkud zasténal
do pěti (od desíti) otevřených ran
kdo komu v patách
a kdo v křidlech
rození
černých vran

Hora hoře

to hora v noci
prohazuje stíny
síticí oka
sítě ryb
dívají se

divadlo usedá
k zemi
s prvním soustem
vypálenou jiskrou
vše mizí
za další horou

Inspirovaná Letem ptáků. Zvukem protékající vody. Ztištěním. A světlem. Její vnímání a pocitý jsou přelity do metafor způsobem nejvolnějších asociací... a přece průzračně odpovídající. Není lehké číst básně Kateřiny Pastrňákové. Snaha dobrat se původního prožitku většinou selhává. Ale za tím vším je svět veliké krásy. Naslouchej.

Vít Kotačka

včera mi psali
že máš prsty celé od inkoustu
že teplá už neteče
tak je otíráš o tepláky

dneska mi psali
že máš tepláky samou modřinu
a neteče už ani studená
ale nevadí

prsty ponoříš do prachu
na prahu svébytné kuchyně
a tepláky splynou s okolím

co neuvaříš
nikdo nedojí

Ty přece nikdy nepíšeš
tak to není
že by kukačky měřily čas
a slepice zanášely na jejich místo

Ty se přece umíš podívat
a nepotřebuješ k tomu stohy papíru
já ale umím jenom čist
a jinak krátkozraká odrůstám

To ty se umíš podívat
a vzápětí rozestlat
mezi zuby když zrovna nesvítí
a vzápětí roztleskat
podél skal
přejít po niti

Země stvořená

V patách padající tmu
v čele rozlehaný déšť
potáci se
vždy šikmo
tak znamenaní utíkáme

V patách neúprosnou tmu
sténá bolestí
jak škrťá
o nebe silnici
tam skoro nedýcháme

V prstech rozemnutou tmu
mísenou s mlhou
po kapsách odlévá se
z hory
kde vstaváme
kde umíráme

Je jako ruka vnořená
do příliš krátkých vlasů
klouže si tam a zpět
od čela k temeni
od paty k prameni

Je z hory ozvěna
to jak i Bůh vším tichne
nad fjordem stehna sevřená
a voda netryská jen pluje
z temene k čelu
kamením medituje

*Kateřina Pastrňáková (*1974 v Moravské Třebové), studovala anglistiku a germanistiku na UP v Olomouci. Později žila v Londýně, v Praze a nyní v Jihlavě. Vydala sbírku Samo(o)mluvy (Gloriet, Brno 2001). V současnosti chystá druhou sbírku básní, která by mohla vyjít na jaře 2003.*

Až po okraj zvuku

Peter Cibák

Prvý krok

Zarosené ráno hýbe celou krajinou
a
ja stále tāpam nad rečou šumivého piesku
ponorený v ňom – odvolávam!

vždy len v sne zrkadlím spomienky
hranou slzy ich zmáčam do zafarbených obrazov

rosa kamenie
slzy sú čoraz ľažšie – iba vtedy sa začínam brieždiť
čas pracuje spoľahlivo – dobré ráno

Slová so slzou

Zvrstvený na dne trávy
prikladám ústa do puklín kôry
– nahlodávam ju slovom – čítaj z drsného dotyku!

vždy len medzi veršami
nájdeš vlastnú nahotu – spoznáš sa do špiku kostí!

uctievaš zahmlené okná
ó – si slepí cez ich dotyk
v matnom priestore si ukladáš farbu kvetov
ale to je len chlad – ktorý sa hýbe po koži

Peter Cibák

Koľaje

Uspáva ma jemný šepot lístia
vánok ho plní po okraj srdca

prišiel som zahliadnuť – dotknúť sa kôry podstaty!

spievam o snoch bez písmen
neustále otváram dvere dokorán
a
pýtam sa: kto z môjho tela zmýva súmrak strachu?

zrneká piesku ukladám do viet
a
tvorím sladký príbeh

pritiahol som samotný koniec horizontu
prekročil koľaje veternej krajiny
ó – vstúp do nej prvým ranným krokom

– tu by mal spať môj bledý život
– tu by mala nevesta pod sukňou voňavé háje

treba len čakať a ľahať si vlasy v budúcom prázdnne

Strach z návratu

Iba stromy sú vyššie
so svojím výhľadom
v ich terasách možno nahliadnuť času do tváre
ale niet sa čomu smiat?

– zbabte sa budúceho lístia
to staré ešte len vykvitne –

skôr pri ich úpäti
bojazlivé potomstvo máva bledými rukami
a
prosí o lepší výhľad – vždy len v pred!!

Mrzneme

Momentálne – teraz sú letá studenšie
než zimy
len sa pozrite na tie lety

vtácie rody kričia
cez už posekané ľany
premnožené zahatali chodník letu

aj motýle z úľavou pritakávajú
pohybu kvetov
hýbu sa s nami v živočíšnom
jazyku
síce im nerozumieť – ale dýchajú ten istý vzduch
pijú tú istú vodu
a
možno je rozdiel
v chuti zamrznutých jahôd
ktoré cítime len z vnútra
niektorí aj bez kabátov

Jesenné zaklínanie

Len lístie vypovie
– ukotvené v pukoch – čo prinesie nová...
nech sa zriekne svetla!
nech potichu pootočí hranou
ako ja uvádzam do pohybu zabudnuté farby

stojím v jeho dlaniach
a
volám vás z neistého prázdnna
nasiaklo do žil!
usadilo sa na dno spomienok
prikrylo posledné reliky
visiace vo vzduchu

Peter Cibák

Na poludnie

Z krásnej výšky nás fotografuješ
odhod' zamatový závoj hmly
– Poludnica –
a
priky čierno-bile stopy briez
nech v nočnej tráve pribudne viac ticha

tentoraz kričíme v hlase a silno krvácame
na jesenné poludnia

máme bledšie vlasy
hladom zovreté viečka

pohli sa ložiská lístia – aj na tie sa zabudlo!

z juhu
odprevad' tých – čo sa nehýbu do iných rozmerov
a
nás zo severu vyved' na mŕtve cesty – v bielej tme sa ľažko dýcha!

Dozrievanie

Fragmenty podzemných kvetov
narúšajú zázemie
bezbolestne vrhajú nedozreté puky
(vyššie) do priestoru
vypĺňajú ho vôňou minulého storočia
– vzduch prská!

možno nižšie
v súlade melódie
črtajú letokruhy krajšiu jar
– matkám už odhali deti!
a
z tých posledných cítiť len vibrácie
/závan v puklinách kôry/

Peter Cibák

Najvyššie zrkadlá

Jeseň už našepkáva
umlčané slová leta
predĺženou rukou ich hádže pod kroky neistých nôh

(potopa riek končiacich v ničote)

tu uväzním vlastný pohyb
stopou podpíšem toto miesto
ó jazvy – ó Tatry – do vás sa vsiaknem

nech si len budúce letá nariekajú
(nie žiaľ
nie slzu na – ktorú nedovidím)

už navždy som blúdiaci vo vašich dužinách

Spánok pod klavírom

Len z času na čas
počuť pláč od starého klavíru

suché slzy dopadajú na klávesy
v tichej symfónii

bez rytmu!
v substancii proti-hlasu
vibrujú celou miestnosťou

treba sa stiahnuť z kože!
odhaliť vnútro až po okraj zvuku

tá hra aj občas zmílkne
utichne vo vrstve prachu!!

Peter Cibák

V putách tieňa

Ostrou rukou hladím tmu

s presnosťou skalpela ju krájam na malé kúsky
a
vkladám ich náhodným chodcom pod nohy

zahalený rúchom vlastného echa
zostúpte na ich úroveň!

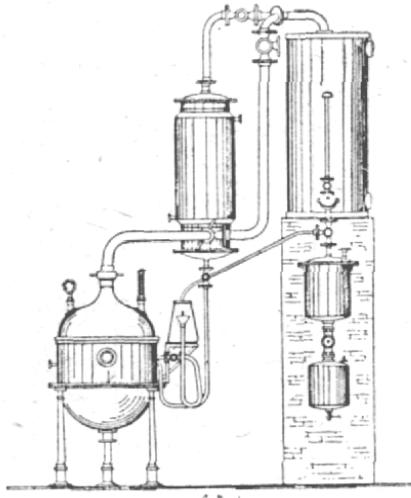
– žiadne odpustenie za stratu
sa nekoná! –

nasadťte si znova okovy

a

synchronizujte s nimi pohyby

telá bez nich sú nahé!
telá s nimi sú mŕtve!

Universální přístroj k destilaci, rektifikaci a pod. na vyhřívání parou a s vakuovým zařízením. (Fa. F. Indra, Brno.)

Peter Cibák (*1981 v Liptovském Mikuláši), absolvent Gymnázia M. M. Hodži v témže městě. Zde se i vážněji setkal s literaturou, konkrétně s poezii. Jak sám přiznává, velký vliv na něj měl významný slovenský básník Ivan Laučík, který byl i jeho profesorem. Od příštího roku by se P. Cibák rád věnoval studiu literatury. Autor dvou rukopisních sbírek, s jednou z nich roku 2002 uspěl v literární soutěži vyhlášené Maticí slovenskou. Tištěné básni jsou z rukopisného souboru Bosou nohou. Časopisecky ani knižně dosud nepublikoval.

V mihu prokreslení

Ondřej Slíva

Vločky

Čím větší vločky,
tím pomaleji padám.
Na hrotech řas je mám,
v mihu prokreslení.

Z nebe je na zemi
bílé nedotčení,
krémovým světlem jsou
lampy propleteny.

Tam, kde je největší
hvězdné přečíslení,
pokleknu, abych tak
zůstal otištěný.

Výhybka času

Věčně ospalá
noc se na chvíli rozvášní
zrychleným tepem kolejí,
když myšlenky svíští nádražím.

Kovem na kov a jiskry
oheň z drátů strojí,
výhybky času
z dásní skřípou dokola tu svoji.

Věčně vášnívý,
jedině ztiším bušící dvojkolí,
když mě nadnesou
síly magnetických polí.

Co odkvetlé

Čekám, co odkvetlé pampelišky
na Tvůj dech,
čekám na čistých papírech
jen podtržené ticho.

Čekám, jak barvy v motýlech,
na pohled,
čekám na vyzářená slova
bez zbytečných vět.

Čekám Tě v půli cesty
do sebe,
čekám a vím, že přijdeš,
až budu u Tebe.

*Ondřej Slíva (*1978 v Ostravě-Zábřehu),
absolvent bohuminského gymnázia, studuje obchodní správu na Gardner Webb University v Severní Karolině. Věnuje se tenisu a výtvarné fotografii.*

Ježatá řeka

Radek Rubáš

... věc ježaté řeky II.

Vě spáncích buší krev,
dlažební kostky se rozpadají v prach
pod nárazy pohledů, samy je vítají
taháme se po ulici sem a tam
mosty už dávno spláchla řeka
plazím se
stojíš nade mnou
hledíš do dálky (rukou si stíníš oči)

kolikrát jsi už prostřela a nikdo z nás nic nejedl
zlenivěly nám huby
zdřevěněly klouby v loktech
sesunuli jsme se na zem
zamotaní v údech, všude kolem je nás plno
dívám se, pohledy, oči
ty úsměvy, je možné se zabít dlani?

nedívaj se na mě, prosím

záchod je narvaný k prasknutí, k odevzdání
poslední pokleknutí před tebou, Pane
řeka je nás plná,

lehni si, ruce pod hlavu, přikryj se
rozkazy pro příští den
takhle ne, takhle opravdu ne, ještě jednou, jinak
jak?

držíš mě za ruku, to je dobře, bál jsem se, že chladnu a ztrácím cit
všechno se uklidnilo, koukám už jen před sebe
budeme se ještě chvíli držet

Radek Rubáš

každý na jedné straně světa
každý plný sám sebe

kolik mostů padá, tolik řeky v ulicích
ruce sem tam vykouknou z proudu,
ježatá řeka
mezi zkroucenými mostními konstrukcemi

zavří se doma a lednička ti bude spílat za plno absencí

to bude dnes den, sedím, dívám se, ležím, procházím
kolikrát ještě
kolikrát ještě se slovo překlene přes obzor
sinavé a skvostné symboly, náznaky, návraty

lehni čokle, co se lísáš

naštěstí pro všechny se můžeme chytit za ruce
za pahýly, za to co nám zbylo z nás samých
lekl jsem se, hrozně, když jsem na tebe sáhl
nic tam nebylo, nic, máchl jsem do prázdná
nebo jsem se chtěl chytit sám sebe

utíkám
do řeky, do lesa, do polí
do města, ulicí
proplétám se vlevo, vpravo
nezadržitelný dech plic
město plné dechu nebo dechů

už mě to nebabí, sedím před domem s kamenným balkónem
kolik vás jde kolem
jako řeka, ježatá řeka, boříte před sebou kulisy
svlékáte obraz z barev a obrysů
projdete

sedím v ničem, sám tu nejsem,
není mi zima, ani teplo

zavřete se doma, lednička vysílá další z modliteb

nehádej se, nemám už sílu ti odporovat

Radek Rubáš

ne, nechci s tebou jenom spát

sakristie domovních dvorů
slyší tě tolíkrát, že je ti úzko

nemůžu se vymanit, proskočit oknem
tříštěné sklo je píšeň plná refrénů
slzy mají rády světlo, rády se lesknou a mění barvu

to co už se nedá říct, zůstane tajemstvím

kola se už roztočila, ručičky putují
mračna chmur mávají na rozloučenou
tak zase napřesrok, děkujeme za návštěvu
jejdanánku to nám bylo

nakopu tě čokle jestli toho nenecháš
nebo sám sebe
nebo někoho, to je jedno, alespoň něco
sakra, alespoň něco

kolíkrát už jsem se opakoval, aby řeč nestála
kolíkrát jsem se snažil

není víc dní než ten dnes
není víc hodin než tato

tak už dost

alespoň něco

kolíkrát?

už dost

a za obzorem zase cítím, že to přijde

něco

dost

*Radek Rubáš (*1977 v Jablonci nad Nisou), člen severočeského multioborového kulturního seskupení Vichrz hor, které mj. vydává stejnojmenný časopis a provozuje stejnojmenný divadelní spolek. Zabývá se rovněž scénáristickou tvorbou. Kromě několika „samootištěných“ básni ve Vichru z hor dosud nepublikoval. (V textech je respektováno nepravidelné kladení interpunkce – pozn. red.)*

... ...

Následnost tvého pohybu,
vždy mě překvapuje kolik nás to stojí sil
neobracet se v hrobě, za života jen
několik vět, které něco znamenají, snad
se znova zopakuje dutí větru v korunách
stromů, stokrát viděné obrazy, stokrát
říkané fráze, je mi lépe s tebou v náručí, ale
ty jsi zvolila jiný způsob, něžnosti se zdály
vyčerpány už na začátku, několik pohybů a
víš, že zítra se neprobudíme, tolik zásahů
do srdce, tolik marných pokušení, za života,
za smrti, že tě vůbec baví se soustředit,
splývám s prostředím, na haldě odpadků
z mých slaboduchých myšlenek, a názorů na to
jak by to mělo vypadat, zemřít a nechat
zemřít

... trochu příliš ...

trochu příliš se tě bojím, nevím proč, ani z čeho ten
strach pochází, ale cítím ho, stejně jako pot v
dlaních a na čele, je tak ledový, že se bojím, že
mi přimrznu prsty

trochu příliš symbolů na jeden pracovní den,
ležím s rukama v dlaních a nepřeju si nic
jiného než stín, je mi takové horko a taková
zima, nesmím se obrátit, zvuk rozvrzaného
kanape by mě přivedl k šílenství

trochu a ještě trochu a několik kapek navíc a cesta
domů je tak dlouhá, že nevěřím, že jsem tam
žil, snažím se rozpomenout na tváře a dotyky
ale nic tam není, jen trochu prachu pod postelí
a červi z nesnědené svačiny, trochu příliš
obrazů na sobotní odpoledne
mám strach, že až přijdeš, tak si položíš
hlavu na můj klín a umřeš

... proměna

Vidiš tu ránu
krvácím už tak dlouho
a ne a ne to zastavit
cítím v ní tvé prsty,
jazyk
ochutnáváš vodu mého těla
jak víno
svraštělé čelo, když uvažuješ
nad ročníkem, chutí a vůni
slastně jsi přivřela oči při polykání
to setkání je tak krátké
snažím se zvednout na lokty vidět tvůj úsměv
olizuješ si prsty, zbytky krve kolem
úst
ulpívá ti na hřbetu ruky
podáváš mi ji k přátelskému stisku
sleduji její pohyb
vzdálenost překonanou, ukrojenou
slyšíš můj povzdech
mlaskavý zvuk díry do mého těla
mastnota slepila naše vlasy
je nás víc než málo
tisíce
minut co měřily náš čas
zitra je také den, křičíš
od dveří
padámzpět do pelesti
a přikrývám se dlaní
až ke krku

... noční zvuky

Ležím s tebou
v peřinách
a poslouchám jak duní
rozechvělá ulice
ptám se tě, jestli jsi šťastná
alespoň se mi to zdá
a ty se zachvěješ zimou
skrčíš se a šeptáš
o maličkostech
nikdy tě potom nevidím
se oblékat
jen cítím slané
ve vzduchu a slyším
jak praskají okna průvanem

Jsou to zde otisky

Tomáš T. Kůs

rámařství

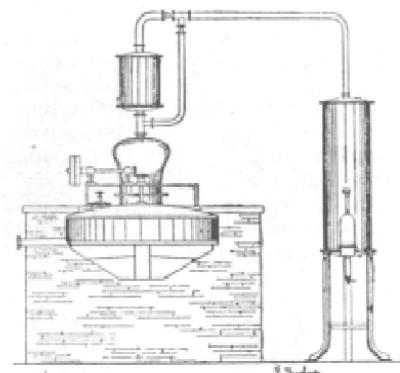
(*doma doma doma
tam se vždycky mlčelo
každý sám postával před svým oknem...)*

venku prudký lijavec
z drdolu mračen vypuštěné vlasy
hrábě košťata
mé vysoké čelo přilnuté na zkrápeném skle
a sklo se neptá

kým jsi
kým jsi chtěl...

... ne tolik odpovědi nýbrž i otázky kladou se jinde
a pokud je uzamčeno veškerý pohyb ve vteřině
hrůzně nabude zároveň však oněmí
jako stokrát přečtený plakát na ulici
jako nikdy neprečtený vytracený list
z knihy skrze jdoucích dějin

vyprahlost silnice opláče voda
sametovým hřbetem dlaně jeví se
opatrná jízda automobilistů.

Destilační přístroj na přímé vytápění se strojním pohonem míchadla, také na vodní lžezel, s deflegmačním zařízením nebo i bez něho.
(Fá. F. Indra, Brno.)

hora

tlukoucí výr odlétá
ani pokora sklonit hlavu ani kouř ani
čurání do trávy
jen hbité rozsudky
všech kopců pod kterými jsem slídl
za bohy
a byl si tím více nejist
myslím-li v pojmech a vůbec myslím-li
to jen hraju o hrany
to jen předu vlákno hlíny
jak otisk bosé nohy mlčí kolovrat
tušení.

host

nechá se slyšet těmi krůčky
čiperka rozpolcenost kamene

tu vytuším kvačení zdi
tu hádám uzamčenost z věku

jenomže přes zámky kování
stále tluku můry novinama
a srdcem nezvané smrti

podvečer

kulhá se k slavnostem
černý fábor samoty
mezi podlažími hrají cizí orchestry

kdo je zde *jako doma*
zbaběle se choulím pod duchnami
ve snu mne bijí holubi.

to shora utržený hřebec pračky
a pokud se výletem k lednici čerň
zimní potok škraloupem ledu
rázem v lod'ce hvězdice kry

to nezvedaný telefon odvedle jak maratónský běžec
a jediné mé přání cíle
nedůvěruji pochybnostem o venkovním ale
vnitřním světě
nedovolím si být bezstarostným domovníkem
v činžáku vlastního srdce
nejistý fond oprav se vytrácí co den
a je tu večer... proč
proč rána z milosti nevychází nikdy
v potřebnou chvíli
se dát komu se vnutit do pavučin
tak tak schoulím hlavu
v objetí elektrického proudu
ve zdech
zakletý šedý plaz
strnulých hadích očí jazyků šeptavých
odmávána příliš zdlouhavá pout' k ránu
nesčetné objízd'ky vždy šelestící celou
jak se píše
s-rd---eční-----ar-yt-mie- --- - - - -

noční byt

na stole hrnek
boubelatě ustojí věčnost
hořící jak ticho v opuštěném kurníku

cosi se chystá:
nakročení? jen se vyšlo chodidlem
už od paty pohyb nedotažen
historický plán zcepěnělý
uzlem rozhodnutí

absence naděje v zubaté
pohlaví klíče
k ránu kutající tápející
vprostřed suchých pysků zámku
svinuté listy

ani prach
jen krev v žilách
více i vlastní dech
je v strnulosti vyhnancem

ani sousedé ani jakkoli
vzdálené zaskřípění
ani úklona tmy ani pečeť světla
celá bezbožnost prostoru:

vlastní vlastní vlastní bytost!

domů

často když přicházíš obava překročit
vlastní práh nevyprášený
a již již se chystáš dovršit s pocitem
jako u dočtené knihy
ještě kdosi zastaví uzavírající pohyb
vstoupí a beztrestně klikne za ním zámek
jako bezmocné tupé kladivo srdce
jemuž zkřížila cestu další
přilehlá komunikace.

paleta

błyskavý linoryt
šmouhy jak roztomilé kapky
šedá druhá ruměnková
pod ramenem jančí pytel těla
plná prsa roz házené vlasy
zas kohout na střeše
tápe
ještě kliče aby v kapse...

Tomáš T. Kůs, narozen roku 1978 v Plzni, kde žije i pracuje. Na Pedagogické fakultě ZČU vystudoval obor manažerství výtvarné kultury, v současnosti pokračuje v magisterském studiu na Fakultě humanitních studií téže univerzity. Od roku 2000 se v plzeňské Kulturní kavárně JABLOŇ věnuje dramaturgi literárních večerů: autorských čtení, komponovaných pořadů poezie, hudby a divadla, přesem poezie apod.; od téhož roku pracuje jako redaktor deníku 35MM (vychází při filmovém festivalu FINÁLE PLZEŇ). Publikoval: Ještě hlavu (proza, Ason klub 1999), Houslový klíč (poesie, Ason klub 2000), časopisecky mj. v Hostu, Psim vině, Literárních novinách, Textech, Nových knihách, Dobré adrese ... Tištěné básně jsou z rukopisné sbírky Příbytek dobytek.

hrúza

okýnkem úzký vějíř světla
na hřebíku bílé copy česneku semknuté
stařecké hlavy
v podloubí na zdech rzivé řetězy vyčerpaní psi
prázdné háky trčící kly
s mrtvou výzvou prasečích lebek
tam v černém rohu králičí kožky
a ztvrdlé na kost
na dva tří kroky ven
na dva tří kroky ven a
neúprosný pohled slunce dusno
ažk závrati zaklonění ažk závrati
do sudu s vodou vnořit hlavu
s posledním dechem
vynoření!

koupel

v modlitbě mýdla bublin pěny potu
štipkavá nasolená vůně
nelze nevzpomenout

nelze nevzpomenout
tvůj černý klín
a tvůj černý klín
a tvůj černý klín

hleděl jsem do něj vždy jak uhranutý
s otevřenou hubou
do vrat

(jako by tu řešení
vězelo na schovávané)
na zítřky

...jsou to zde otisky
a vy pomněnky jste vytlačily plech
s nepřesnými daty konců.

navštívení

kolikrát vás vyprovázel
kolikrát zabral za kliku
a ohlédl se na mráz jímž
vřískly panty a blýskanice prrr...

a kolikrát vás nadzvedl od ramen
ještě teplé a umlklé jak dřevěný štoček
ještě krehčí a ztuhlé než vyrvaný pařez
než to co předtím bušil dláty
než slůvka
cupoval v pilinkový gejzír
a dupal husí peří z polštářů dupal husí peří
– to kladl před práh bosé

kolikrát usedlo
kolikrát hlavy na stolech
zůstaly ploché od piruet.

Tence zahnízděný déšť

Martin Šindelář

Tep vlakové soupravy

Stékající hodina.
Osazenstvo rzi vzpřímené
v dokonalý chod.
Hladina – slina propojení
mezi mnou a cílem.
To do bot
vplížil se s vteřinovou přesnosti
mráz.

Ušní maz na náraznících
naslouchá
nárazům mé malickosti o ciferník.
V propustných intervalech
naslouchám i já jemu
a po mých zádech
stéká nepojízdné opojení – nátělník
vtělený do kostí,
čas.

Hermafrodit ve tmě

Přikrčená postava.
Představa přitulená ke zdi
v přítmí petrolejové lampy.
Stín chudokrevné hvězdy
přežívá kává přítok
úzkokolejně Kampy.

Už tryská z víček výtok
rozteklého cínu,
činu zarytého v pažbě
onoho mytického stroje.

Tu hermafrodit počal rodit
okosticí bolavého klínu
ryzí, úpěnlivý cit.
Třpyt na proslápnuté dlažbě
zčeřeného nepokoje.

Jahelníček

Ta nejněžnější nahota
přichází
prošívaná šupinami...

S režnou nití
v hrdle
páteřních kůstek
přání.

Slzy věčnosti

Vždy,
když kameny pláčou,
pláčou jizvami
po stříbritých stezích
nevinnosti

a všechna slova mají zpěněná ústa
u prostřeného příboje.

Martin Šindelář

Tence zahnízděný déšť'

Potulné mžení okupuje střechu.
Výparý vzdechů rezonují
v tlustostenných kapkách něhy.
Okapy voní zpěněným spánkem,
ty vlhkým klínem zjitření.

– Pohled se slévá v tence zahnízděný déšť. –

Pod pršipláštěm kdosi
chlebovými drobky dokrmuje louže,
honomí se stehy vlastní nahoty.
Tak jako já a ty na nakloněné touze,
na soutoku cest zrození.

O opaku

Taji.
Tajím rány.
Vrány proskakují
klamavými kroky vzletu.
Zpomalují
lomenými zvuky skrze mraky,
svědky všech světů.
Taky já,
sám sebe utvrzuji o opaku.
O bílé duši v černém peří.
Věřím...
v úpalu po málu poznaném.
Mizím...
v obrazech bez zraku.

Zázubí

Třmeny na zdech
úzkost v ústech
dvojřad perel pod nánosem
kamene. Ne – Já
 Ne – Mne

jen štiplavá pírka plamene
polykat
dosyta.

*Martin Šindelář (*1980 v Olomouci), žije ve Švábenicích u Ivanovic na Hané. Vystudoval gymnázium ve Vyškově, poté Justiční školu v Kroměříži, v současnosti zaměstnán jako vyšší soudní úředník na OS Praha 5. Dosud nepublikoval.*

Tehdy je třeba křičet

Paweł Szydeł

v překladech Libora Martinka

noc mami nas i oglupia
bo nocą
świece we włosach skrzą się

w porannym świetle
już nie to
wszystko jest szare

dawno przejrzałem
wiem to najlepiej
za drzwi nie wpuszczam
z progu odpędzam
zmory dawnych błędów
pomyłek
nie do wybaczenia

gdyby nie to
że siebie łatwiej usprawiedliwić
podciągłbym żyły
wszechobecnego
nadzwyczaj dobrego
samopoczucia

Noc nás mámí a ohlupuje
protože v noci
jiskří svíce ve vlasech

v ranním světle
už to není ono
všechno je šedivé

dávno jsem prozřel
vím to nejlépe
nev pouštím do dveří
vyháním od prahu
přízraky dávných chyb
omylů
jimž nelze odpustit

kdybych se nedokázal sám
rozhřešit nejlépe
přeřezal bych žily
všeobecnému
nadmíru dobrému
sebevědomí

* * *

* * *

kaganiec czterech ścian
szczelnie zamyka jazgot każdego
słowa
zdrowy rozsądek ucieka w kierunku
gdzie nie ma
tego progu nie można przebyć
a ona znów jest nieobecna
jest duszno
przeklinam wszystkie ściany
progi
tego też nie rozumiesz
myślę o odejściu

náhubek čtyř stěn
dokonale uzamyká vřískot
každého slova
zdravý rozum utíká
kam nemá
ten práh nepřekročíš
a ona tu zase není
je tak dusno
proklínám všechny stěny
prahy
toho čemu nerozumiš
myslím na odchod

Rozbiór logiczny

rozbieram gesty skomplikowane
zdania twoego ciała bezwstydnie
obmacuję pośladki krążące po orbitach
bioder
myślom wymykają się
znaki
tyle pytań o przyczynę
o miejsce
i sposób

w końcu orzekam
imiennie
że jest już wszystko
w tej niemej układance
jak gra
lecz mnie nie ma
dla ciebie moja piękna
tak wyzywająco kreśląca okręgi
biodrami

Logický rozbor

rozebírám komplikovaná gesta
věty tvého těla bez studu
ohmatávám hýždě kroužící po orbitách
beder
myšlenkám se vymykají
znaky
tolik otázek po příčině
po místu
a způsobu

nakonec místopřísežně
prohlašuji
že je už všechno
v té němé skládance
jako hra
ale já tu nejsem
pro tebe má krásko
tak vyzývavě kreslící kruhy
bedry

Překladatelská hut'

Pawel Szydlo v překladech Libora Martinka

* * *

* * *

nie było mnie wtedy
nie śpiewałem piosenek beatlesów
o tyle dni
o tyle milczeń
dalej byłem
– wszystko czego potrzebuję –
krzyknąłem tylko w przestrzeń
pamiętam
wysoki mur z czerwonej cegły
i deszcz
nie było mnie wtedy

od wielu już dni
kuszę los
i śmieję się

nebyl jsem tam tehdy
nezpíval jsem písničky Beatles
o tolik dní
o tolik mlčení
 jsem byl dál
– všechno co potřebuji –
vykřikl jsem jenom do prostoru
pamatuj si
na vysokou zed' z červených cihel
a chvění
nebyl jsem tam tehdy

už po mnoho dní
pokouším osud
a směji se

* * *

* * *

tyle niepotrzebnych słów
a tu taki uśmiech ciszy
pierwsze milczenie
późno wieczorem
i znów nie wiadomo
skąd wolny krok
ważny jest tylko wiatr w twarz
spóźniony przechodzień
i ta dziwna obojętność
i coraz wyżej unoszony
muzyką bez troski
i coraz ciszej
ciszej

tolik nepotřebných slov
a tady takový úsměv ticha
první mlčení
pozdě večer
a znova nevíš
proč se loudáš
důležitý je jenom vítr ve tváři
opozdilý chodec
a ta divná lhostejnost
stále výš tě unáší
bezstarostná hudba
pořád tišeji
a tišeji

ulica po deszczu pachnie
białymi różami
zamykam czarne parasole
i tęczę w dloniach
przesypuję jak ziarna piasku
na dzikiej plaży
ostatnie krople deszczu
zmywają z twarzy smutek
a wiosna zaczyna bić
kolorami

o nieobecnych
nie można mówić jak o umarłych
marzeń
nie można zawiesić w próżni

po dešti voní ulice
bílymi růžemi
zavírám černý deštník
a duhu v dlaních
přesypávám jako zrnka písku
na divoké pláži
poslední kapky deště
smývají z tváře smutek
a jaro útočí
barvami

o nepřítomných
nemůžeš mluvit jako o mrtvých
touhy
nelze pověsit ve vzduchoprázdnu

myślą
jak spłoszone stado
galopują
na długość dwóch papierosów
w mojej wysokiej wieży
z sobą mogę być
papier
broni się przed zbytnim pośpiechem
słów

nic już więcej
tej nocy
reszta jest
tylko resztą

myšlenky
jako splašené stádo
letí
po délce dvou cigaret
v mojí vysoké věži
můžu být se sebou
papír
se brání před přílišným spěchem
slov

nic už víc
o této noci
zbytek je
jenom zbytkem

Nie mój czas

ludzie nie słyszą
słów wypowiadanych szeptem

tu trzeba krzyczeć

to nie mój czas
miejsce także nie moje

mówię tylko do ciebie
i do ciebie
i może jeszcze do was kilku
których nie znam

boję się
że gdy nadejdzie czas
będę miał w dłoni
tylko tę jedną monetę
która otrzymałem na początku

dlaczego więc umieściliś mnie
w tym wieku
w którym silniki rozjechały ptaka
i zagłuszyły szum wiatru
w koronach drzew

To není moje doba

lidé neslyší
slova vyslovená šeptem

tehdy je třeba křičet

to není moje doba
a místo také ne

mluvím jenom k tobě
a k tobě
a snad ještě k několika z vás
které neznám

a bojím se
že když přijde čas
budu mít v dlani
jenom jednu minci
co jsem dostal na začátku

proč jsi mne tedy umístil
do této doby
ve které motory přejely ptáka
a přehlušily šum větru
v korunách stromů

*Pawel Szydł (*1963 ve Więcborku), vystudoval polskou filologii na Vysoké škole pedagogické ve Szczecinie.*

Básnický debutoval v roce 1981 (první básničky „...mój glos protestu uveřejnil ve čtrnáctideníku Kujawy). V době výjimečného stavu v Polsku v 80. letech spolupracoval se samizdatovými periodiky (mj. se Świadczeniem). Jeho básně a povídky vyšly na stránkách řady polských časopisů. Věnuje se také publicistice a sochařství. Od roku 1998 je šéfredaktorem literárního čtvrtletníku Pobocza (od prosince 2001 vychází i jeho internetová verze). Vydal sbírky poezie Niebo nie dla nieobecnego („Nebe nikoliv pro nepřítomného“, Więcbork 2000), W lodowatej Islandii codzienności („V ledovém Islandu každodennosti“), Patrzę i widzę („Hledím a vidím“), soubor povídek Wojażer i inne opowiadania („Šmírák a jiné povídky“). Je autorem práce z oblasti teorie literatury Prawda i fikce literacka w polskich badaniach teoretycznoliterackich. Překlady pocházejí ze sbírky Niebo nie dla nieobecnego.

(lm)

„Ale možná ne, mami.“

Geniální děti

(4 povídky)

Házení kamenů

Petr se okázale nudil. Jeho matka probírala se svou sestrou osoby, o kterých v životě neslyšel a zřejmě o nic nepřišel. Co na tom, že ředitel školy v Kamenici nechal propadnout dceru obchodního náměstka tamní sklárny, protože nebohého ekonoma přistihl doslova ve své manželce? Nevinní musejí být spravedlivě potrestáni, to už Petr dobře znal. Petrův strýc trpěl podobně, a tak se rozhodl zachránit jednou větou oba.

„Mohl bych ukázat Petrovi vesnici,“ navrhl.

Jeho žena jen pokývla hlavou a pokračovala v životně důležitém klábosení. Strýc tedy pokynul Petrovi, aby ho následoval. Ten ochotně vstal, protože i pohled na kravín uprostřed kvetoucí řepky mu připadal jako strhující zážitek ve srovnání s neúnavným štěbetáním dvou žen v klimakteriu.

Strýc s Petrem vyšli z domu a mlčky procházeli vesnicí. Petr byl za ty chvíle tičha vděčný, a proto se ani nepokoušel narušit je nějakými konverzačními výpady. Mlčenlivost jeho strýce byla proslulá, a tak by mlčeli možná ještě ted, nebyť skupinky rozjařených dětí, která

s křikem přeběhla přes silnici a zmizela ve stromoví u řeky.

„To se jdou koupat?“ zeptal se Petr, který si nedokázal představit, že by kdokoliv byl schopen dobrovolně ponořit své tělo do chladné dubnové řeky.

„Ne. Jdou nadávat Němcům.“

Strýci se nechtělo obšírněji vysvětlovat prastarý zvyk, který jediný narušoval neměnnou poklidnost života na konci Čech, a raději zavedl svého synovce k hraniční řece.

Na jejím břehu stála nesourodá skupina venkovských. Spousta dětí, mladíci v džínových bundách a jejich špatně nalíčené protějšky, piváři, kteří si na chvíli odskočili z hospody. Všichni hulákali a hrozili pěstmi na protější břeh, kde stál podobný, snad jen trochu lépe oděný hlouček rozvášněných národovců. Byly vidět zdvižené ruce, ze kterých občas vyletly kamenné.

„Da Capo al Fine ist die Bezeichnung,“ nesla se přes řeku tvrdá germánská řeč, „daß wir die Komposition vom Anfang wiederholen und bis zur Bezeichnung Fine (Ende) spielen!“

Petrovy znalosti němčiny nebyly příliš valné, a proto se obrátil na svého strýce se žádostí o překlad.

„Co to kříčí, strejdo?“

„Da Capo al Fine je označení,“ snažil se jeho strýc přehlušit křik české strany, „jež určuje, že musíme opakovat skladbu od začátku až ke slovu Fine (konec).“ Co? Petr zuřivě přemýšlel, kdo z účastníků této bizarní akce je zralý pro uzavřené oddělení psychiatrické léčebny. Strýc si povšiml jeho starostlivě nakrčeného čela a vysvětlil mu, že autor tohoto příběhu neměl zrovna po ruce lepší zdroj německé řeči než dvojjazyčnou učebnici hry na klasickou kytaru. Ale vždyť je to stejně jedno, co na sebe hulákají, hlavně že si uleví.

„Legato znamená vázaně, tj. při hře spojujeme dva nebo více tónů jdoucích za sebou bez přerušení,“ zakříčel starší muž upírající pohled do ohmatané kytarové příručky. Petr chápal, že jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá, ale co vzájemné křívdy, o kterých ho důkladně poučil středoškolský dějepis?

„Proč si nevyčítáte třeba válku nebo odsun Němců?“

Strýc pokrčil rameny. Válku si moc nepamatoval, narodil se rok před jejím koncem. Mnohem lépe se mu vybavovalo, jak pozoroval dalekohledem německé holky při koupání a jak za bezměsíčních nocí plaval na druhý břeh, přesvědčit se, zda jsou árijská prsa stejně příjemná na omak jako ta slovanská...

„To už je dávno,“ vyřešil jediným mávnutím ruky historické složitosti. Sebral z hráze kámen, který pěkně padl do jeho hrubé dlaně, rozmachl se a melancholicky jej hodil směrem k protějšímu břehu.

„Noty pro kytaru zní o oktávu níže, než se piší,“ doprovodil svůj hod polohlasnou větou, kterou si pamatoval ještě

z dob, kdy sem chodíval se svou ženou. Ta teď nevnímalala nic než přehled velkoměstských novinek, kterým ji zahrnovala sestra, a proto mohl Petrův strýc bez obav spočinout zrakem na nedbale přioděných dívčáků, jež se opalovaly na jarním sluníčku. Povzdychl si při tom pohledu.

„Beztak tady má každej v rodině nějakýho skopčáka. Můj děda si vzal Němku, to byla hrozná baba.“

„A proč po sobě teda házíte šutrama?“ kývl Petr hlavou směrem k rozivočeným výrostkům, kteří se snažili kameny odpovědět na německý výkřik o rozdílu mezi přirozenými a umělými flaželety.

„Vždyť to je o život!“

„Jedinej, kdo tuhle řeku kdy přehodil, byl podkovář Bierkeller,“ vylobil Petrův strýc z paměti jméno pověstného rekordmana. „A ten už je nejmíň padesát let mrtvej.“

Shýbl se a podal Petrovi kámen ohlazený říčním proudem.

„Jen si to zkus.“

Petr se rozpráhl a vší silou hodil. Kámen s tichým zasvištěním zajel do vody ani ne v polovině šířky řeky a strýc se usmál. On kdysi dokázal dohodit až deset metrů od německého břehu. Ale to už je dávno, teď pozoroval řádění na obou březích lhostejně a bez zájmu si vyslechl i drsné selské zaklení, které jako ozvěna přilétlo z druhé strany.

„Ursprünglich hatte die Gitarre nur drei Seiten, zu denen immer weitere hinzukamen.“

Ne tak Petr. Vypůjčil si od ukřičených děcek páár odrbaných listů s nácvikovými variantami durových stupnic a s potěšením věčně kroceného městského dítěte zakříčel přes řeku svůj příspěvek

k rozvíjení česko-německých vztahů.
„Stupnice, v nichž je užito prázdných strun, jsou netypové a mají svůj samostatný prstoklad!“

kašlávat v obýváku, kde se nikdo nepokoušel předstírat radost z jeho návratu.

Menší pochopení měl Synek pro polohlasné poznámky, kterými Synková komentovala kvalitu jídla, obsluhy a prostředí. Nemohla naštěstí svou nevoli dávat najevo příliš nahlas, protože se bála, aby jí nesklozla kost do krku. Proto ostatně Synek objednal rybu. Doufal, že konzumace kostnaté speciality matku zaměstná natolik, aby udržela svůj věčně nabroušený jazyk za zuby. Jinak by se určitě pohádali i dnes.

„Jak může bejt v tak malý rybě tolik kostí,“ polohlasně huhlala Synková a prsty se přitom hrabala v ústech. Synek se snažil tu poznámku ignorovat, věděl, že jakákoliv reakce by matku jenom povzbudila.

„To budou bezva narozeniny, až nějakou spolknu a udusím se. To jsi mi určitě udělal schválně...“

Synková svému synkovi křivdila, tuhle lákavou možnost při výběru menu nezohlednil. Ale nemělo smysl bránit se, Synek raději opatrně zakormidloval matčiny myšlenky jiným směrem. Směrem, ve kterém se nevyskytoval on.

„A co v práci?“ předstíral zájem o matčiny neméně nepríjemné kolegyně. Občas uspořádaly dámský večírek u nich doma a při té příležitosti byl vždy vyštaven trapným poznámkám ohledně svého vzhledu a nutnosti najít si nějakou životní družku. Synek svou matku podezříval, že své kolegyně ve skutečnosti nesnáší a zve je k nim jen proto, aby mu zkazila večer. „Byla nějaká oslava?“

„Dostala jsem od šéfa bonboniéru a hnusnou kytku,“ ušklíbla se opatrně matka,

Oslava narozenin

Dovršení padesátého roku života ne-představuje z hlediska fyziologického vývoje člověka žádný zásadní přelom, ale přesto Synek cítil, že padesátiny své matky nemůže ignorovat stejně jako ignoroval všechny dosavadní výročí jejího narození. Předsudek přikládající zaokrouhleným číslům magický význam prostě zapůsobil i na něj a on se rozhodl pozvat svou matku na večeři.

Už teď toho litoval.

Jeho matka totiž byla diplomaticky řečeno velice svérázná osoba. Synek měl možnost se s touto skutečností detailně seznámit během takřka třiceti let (bože!), které s ní strávil v nevelkém panelákovém bytě. Většinou úplně sám, protože Synek starší včas rozeznal nebezpečné zákruty v povaze své manželky a rozhodl se omezit vzájemnou komunikaci na pravidelné zasílání složenek se soustem stanoveným výživným. Synek zatoužil svého otce napodobit, když sledoval matku, jak se s přehráváním odporem rýpe v talíři se smaženým pstruhem. Chápal by neobratnost, jeho matka se s ploutvonožci setkávala jednou ročně, když si koupila obalovaného kapra a spálila ho na páničce s oprýskaným smalem. Mesiáš tak byl nucen rok co rok přicházet do nepříliš libého pachu zčernalé strouhanky a po-

protože přeci jenom musela dávat pozor na drobné rybí kůstky. „Taky by si dědek senilní mohl zapamatovat, že ne-smím sladký. A holky koupily šampaňský a pář olezlejch chlebíčků. Nuda.“ Jak jinak. Synek nepochyboval, že podobně nevybírávě zhodnotí dnešní večer, až se budou ty holky pár let před důchodem ptát, jaká byla večeře se synem. A už má synátor nějakou slečnu, zachichotají se nad nezbytnou otázkou. Nemá a mít nebude, protože každá vycouvá, když ji matka přivítá komentářem o další ucouraný běhně. Synek cítil, jak v něm vzrůstá zlost, a tak se raději zvedl a odešel na záchod.

U žlábku už stál starší urostlý muž. Synek neměl rád, když musel čůrat v těsné blízkosti někoho dalšího, ale nebylo vyhnutí, protože kabinka byla zamčená a klíč u výčepu. Postavil se tedy vedle trochu napitěho muže a začal hypnotizovat svůj penis, jenž jako obvykle ztrémovaný přítomností neznámého člověka stávkoval.

„Nějak se mu nechce, co?“ neodpustil si vtípek muž, který zaznamenal kolegovo předlouhé čekání na spásné zurčení. Synek neměl moc náladu na podobné komentáře, a tak cosi nelichotivého zavrčel a chystal se zase zapnout kalhoty, že se pokusi vrátit později, až na záchodě nikdo nebude. Jeho hlavu skloněnou k zipu ale prudce nadzvihl prudký úder mužovy pěsti.

Synek sjel na dlaždičky a chytl se za obličeji. Když bolest pominula, pomalu vstal a ještě trochu otresený přistoupil k zrcadlu nad umyvadlem. Neznámý muž se vrátil do lokálu a Synek ho rozhodně

neměl v úmyslu vyhledávat, raději prozkoumal svůj pošramocený obličeji. Nebylo to zase tak strašné, zítra bude mít na bradě modřinu, ale teď jen prosakovala krev z pář drobných oděrek. Synek omyl ranky vodou a otřel do sucha párovými ubrousinky.

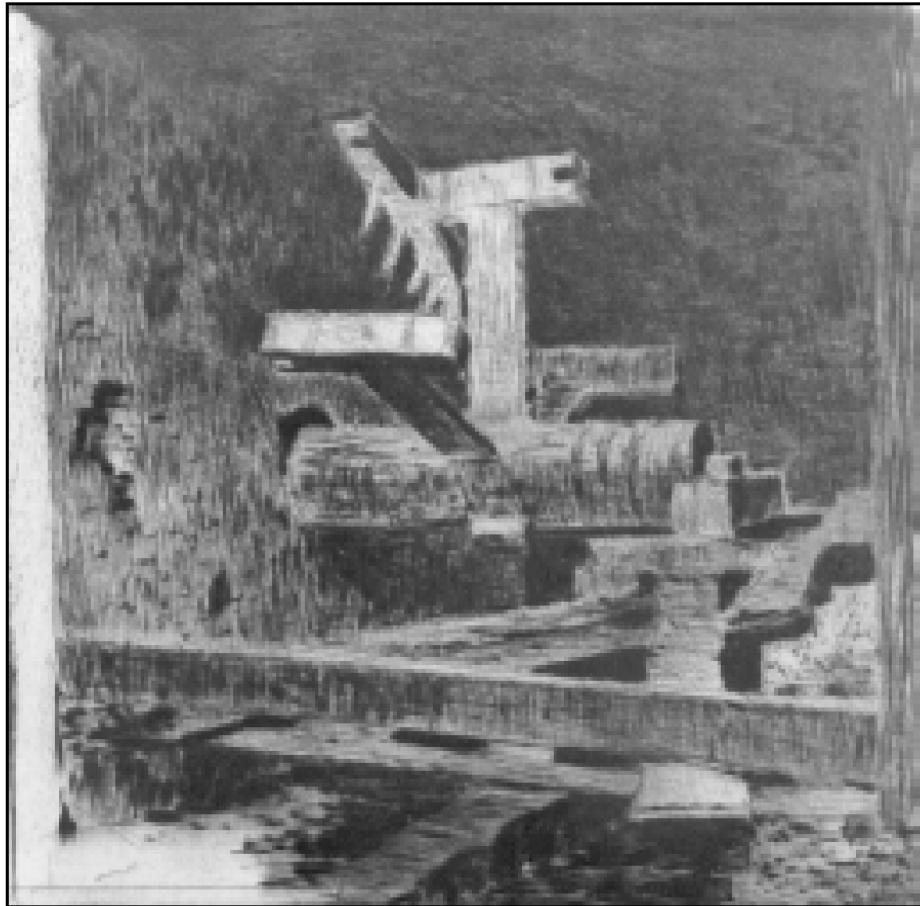
Potom šel zpátky k matce, která ještě zápasila se pstruhem. Snažil se nedat na sobě nic znát, brada ho však trochu pálila, a tak si ji starostlivě omakával. Když matka uslyšela, že se její syn vraci ke stolu, zvedla oči od jídla a pozorně se na Synka zadívala. Synek se preventivně snažil obrnit trpělivostí proti poznámce, která musela přijít s osudovou nevyhnutelností. Ale matka ho stejně dostala.

„Prosím tě, neonipuj se...“ pokárala ho. „Podívej se, jak vypadáš!“

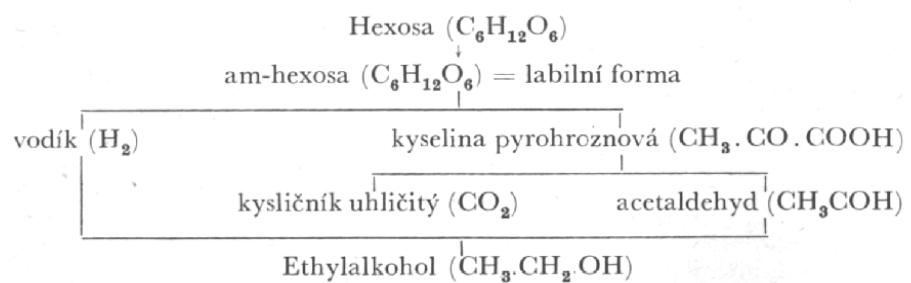
Synek se opřel jednou rukou o opěradlo židle a dlouho mlčel. Přemýšlel, kolik by tak musel zaplatit, kdyby židlí zvedl a začal demolovat interiér restaurace. Asi hodně, usoudil nakonec, a tak jen sebral z opěradla svoji bundu a vyšel ven. Matka na něj volala, ale ani se neotočil. Potřeboval na vzduch.

Venu se opřel zády o zed. Vychutnával si chladivý vzduch a přejízděl očima po bezmračné letní obloze. Hvězdy nebylo moc vidět, protože měsíc byl právě v úplňku a jeho bělostná zář ovládala setmělé nebe. Synek pocítil náhlou touhu zdvihnout potlučenou bradu a uvolnit neartikulovaný výkřikem hořkost nejen dnešního večera. Nakonec zůstal zticha, jen se mlčky díval na tu bledou, podobanou tvář.

Komu si stěžuje měsíc?

Stručné schema alkoholového kvašení v užším slova smyslu:

Lístky do cirkusu

Potřeboval by umýt vlasy.

Felsenberg dal hodně na první dojem, ale v tomhle případě těžko mluvit o prvním dojmu. Toho kluka s umáštěnými blond vlasy a směšným strništěm na tvářích poznal hned, jakmile otevřel dveře. Byl s cirkusem asi čtrnáct dní, ale pak se porval s klaunem a od té doby ho neviděli.

„Dobrý den...“ blondáček nevěděl, jak začít. Felsenberg doufal, že si nepřišel pro výplatu, kterou tady při svém náhlém útěku nechal. Ale proč by se jinak vracel.

„Vy si na mě možná už nevpomínáte,“ zklamal cirkusákovy naděje blondák, kterému po vlasech a tváři stékaly kapky nedávného deště, „já jsem tu před měsícem chvilku pomáhal při stavění, lepil jsem plakáty a tak. Měl bych tu ještě mít nějaký peníze, docela bych je potřeboval.“

Kdo ne, pousmál se v duchu Felsenberga. Mlčky si prohlížel zmoklého návštěvníka a vybavovaly se mu další detaily o muži nebo snad ještě chlapci, který stál pod schůdky jeho maringotky a nervózně přešlapoval v blátě. Přišel k nim rovnou z vazby, do které se dostal za nějaké drobné krádeže. Kola, trafiky a tak. Kdysi se pokoušel živit jako zedník, ale bez valného úspěchu, a tak se z nešikovného zedníka stal nešikovný zloděj. Ztracená existence.

Felsenberg přemýšlel, jestli má zapřít blondáčka, který sám určitě moc nevěříl v úspěch tohoto posledního zoufalého pokusu, jak se dostat k penězům. Měl by dostat dva a půl tisíce, ale ty by právě teď cirkusu citelně chyběly. Tahle

štace byla opravdu mizerná – drobně, ale vytrvale pršelo, takže všichni obyvatelé nedalekého městečka raději seděli u televize, zatímco cirkus se utápel v bahně a melancholii.

Zakašlání Felsenberga vytrhlo ze zamyslení. Jeho bývalý zaměstnanec pořád čekal na své peníze a s hlavou vytočenou vzhůru vzhlížel k Felsenbergovi. Vypadal dojemně, jako nějaké opuštěné zvíře, a Felsenberg si konečně vzpomněl na přezdívku, kterou tomuhle klaunkovi dal klaun. Kačer. Podle těch nemýtých vlasů, po kterých stékala voda jako po kachním peří.

„Ale ano, vzpomínám si na vás...“ vzdal se možnosti zapřít blondáčka Felsenberga. „Vám se říkalo Kačer, že?“

Blondáček přikývl.

„Ty peníze jsem tu pro vás samozřejmě měl připravené,“ lhal Felsenberg, „ale to víte, vy jste najednou zmizel po tom incidentu s klaunem, takže jsem je použil na něco jiného. Nepředpokládal jsem, že byste se ještě vrátil.“

To opravdu ne, protože klaun si z mládého ztraceného dost nehorázně utahoval. Předhazoval mu hlavně jeho neobratně zastírané panictví, o které se Kačer marně pokoušel přijít s jednou z cirkusových cikánek. Dala komukoli, kdo si řekl, ale když ji Kačer začal balit na své nepodařené vězeňské historky, jen se smála.

Klaun nakonec rozhodl, že Kačer o panictví prostě musí přijít, aby nedělat cirkusu ostudu. Přikázal cikánce, ať se svlékne a lehne si s roztaženýma nohami na jeho postel, a došel si se žonglérem pro Kačera do maringotky, kterou sdílel se dvěma Slováky. Vzpouzel se, takže ho do klaunovy maringotky od-

táhli násilím, svlékli mu kalhoty a položili ho na cikánku.

„Šukej,“ smál se klaun a s ním spousta dalších, protože zpráva o připouštění Kačera k samici se rychle roznesla. „Šukej, vole, to je lepší než si honit péro.“ Klaun přistoupil ke Kačerovi, uchopil ho za boky a začal jimi pohybovat.

„Musíš jí ho strčit do díry a pak se takhle hejbej. Ale tobě stejně nestojí...“ Klaun přikázal cikánce, ať vstane a vezme Kačerův penis do pusy.

„Kuř ho. Dělej, ty kurvo!“ povzbuzoval ji. „Tohle je stejně jediný, co umíš.“ Cikánka poslušně zaklekla, ale Kačer odstrčil její hlavu od svých slabin a shýbl se pro kalhoty, které pořád plandaly okolo jeho kotníků.

„Copak?“ přiskočil k němu klaun a chytil ho za ruku. „Ještě nic nebylo. Přeče nám nechceš dělat ostudu jako jedinej panic ve firmě?“

Všechny překvapilo, když se Kačer rozpřáhl a praštíl klauna pěstí do obličeje. Pak si zapnul kalhoty, rozhrnul dav, který se tisknil u dveří maringotky, a došel si pro své věci. Ještě ten večer byl pryč. A dobré udělal, protože klaun byl pořádně mstivá svině. Felsenberg si nedělal iluze o tom, co je většina jeho zaměstnanců zač, nemohl moc platit, takže z jeho cirkusu utekli všichni, kdo měli alespoň hypotetickou naději na lepší živobytí. Zůstali jen zlodějíci, flákači, cikáni a pář věrných, kteří ale zhrubli dlouholetou dřinou, alkoholem a beznadějí.

Tenhle kluk sem prostě nepatřil. Snad měl ještě šanci, a tak ho Felsenberg nechtěl vyhodit jen tak bez ničeho.

„Peníze na vaši výplatu opravdu nemám,“ oslovil Felsenberg schlíplého

Kačera. „ale dám vám alespoň něco.“

Felsenberg zmizel v útrobách ředitelské maringotky a ponechal Kačera úvahám o povaze jeho odměny. Možná mi dá tišicovku, doufal Kačer. O to větší bylo jeho zklamání, když se Felsenberg objevil sice s papírkami, ale ne s bankovkami. „Dám vám dvacet volných lístků do cirkusu. Když budete šikovný a podaří se vám je v městečku prodat, mohli byste si přijít na svoje peníze. Nic lepšího pro vás nemůžu udělat.“

Alespoň nebudeš šaškovat pro prázdné židle, musel si zdůvodnit své neobvykle velkorysé gesto Felsenberg. A snad to pomůže tomu chudákovi. Felsenberg se díval na Kačera, jak se pomalu prodírá blátem směrem k cirkusovému stanu. Nemá to lehké, ale kdo to má dneska lehké, takže Felsenberg zavřel dveře maringotky a pustil Kačera z hlavy i s jeho volnými vstupenkami.

Neviděl už, jak Kačer s fáborem vstupenek v ruce zabočil do vchodu šapít. Potřeboval se na chvílku posadit a rozmyslet si, co podnikne dál. Ploužil se do stanu, ale zadržel ho uvaděč, který ho hrubě chytl za rameno.

„Lístek, mladej...“ ucítil Kačer alkoholový opar na své tváři. Neprítomně utrhil jeden z lístků a podal ho zavalitému uvaděči. Uvaděč povolil sevření ruky a kývnutím hlavy poslal Kačera do stanu, kde pář otrávených rodinek sledovalo úporné žertování jako obvykle opilého klauna. Kačer byl asi jediný, koho tento absurdní výjev pobavil.

Poprvé za ten den se usmál a začal přemýšlet, jestli by se za devatenáct zbylých vstupenek nemohl najist a vyspat v hotelu u nádraží.

Intuice

„Měla by sis na něj dát bacha.“

„Proč? Mně přijde dobrej...“

„Já ti nevím, nějak se mi nezdál.“

Svou intuicí se paní Burešová řídila, kdykoliv řešila nějaké zásadní dilema. Třeba když zůstala sama s dítětem a objevil se ten šífák z Děčína. Vzal by si ji i s děckem, ale neměla z něj ten správný dojem, určitě by neměl Klárinku rád. Vozil jím sice dárky z Německa, všechny panenky, co má Klára na poličce nad postelí, jsou od něj, ale její instinkt tehdy prostě řekl ne.

„Mami,“ vztekala se Klára, „ty mi to musíš vždycky zkazit.“

Matčin názor ji vůbec nezajímal, chtěla se prostě jen utvrdit ve správnosti svého rozhodnutí. A místo toho jí ho matka začne rozmlouvat... Copak nechápe, že tohle je vážně objev? Líbil se jí, ona se snad líbila jemu, byl pozorný, milý a nebyl škrt, když došlo na placení. Na takového chlapa čeká roky.

„Já si myslím, že to je moc hezké a milej chlap, v posteli je taky dobrej,“ vypočítávala kladné stránky svého nového partnera, „tak proč bych s ním neměla chodit? Vždyť jsi ho teď viděla sama, tak musíš uznat, že je úplně v pohodě.“

„Když já ti nevím,“ přestala na chvílku paní Burešová mýt nádobí a zadívala se na Burešovou mladší. Ta se právě cpala dalším chlebem s máslem, na který nasypala silnou vrstvu kořeněné alpské soli. Určitě po tom bude mít špatnou pleť, napadlo Burešovou, ale nahlas nic neřekla, teď šlo o mnohem důležitější věci.

„Vypadá hezky, to jo...“ utírala si Burešová ruce do šustákových tepláků, kte-

ré dostala od Klárinky na chození do fitness centra, kam nechodila a chodit nebude, protože už má svoje léta a mužské nezajímá, tak co by se dřela. Snažila se zformulovat ten matný pocit, který v ní vzbudil nedávný návštěvník, a přitom si pomalu utírala ruce a sledovala, jak se kousky pěny vsakují do látky, až na povrchu zůstala jen mokrá skvrnka. „Ale měla jsem z něj prostě takovej špatnej dojem.“

„Jakej dojem, proboha?“ zavyla zklamání Klárinka, která pochopila, že matka má jedno ze svých pověstných tušení. Raději si vzala ze sáčku další chleba, namazala si ho silnou vrstvou másla a štědro posypala bylinkovou solí.

„Nesol si ten chleba tak, Klárinko!“ neudržela se Burešová při tom pohledu.

„Vyskočí ti pupínky na obličeji.“

„Ten mám podobaně tak jako tak,“ po-krčila rameny Klárinka a klidně se zakousla do přesoleného krajice. „A snad si můžu dát něco pořádnýho k jídlu, když jsem k obědu dostala takovou somráckou porci.“

„Ale Klárinko,“ matka cítila, že tenhle rozhovor je důležitý pro budoucnost její dcery, a nechtěla se hádat. Velice smířlivým tónem upozornila dceru, že pouze chtěla, aby při slavnostním obědě vyunikla její střídmost a snaha o udržení štíhlé linie.

„To jako že bych měla zhubnout nebo co?“ neocenila Klára matčin diplomatický přístup.

„Nechyť mě za slovo, Klárinko,“ požádala Burešová svou dceru, která by skutečně potřebovala trochu shodit, „to stejně není důležitý. Důležitý je, když jsem se na toho tyhho kluka dívala, tak jsem najednou měla takový tušení...“

„Tušení. A je to tady...“ ušklíbla se Klárinka.

„Neškleb se, Klárko,“ bránila Burešová své předtuchy. „Já jsem toho v životě už hodně viděla a prostě poznám, co je kdo zač. A na tom tvým novým, Zdeněk se jmenuje, že jo? A na tom tvým Zdeňkovi mi prostě něco nesedí.“

„A co?“

„No to přesně nevím, ale raděj by sis měla dávat pozor, než si s ním něco začněš.“

„Matko,“ nadechla se zhluboka Klára, což nebylo zcela bez nebezpečí, protože v jejím jíncu se pořád potulovaly částičky chleba s máslem. „Tvoje rady do života jsou opravdu neocenitelný.“

„Když ty si nenecháš poradit,“ zavrtěla hlavou Burešová, „já bych byla hrozně nerada, abys udělala nějakou chybu. Věř mi, já vím, o čem mluvím. Já jsem v životě udělala dost chyb, abych věděla, jak to boli.“

„To je ovšem úžasná kvalifikace pro tebe jakožto mého poradce pro intimní vztahy. První chlap tě nechal samotnou s děckem a ten druhý byl idiot, kterej potřeboval srazit ze schodů a zlámat vaz. To je ostatně jediný, čeho ve svém životě lituju – že jsem to nikdy neudělala, ačkoliv chuť jsem měla vždycky.“

„Takhle nemluv, Klárinko!“ zastala se Burešová svého zesnulého manžela.

„Co nemluv?“ dostávala se Klára do ráže. „Přísahám, že kdyby se dřív neuchlastal, tak ho z těch schodů fakt skopnu. Prase jedno ožralý! Ještě se ho zastávej, taky ti zkazil život, jen se podívej, jaký máš vrásky...“

Burešová se trochu přikrčila u dřezu s nedomytným nádobím. Byly okamžiky, kdy se svojí dcery bála, okamžiky, kdy

se v její dceři projevila síla a rozhodnost, která jí samotné v důležitých chvílích chyběla. Za ni rozhodoval neviditelný, avšak ne neomylný rádce uvnitř její hlavy. „Zkazil ti život,“ pokračovala nelítostně dcera, „ale já si svůj život zkazit nehodlám, rozumíš? Já si budu dělat, co chci. Vůbec nechápu, proč jsem se tě ptala na radu. Zrovna tebe. Co ty mi máš co radit? Jak si zkazit život, to tak jedině...“ „Ale Klárinko...“

„Co Klárinko? Máš zas nějaký tušení? Nějaký pitomý tušení? Všimla jsi si někdy, milá maminka, že ty tvoje tušení jsou bez výjimky absolutně mimo? Když konečně potkám hezkýho, milýho chlapa, kterýmu nevadí, že jsem tlustá, nevrť hlavou, jasně že jsem tlustá, copak si myslíš, že jsem se nikdy neudělala v zrcadle? Ale jemu to nevadí, má mě rád a já ho nepošlu pryč jenom proto, že máš nějaký tušení...“

Burešová nešťastně sledovala svou dceru, ale tu smutek v matčiných očích ještě víc rozohňoval. Přesně takhle se choulila u dřezu, když na ni řvalo to ožralý prase, napadlo Kláru. Přesně takhle koukala a nikdy nic neřekla, ačkoliv měla říct to, co se právě teď chystala říct ona.

„Seru na nějaký předtuchy,“ vyskočila Klára od stolu a křičela na svou vyděšenou mámu, „seru na intuici. Kvůli debilní intuici jsi poslala pryč toho šífáka a vzala sis místo něj hajzla, kterej nás obě nenáviděl. Měla jsi se vykašlat na nějakou intuici a poslat ho rovnou do háje, dřív než z tebe udělal úplnou trosku. Podívej se na sebe – stará, utahaná baba v teplákách u dřezu...“

Klára ztichla. Uvědomila si, že stojí těsně u svéj matky, že na ni jak hysterka ječí sotva z půl metru. Nechtěla být ne-

Geniální děti

příjemná, ale bála se, že skončí stejně jako ona osamělá, unavená, bez nároku na štěstí. Nesmí takhle skončit.

„Promiň...“ Klára šla pryč, ve dverích se však ještě zastavila. „Promiň, ale prostě si nenechám radit od člověka, kterej si vlastní život parádně podělal. Zorganizoval si svůj život, jak budu chtít sama. Jo, samozřejmě že si ho možná poseru taky, ale možná ne.“

V poslední větě byla tak krásně divoká naděje, že stála Kláre za zopakování, ještě než definitivně odešla.

„Ale možná ne, mami.“

*V nejmenovaném okresním městě měla na podzim roku 1998 vzniknout hudební skupina s originálním názvem **Geniální děti**. Byl však už listopad a v zahradní chatce, jež sloužila jako prozatímní zkušebna, bylo velice chladno. Se zmrzlými prsty se na kytaru dost dobře hrát nedá, a proto byla historicky první zkouška přesunuta do nedalekého hostince „U Vrány“, kde se hudební zakladatelé výborně opili. Hudební skupina nikdy nevznikla, ale na jejích troskách se utvořila stejnojmenná literární skupina o jednom členu. Nikdy nepublikovala. (Další práce skupiny **Geniální děti** je možno si přečíst na serveru Písmák – amatérské literární umění / www.pismak.cz, kde vystupuje pod iniciálami gd. Právě zde se nám podařilo ji kontaktovat. – Pozn. red.)*

Mumifikace

Petr Pazdera Payne

„To je vídeň, to je míšen,“ říkala matka, „a tady tenhle obraz je nejcennější, a tady tahle truhla, to je lomnický sloh, prý, a tady babička... to si rozdělte, až umru.“ Matka se v posledních letech svého života odebrala do muzea, do soukromého mauzolea. Byla součástí mně nepochopitelného tajného systému.

Stále více mě zajímalo, kdo byla, kým byla, než jsem se sám narodil. A vůbec, proč jsem se narodil? Kdysi vydělávala peníze, to ona dodávala živiny. Nejprve rodila a kojila, a pak řešila praktické otázky. Ted' vnímala bezbřehost ztraceného času, jeho tajemství a moc, ale byla již svobodna od teroru budoucnosti a vnímala svou absolutní oddělenost od světa. Kdysi neužívala sprostých slov, ale na sklonku života jako by si pořídila její slovník a rychle si ho osvojila. Její skrupulóznost pěstovaná v rodině, z níž pocházela, byla ted' ta tam.

Vždycky mě doma děsila ta měšťácká mašinérie, za níž se skrývala strašná neurčitost všeho. Povrch takzvané slušnosti se mohl kdykoliv protrhnout a vše hrozilo propadnout se do nicoty. Stačilo prásknout dveřmi. Vůbec nebylo snadné se na něco zeptat, náboženství ani tělesnost nebyly nijak definovány, jakýkoli dotaz byl chápán jako totální

zpochybnění, jako podraz, ale to byla především vlastnost otce, tahle nedůtklivost. Matka ji ve své poddajnosti přejímala. Ona sama žila, myslím, ve vleku svých rodičů, pak ve vleku manžela, který si dovezl vynutit své, a nakonec ve vleku svých dětí. Jejich nároky nedokázala odmitnout, i kdyby to byly nesmysly. Prostě z toho důvodu, že neměla čas si cokoli rozmyslet. Dělala věci, a dokonce se za ně svou autoritou stavěla, protože jistý cizí imperativ je žádal. Až ted', když vstoupila na Proserpinin práh, byla svobodná. Až ted'. Poslední léta už jen seděla a zírala před sebe. Vzpomínala, cosi mlčenlivě řešila. Jako by se rozhodla, nebo spíš nerozhodla a přestala se pohybovat, rezignovala. Začal stupňovitý sestup, proces postupného *zmárnění*. Chodila už jen o francouzských holích, ačkoli měla nové kolenní klouby, ale ty po operaci už nerozhýbala. Měla všelijaké bolesti, neudržela moč. V létě jsme odjízděli na venkov. Také tam seděla a zírala na televizi nebo prostě před sebe. Když byl prosluněný den, vycházela na terásek před chatu a opět nehnutě seděla a dívala se před sebe. Jednou mě asi po dvou hodinách – na dřevěném stole před ní ležel celou tu dobu mrtvý pták –

zavolala, abych ho uklidil. Před rozedněním mě volávala, protože nemohla vstát z postele. Až jsem někdy míval pocit, že mě zase volá, ale byla to prachsprostá halucinace. V mládí mě budila do školy, vždycky se zeptala: „Chceš čaj, nebo kávu?“ a já odpovídal: „Třeba čávu.“ Naše probuzení se proměnila. „Ty jsi býval takové smavé dítě,“ povzdechla si, když jsem měl pochmurnou náladu. Přála si, abychom jako děti byli stále veselí, abychom se bavili, tedy abychom dokázali tvorit z ničeho něco. Říkávala nám: „Nesmíš zakopat svoje hřívny,“ když jsme nechtěli jít na školy. Sama přece vysokou vystudovala, ale ona to říkala spíš ze setrvačnosti. Byl to vnučený imperativ, z nouze ctnost, vůbec nešlo o kariéru. Bylo třeba čemusi sloužit, nějaké myšlence. Za komunismu se sloužilo myšlenkám, protože nebyla žádná reálná perspektiva. Matka ale taky uměla říct, a to jsem míval rád, když se něco rozbilo nebo ztratilo, zkrátka se stala nějaká škoda, ona dovedla vyslovit osvobožující formulí: „Škoda je, co pes sní.“ Byla velmi štědrá. A vždycky mi jen řekla: „Jednou mi to vrátíš.“ Zato otcí jsem se bál říct o korunu. Otec byl nedotknutelný. Jednou za měsíc dělal s matkou „oučty“, kolik se za co utratilo. Stala se nározníkem mezi dětmi a mužem. Vždycky jsem šel nejprve za ní a ona jako přímluvkyně věc předeštěla nejvyššímu. Jednou jsem se chtěl projet otcovým autem, ale nechytlo to, dokonce mi málem, když jsem ho strkal na místo, spadlo ze srázu, a hlavně zůstalo zaparkované trochu jinde a nebylo možno ho pro další nebezpečí pádu vrátit přesně na místo. Otec měl rád, když věci měly své místo. Snažil se věci

pečlivě uspořádávat, jako by hrál celý život pasiáns. Matka tehdy řekla, když jsem se vrátil domů a svěřil se jí s autem: „Já to tátovi nějak vysvětlím.“

Svatby svých dětí odstonala. Cítila, její nitro cítilo, že bude naráz nepotřebnou. Nehorší pro ni bylo, když odešla do důchodu. To ztratila celý velký kus sebe. Velký kus původního *utajeného* systému. Možná právě tam, ve svém zaměstnání, byla sama sebou. Nikdy o své práci doma nehovořila.

Při mé návštěvě před poslední hospitalizací přemýšlela o mlčícím synu. Měl jsem pocit, vlastně to bylo jisté přesvědčení, že ona ví daleko více, než říká. Byla už zvyklá, že na ni nikdo nedal, že nemá cenu nic říkat, byla zpokornělá, nevěřila, že by jejím myšlenkám mohl někdo naslouchat, ani ona sama ne, a jak mnohokrát už dostala za vyučenou, i sama sebe za své myšlenky plísnila. Umírala do sebe. Byla zlomená.

„Nakonec je to všechno nějak jedno,“ řekla, když jsem se jí zeptal, jestli chce to nebo ono. Nikomu nebylo do řeči, ani jí, ani mně. Oba jsme cítili tu dávnou úzkost, pustotu života. Vzpomínala. Možná jsem ji vyrušoval. Byli jsme nějak, přes veškeré nedorozumění, přes vzájemné naštvanosti a nekonečnou vzdálenost, tajemně spojeni. Vzpomněl jsem si, jak mě v útlém dětství chtěla pohludit a já ucuknul. Ne, nechtěl jsem být nahradou jejího citového strádání, kterému byla vystavena s mým otcem. Ale na to jsem si vzpomněl, až když jsem se oženil.

Při té hospitalizaci, která začala tak nenapadně jako jiné, předchozí, ji převezli z jedné nemocnice do druhé. A tam ji dali tak silný medikament, že začala „je-

vit známky pomatenosti“, jak napsali do chorobopisu. Říkala mi pak, že cestou při převozu se stavili někde na Dobříši u známých a tam byla spousta děček a ta zlobila. Ty děti byly stále přítomny, ovinovaly kolem ní neviditelné nitě ze špulky, matka se jimi rukama prodírala a volala: „Nechte toho,“ nebo zas: „Nestříhejte ty nitě!“ Pod postelí se navíc miloval nějaký sanitář se ženskou. Ale děti s ní putovaly až domů. Když ji na Vánoce propustili, měla je v nohou pod peřinou a prosila nás, abychom je vzali a dali pryč. Měla strach, aby se jim nic nestalo. Po dvou měsících jejího umírání jsem navštívil byt rodičů, dlouho jsem setrval na schodech, na chodbě domu. A zíral pak na rodný dvorek. Nu ano, kulisy zvítězí. Není kam jít.

– „Končíte?“ zeptala se čišnice, když jsem seděl v restaurantu bez vůle k odchodu. Co to je vůbec matka? přemítl jsem. Jednou jsem měl debatu s bratrem na téma matka. Řekl jsem, že jí vděčíme za život, že jsme tady. A on na to, že jsme tady taky proto, že nespadl meteorit. „Člověče, máš ty mámu?“ říkávalo se zamlada, když se někdo zachoval jak idiot. Když mi to jednou někdo řekl, zazrazil jsem se, protože jsem mámu měl, ale přesto jsem se cítil jak idiot. Anebo mi řekla jedna pekařka, když jsem na ni byl sprostý: „To říkej svý mámě.“ Sbíral jsem celý život podobné bonmoty. Taky se říkalo: „Máš dlouhý vedení, asi máš bohatý rodiče.“ Ano, měl jsem rodiče, kteří vše zajistili. Vše pro své děti. Tak velela povinnost. Na sebe se nesmělo dbát, sami si pohodlí moc neužili. Vše pro naše otesánky! Brzy byli jimi zotročeni. A ti, jak vyrůstali, začali sloužit myšlenkám. Mohli sloužit myšlenkám,

neboť materiálních starostí byli víceméně zbaveni. A rodiče po nich také chtěli, aby se „něčím stali“.

Nejprve to byly myšlenky vědecké, pak náboženské a pak politické, jimiž byli synové zaujati. Pravý život se ztrácel, vlastně už byl dávno ztracen. Synové bloumali ulicemi, byli mimo, hlavou jim rotovaly fyzikální či chemické vzorce. Pak přišlo na řadu náboženství, bůh a d'ábel a Kristus namísto chemických reakcí, ale bylo tu víc komunikace, chodilo se mezi křesťany. Probírala se otázka, co je to „pravé křesťanství“.

Když se doma zavedly po jistý čas modlitby před jídlem, bratr v modlitbě pravil: „Démoni vylézají z podzemí.“ To už byl každý ze synů dospělý a mohl vstoupit do kolbiště, tam, kde „se tvořily dějiny“, jak říkával jeden z otesánek. A tehy přicházel čas disidentského dění a kolotání, boj za demokracii, *podpolňye kružki*, samizdat. Tomu všemu se stávali otec s matkou víc a víc pouhými sekundanty.

Otec poslouchal Hlas Ameriky, utrholoval se na matku „neruš, neruš“, ostentativně přikládal ucho k radiopřijímači a mával rukou, jak bylo špatně slyšet v náporu jiných vln, valících se sem z domácích rušiček nebo ze vzdálených cvrlikajících kosmických stanic. Svobodný hlas byl zastíněn symfonii, balkánským tanečkem, Kaťušou. A tam někde, mimo nás, se vše rozhodovalo. Mezi Amerikou a Ruskem. Zaslechl jsem také zprávy z naší země. Později, když jsem pomáhal připravovat neoficiální informační servis a sám někdy na ty štvavé vysílačky telefonoval, přicházel jsem domů a otec mi oznamoval: „Viš, že zavřeli Devátýho?“ „Viš, že založili ilegální demokratickou stranu?“

„Já vím,“ potřásal jsem hlavou, protože jsem zrovna tuhle zprávu odesílal. To už matka byla v důchodu. Jednou se stranou svěřila mé ženě: „Táta vidí všechno černé. Vidí černé i situaci v Rusku. Já mu vždycky říkám: zase černo? A on: černo. Jeho maminka se několikrát léčila na psychiatrii v Jihlavě. A on – pořád jen chodí k doktorovi a zase hned domů. On byl vždycky pesimista, ale teď vidí úplně všechno černé. Má strach o děti... Já jsem byla vždycky optimista, ale teď už to břemeno nemůžu unést,“ plakala. Bála se, že my, až zestárneme, že budeme jako on. „Snad už budou kvalitnější prášky,“ dodala a setřela si slzy z tváře. Kdysi, za svého plného života, odcházela do práce a byla dost uhoněná, někdy i uplakaná, a říkala jakoby z legrace: „Já od vás uteču.“ Ale ona nesla svůj kříž do konce, na to byla zase dost pokorná. Zapomněla úplně na sebe. Ten kříž jí vrostl do těla. Přicházelely nemoce. Byla zlomená. Když jsem ji jako frekventant arteterapeutického kurzu požádal o výkres, nakreslila mi zlomenou květinu, měla silný stonek, jako by to byl nějaký strom, vyznačila kulatý řez, jak byla podťatá, a květ šel k zemi, takže ty dva kusy oné rostliny tvořily odvěsnu rovnoramenného trojúhelníka. Tu květinu dodnes opatruji. Její okvětní plátky mi připomínaly její prsty na rukou. Jindy jsem k rodičům přišel, a když jsem se ptal, co je, řekla máma:

– „Cítím se dneska jako ponořená do inkoustu.“ A otec na to:

– „Proč jsi se o tom nezmínila? To nemůžeš něco říct. Mohli jsme o tom mluvit.“ Co bylo jejich spojení? Mám pocit, že vzájemná dvojitá výčitka.

Byla to taková mimoslovní komunikace, když mi přichystávala jídlo na stolku v kuchyni a já měl čím zajist těch svých sedm deset piv. A nikdy nic neřekla. Jednou jsem ji na toto téma zašechl, jak říkala svým známým: „V tomhle věku se s dětmi nedá nic dělat. Nechat je být, jednou si natlučou a pak zmoudřejí.“ Už tehdy jsem se chtěl vracet, a to mi bylo teprv sedmnáct. V létě, když byli rodiče i sourozenci pryč, prohlížel jsem si v bytě kulisy, v nichž se vše odehrávalo. Každého zpřítomňovaly jeho předměty. Co se týče mámy, bylo to šití, detektivka a brýle. Krabice se šitím byla pozoruhodná věc. Terasovitě se rozvírající skřínka ve dvou symetrických ramenech, s příhrádkami obsahujícími jehly, patentky, nitě, gumy a gumičky, sponky a úponky. Byl to mozek skrývající v sobě kupu informací, s odděleními pantograficky do sebe poskládanými, takže navenek to byla nenápadná bednička. Daleko víc a větších předmětů reprezentovalo její rodiče a prarodiče: koberce, obrazy, lustry, fotely, kredenc, knihovna, truhla, skleník. Ona zůstávala v bytě svých rodičů. Nejmladší jejich dítě.

Byla hodná a oni jí byli nedostižnými vzory. „Byla to osobnost,“ říkala neosobně o svém otci. „Byla to moudrá žena,“ říkala o své matce. Nikdy se nedovážila je vidět ani jen nepatrně kriticky. Kdykoli snad ji to bylo napadlo, přišla rána osudu. Dovolila si zažárlit – stalo se to za války – na svého bratra, když spolu odjížděli a loučili se s otcem. Bratr pak tragicky zahynul, když vyskakoval za jízdy z vlaku. Po válce jí rodiče zařídili potrat. A teprve na smrtelné posteli našla možnost se s tím svěřit: „Teh-

dy se stala ta ohavnost,“ navázala na nějakou vzdálenější věc, „otec měl známého profesora gynekologie, takže to bylo lege artis. Ale člověka to raní v jeho ženství. Jela jsem do Hradce, byl to takový bonvíván...“

– „Tak to byly ty nejjintimnější hříchy, co jsem ti chtěla říct,“ vrátila se k tomu druhý den. Já o tom mezitím hodně přemýšlel, chtěl si to dát všechno nějak dohromady, prý to dítě čekala už s otcem. Došlo mi, jaká to byla tehdy moderní doba, věřilo se na medicínu, jedly se prášky a provozovaly legitimní aborty. Poválečný optimismus si podmanil každého a každou oblast života. Navštívil jsem předtím nedaleko od toho královna města nad Labem, kde matka umírala, onu lokalitu v Krkonoších, kam jsme jezdili s rodiči na prázdniny. Bylo to, myslím, nejšťastnější období jejich společného života, když kupili chalupu. Aspoň já na to tak vzpomínám. Miloval jsem ty večery, jak jsem to valil na kole polní cestou, vracel se za soumraku a spustil se dolů lesem po jeho kraji; v sednici jsme seděli pod lampou a jedli chleba se šunkovým sýrem a k tomu přikusovali papriku a zapíjeli to pravým kravským mlékem. Po večeři otec vytáhl karty. To byl jeho hlavní vklad, že nás naučil hrát mariáš a poker. Jindy jsme seděli s dívkami na kopci nad kostelem. Tehdy mě napadlo, že kdyby byla země hranatá, tak bychom tu nemohli za hvězdné noci takhle sedět, jenom chvíliku bychom se udrželi na špici.

Ve Zvědavé uličce v Jilemnici jsem si vzpomněl, jak jsme jí projížděli vzhůru, ven z města, vraceli jsme se z víkendu na chalupě a otce tehdy začal brát infarkt. Museli jsme zastavit, otec se pro-

měnil. Zfialověl. Jako by ho přemohla nějaká jiná figura, lapal po dechu, matka jednala věcně a přesně. Nějaký prášek... sklopilo se sedadlo, čekali jsme, až se táta rozdýchá. Nedlouho předtím se máma starala o svou matku, která odcházela ze života. Odjeli jsme s otcem taky do Krkonoš. Tehdy osaměla, ale přišly další povinnosti, starost o dospívající děti. Byla to doba „normalizace“, po silnicích jezdila okupační armáda, manifestující svou moc. Matka přijímalala svůj kříž s nasazením. Nesla domácnost na svých bedrech a ani snad nechtěla něco přenechat někomu jinému. Nedovedla dávat úkoly, jenom ještě přibyla starost o otce. Teď sama umírá jako její maminka. Jsou jakoby jedno. Smrt spojuje dceru s matkou. Také se na ni ptá, jestli je doma, nebo kde je. Připomněla si nějakou událost z válečné doby. Někam měly všechny jet, sestra měla přijet, čekaly na ni.

– „Tak jdeme,“ řekla. Anebo volala:

– „Podíte sem všichni!“

– „Rozumíš tomu?“ ptala se mě. Nerozuměl jsem. Byly to všechno repliky z nějakého absurdního divadla. Řekl jsem, že to „mám do nikam“.

Někdy jsme chodili do divadla, jindy „jde me do kina“ nebo „do ordinace“, „k operaci“.

– „Já budu chodit,“ prohlašovala, „shod mě z poste!“

– „Už mě serete, nechte mě, au, au,“ křičela v závěru bolestmi. A pak, když bolestivé převazování proleženin a přetáčení skončilo, šeptla smířeně ke své ošetřovatelce: „Čau.“ Chtěla už mít klid. Bývala jakoby bez sebe, a přece když jsem se s ní loučil, vždycky procitla a šeptla: „Ahoj, dobrou noc.“ Řekl jsem jí, že při-

jdu druhý den zas. Onoho posledního večera nemohla vyjít ze své bolesti, každou minutu zanaříkala. Vyšel jsem z budovy, přešel silnici a spatřil obrovskou nástěnu s množstvím parte, najednou jsem je uviděl v tom měnícím se počasi, ačkoli jsem chodil pokaždé kolem. Těch oznamení snad byl veletuet, dvanáct na dvanáct. Ve výseči tvořené kameným nábřežím a mostkem se valilo zčervenalé Labe. Mokrý vítr od hor mě ohlušil. Došlo mi okrajem mysli, že jsem viděl svou matku naposled živou.

Jeden příbuzný katolík mi napsal: „Radujte se, že vaše matka je již v nebi. Do Království nebeského se vchází jen skrze velké utrpení. Jestliže mohla konat dobro během svého života, o to větší dobro může nyní konat přímluvou za své děti.“ Možná proto teď mohu být tady a v samotě ji myslit. Až teď se mi má matka otvírá, až teď se prolamuje kletba mlčení. S oběma rodiči na věčnosti, sám stojím před věčností. Ale minulost ožívá, mám ji rád, nic jiného mi nepatří. Budoucnost není má, budoucnost přichází jako dar. Chci se naučit přijímat ji s vděčností, a k tomu mi dopomáhá vše, co jsem doposud prožil.

Jsem vděčný za společné jízdy s matkou sanitkami po republice. Držel jsem ji za ruku, poslouchal její nářek. Dával jí pit. Zvláštní turistika. Z jednoho zařízení do druhého. Byl jsem průvodcem na posledních cestách. Silnice před Dvorem Králové byla samý výmol a ona pokaždé zaúpěla. Onoho posledního dne mě slyšela už jen zdálky. Zpíval jsem jí, ačkoli neumím zpívat.

Jako malý jsem si vyrobil telefon z nějaké barevné kartónové krabice. Měl jsem neštovice, ležel ještě v postýlce se špruslemi, bába se o mě starala. Volali jsme mámě tím papírovým telefonem do práce.

Únor je blbý měsíc. Na ono ráno nezapomenu. Byl jsem vzhůru již asi hodinu, když zazvonil telefon. Přítel farář za mléčným sklem mi sdělil, že maminka umřela. „Já jsem si to myslí,“ řekl jsem a zabořil hlavu do polštáře. Drama skončilo. A pak jsem ji viděl mrtvou. Bradu již měla podvázanou. Vypadala jako světice nebo jako mumie. Však také anglicky MUMMY znamená maminka i mumie. Zkrásněla.

– „Maminka,“ vypadlo ze mě snad poprvé. U nás doma se to neříkalo. Bylo to jen: máma, bába, tátá. Podobně jako se neslavily nikdy svátky a na Vánoce se nejedl kapr.

Pak přišlo zařizování pohřbu a sám pořeb. Bratři fotografovali rakev nad prohlubní.

Vzpomněl jsem si, jak mluvila z *cesty* na své *poslední cestě*:

– „Musíme si ještě sesednout k tomu pravému rozměru.“

(Široká rodina se sešla na hřbitově a pak se sesedla u pohřební hostiny.)

– „Je to řídký.“ Co? ptám se.

– „Nu, atmosféra.“

– „Kolik jich tam je?“ Kohože?

– „No těch na zacvičení.“

(Nastala organizovaná chvíle proslovů a vzpomínek na zesnulou. Nemluvil jsem.)

– „Tak snad to bude lepší – ten pravej začátek.“

Pálenka	Mravenčí	Octová	Máselná	Vyšší mastné kys.
	%	%	%	%
ze švestek a mirabelek	3,8	76,9	10,5	8,8
z třešní	2,9	70,1	15,7	11,3
z rybízu a kdoulí	2,3	74,7	14,8	8,2
z matolin	3,3	74,5	12,3	9,9
z ovoce jaderného	2,3	72,3	8,4	17,0

*Petr Pazdér Payne (*1960 v Praze), původní profesí evangelický farář, amatérský výtvarník a provozovatel nakladatelství Medard.*

Povídka Mumifikace je součástí sbírky povidek s názvem Zvěsti, která nedávno vyšla v nakladatelství Cherm.

Jak se chytá medvěd

Milan Orálek

TENSEN BYL VELMIKRÁSNÝ. Jiřímu se zdálo o Olze. Vzrušeně sebou házel a slastně se usmíval. Prováděla s ním věci tak bizarní, že nejít o sen, musel by se strašlivě červenat. Jenomže právě když byli v nejlepším, zaburácel odkudsi shora hluboký mužský hlas: „Vstávej!“ Dívka zmizela, snová rozkoš skončila, jako když utne.

„Tak, sakra, vzbud' se,“ přikázal hlas a Jiří otevřel oči.

Nad ním stál Bittner. Vypadal jako fúrie. „Dobré ráno,“ pozdravil Jiří rozespale, mna si oči. Seděl tam jen v trenýrkách, hubený, rozcuchaný, s otlačenou tváří. Bittner na něj bez úvodu vyjel: „Jak jste si to mohli dovolit? Slyšíš, na co se ptám?“ „Co... dovolit?“

Rozkacený Bittner jako by ho neslyšel: „Myslíš si, že mě můžete jen tak obejít, co? Tak to se šeredně mýlíš! Tohle vám neprojde!“

Jiří stále nerozuměl. „Promiňte, pane doktore, ale co vás tak rozčililo?“

Bittner zrudl. „TY,“ zařval. „Ty a ta coura! Skoro dva měsíce je v Beskydech medvěd, dýl než měsíc ho vy dva sledujete a mně neřeknete ani ř. Ani jedenkrát jste se na mě neobrátili, ačkoli jsem zoolog! Všechno děláte po svém a podle

toho to taky vypadá. A dneska jsem si v novinách přečet, že na něho chcete nastražit past. Tohle už je opravdu moc! Co si o sobě vy dva vůbec myslíte? Hlavňě ty! Kolik je ti let? Cos vystudoval? Jak dlouho jsi tady?“

Jiří se nadechl, aby mu to vysvětlil, Bittner však o žádné vysvětlení nestál.

„Tohle jste fakt neměli dělat!“ zavrčel nakonec a práskl dveřmi.

MÍSTNOST, KDE JIŘÍ POSLEDNÍ DOBOUPŘESPÁVAL, byla jeho kancelář v podkově budovy Správy CHKO Beskydy. Neútulný, špinavý prostor, původně sklad. Stěny oprýskané, namísťato lustru žárovka. Podlahu pokrýval starý, sešlapaný koberec, přenesený sem z chodby. Kromě pohovky, rozvrzané židle, stolu a umývadla tady nebylo už nic. Vše stejně jako před rokem, kdy sem nastoupil. Několikrát se pokusil dosáhnout nějaké změny, ale ať žádal o cokoli – o počítac, o záclony nebo o skřín –, nepochodil.

S námahou vstal, opláchl se, oblékl, do hrnku na podlaze ponořil spirálu a uvařil si čaj. Posadil se na židli a opřel nohy o parapet...

MEDVĚD SE OBJEVIL V BESKYDECH ASIPŘED MĚSÍCEM, na začátku června. Samozřejmě to způsobilo senzacii. Když však zabil první dvě ovce, nadšení opadlo. Brzy k nim přibyli králiči, slepice a další ovce. Šéf správy rozhodl, že někdo od nich musí sledovat medvědův pohyb a evidovat způsobené škody. Protože zoolog Bittner byl v té době na dovolené, dali to na starost Jiřimu. Deset dnů běhal po valašských horách, odléval a fotografoval medvědi stopy a vyslychal osoby, které se s šelmou setkaly, aby zjistil, jak vypadá a pochopil, proč se chová tak abnormálně. Od sedmdesátých let přicházeli medvědi do Beskyd každoročně a občas některý z nich někde způsobil škodu, žádný však neškolil v takové míře jako tenhle ničema.

Potom co poblíž Vranče vylekal několik houbařů a nad Lhotou sebral silničářům maso přímo z rožně, zavládla v kraji panika. Lidé ze samot se báli pouštět děti do lesa a chodit do zaměstnání; v lesích hnily maliny a ostružiny, na naléhání vystrašených rodičů bylo zrušeno několik letních táborů. Na správě denně vyřizovali desítky telefonátů: turisté, vylekaní zprávami v novinách a televizi, chtěli vědět, zda je v horách bezpečno a zda mohou přijet na prázdniny. Jiří se bavil: Na Slovensku mají medvědů kolem osmi set a nevěděl o nikom, kdo by se před cestou do Tater telefonicky ujišťoval, že ho nesežerou. Myslivecké spolky, jejichž členové hořeli nedočkovostí si zastřílet, prohlašovaly, že nejlepší by bylo nebezpečnou šelmu zabít. Proti tomu protestovali ochránci zvířat: „S medvědem bychom se měli naučit žít. S tím, že nám občas roztrhá pár ovcí nebo micáků, se nedá

nic dělat.“ (Ochránci zvířat žili ovšem převážně v panelových domech uprostřed měst a ta medvěd nenavštěvoval.) Jako většina lidí ani Jiří to velké, skoro pohádkové zvíře ve volné přírodě nikdy neviděl. Pochopitelně by si přál, aby v Beskydech zůstalo, jenže pro tohoto medvěda tady, jak se zdálo, asi nebylo místo. Anebo pro medvědy vůbec? Ať tak či tak, s tímhletím museli něco udělat. Jeho milovaná kolegyně Olga přišla s článkem o „cepování“ medvědů gumovými projektily, který objevila v kterémsi odborném časopise. Medvěd dostane jednu dvě rány a už se na místě neukáže. Přizvaný expert, prof. Diviš z lešenské zoo, však nesouhlasil: „Jistě mu brání v lovu nějaký handicap. Nebo možná uprchl ze zajetí. Gumové projektily by nic nevyřešily. On prostě nemůže ve volné přírodě zůstat. Myslím, že nám nezbývá nic jiného než ho lapit.“

Aby mohli s odchytom začít, potřebovali několik povolení z ministerstva a náležitě upravené bedny, odchytovou a transportní; ty poskytla lešenská zoo. Nutné úpravy provedli ochranáři z Bystřice, pod vedením Zdeňka Jakubce. Práce byly téměř skončeny, zbývalo jen vybrat pro pasti vhodné místo a počkat na zmíněná povolení.

JIŘÍ DOPIL ČAJ A SKOČIL SI PRO NOVINY. Regionálky věnovaly medvědovi celou třetí stranu. Vsacké listy přinesly rozhovor se Zdeňkem Jakubcem, jenž „soudil“, „myslel si“, „předpokládal“, větinou to, k čemu dospěl prof. Diviš.

Jiří se ušklíbl. Jakubec a tisk, to byl námet na humoristickou povídku. Jeho potřeba publicity je neuvěřitelná a agil-

nost, s níž ji ochranářům a sobě zajišťuje, přímo ohromující. Ať jeho lidé dělají cokoli, Jakubcovou zásluhou u toho nikdy nechybí hejno reportérů. Někdy se z novin a oblastní televize zdá, jako by v kraji nikdo jiný nic nepodnikal.

Téma medvěd začalo Jiřího brzy nudit, a tak nalistoval sportovní rubriku. V té chvíli zazvonil telefon – Jakubec. Oznamoval, že s prací na bednách budou hotovi dnes večer, takže by je měl Diviš, který má jako jediný z nich s odchodem velkých šelem praktické zkušenosťi, přijet zkolaudovat.

„A kromě toho jsem se na zítřek domluvil s televizí,“ dodal jen tak mimochodem. (Jiří zvedl oči.) „Přijedou si ty bedny natočit a Vladimír by jim k tomu měl něco říct. No jasně, jen ať se o tom ví!“

SOTVA ZAVĚSIL, ROZDRNČEL SE TELEFON ZNOVU. O slovo se hlásil medvěd.

Požádal Olgu, aby jela s ním. „Budu potřebovat pomoc se sepisováním těch škod,“ řekl s umně předstíraným zoufalstvím, čímž ovšem na dívku nezapůsobil. Souhlasila až po dlouhém přemlouvání. Dobře věděla, proč ji chce vzít s sebou doopravdy. Jiří opravdu potřeboval pomoc, jenže s něčím úplně jiným... Už rok o ni intenzívň usiloval. Někdy jí bylo jeho obletování vcelku příjemné – třeba když jí nosíval květiny nebo psal roztomile chlapecké líbesbrífy. To, že chodíval na tytéž plesy a zábavy jako ona a tam ji pak žárlivě střežil a nenávistným pohledem probodával každého muže, který se k ní přiblížil (anebylo jich málo), se jí už tolik nelíbilo. Celkem vzato ho však měla ráda, vážila si jeho zásadovosti a stála při něm proti prezí-

ravým a nafoukaným kolegům na správě. Jako ženu ji nicméně nepřitahoval. Její temperament a nevázanost se s Jiřím suchou povahou a evidentní potřebou vážného, trvalého vztahu moc nerýmovaly.

V HRUŠOVĚ ZA KOSTELEM odbočil a po špatné cestě pokračoval asi pět kilometrů údolím říčky Brodské. Závora u lesovny byla zvednutá. Minuli dva honosné dřevěné domy, jaké by si dal Jiří postavit, kdyby na to měl. Na točně pokryté šotolinou nechali vůz. Těsně u lesa, na čerstvě pokosené louce svažující se k potoku, stály včeliný. Za potokem, u cesty vyjezděné obrovitými koly traktorů, starý opuštěný chlév. Úlů zhruba čtyřicet (medvědovým přičiněním – byl tady už čtyřikrát – jich teď valem ubývalo). Byly to obyčejné dřevěné krabice s obdélným česnem nad dolním okrajem přední stěny. Jejich majitel, nevysoký, hubený sedmdesátník, přidržoval mezi prsty víko jednoho z nich a nahlížel dovnitř. Světlehnědé vlasy sčesané na stranu, hladce oholený.

Jiří s Olgou došli až k němu. „Poprál bych vám dobrý den, pane Hlavičko,“ povídá Jiří, „ale moc se to nehodi.“

Včelař přiklopil víko: „A proč by sa to nehodilo? Je dobrý. Nahoře dostávajú rozum, uvidíte, udělá sa hezky.“

„Já myslím kvůli medvědovi. V kolik sem včera přišel? Už odpoledne?“

„No ba. Spravoval sem úly, co mně zničil před týdnem, a najednú ho zmerčím, jak sedí deset metrů ode mňa za tamtým kříbem a dívá sa. Měl chuť na sladké. Kříčel sem naňho, ale ani sa nehnúl, asi špatně slyší, říkal sem si. Tož, normální medvěd by přeca hnědka utek, ne? Řval

sem do ochraptění a mlátil haluzou do tadyteho smrka, ale nepomohlo to. Tepru za půl hodiny, dyž pochopil, že ho k úlům nepustím, sa pomalu zvednul a odešel. Lenže za tři čtvrtě hodiny byl zpátky. Vzal sem vykuřovadlo na včely, tož a z teho dostal konečně strach a odkrácal. A já sem úplně ztratil hlas. Ani sem vám nevolál, šel sem rovnú do hospody a dal sem si tři velké režné. A tepru pak sem o tem vyprávěl chlapom. No ale, to víte, „zasmál se, „ti mně už nevěřili.“

„Schází mu jakýkoli respekt z lidí,“ poznámenala Olga.

„No ba,“ přisvědčil Hlavička. „Tady bývajú medvědi už přes dvacát let. Občas nejaký přišel, rozobil pár úlů a pak ste o něm zas nevěděli. Ale henten chodí do baráků a na med furt. Temu určitě jeblo.“

„Co se týče těch úlů,“ povídá Jiří, „tak ty vám stát zaplatí, budťe bez obav. Zákon o náhradách škod, které způsobí chráněná zvířata, vstoupil v platnost teprve měsíc před tím, než se u nás míša objevil.“

„Asi umí čist,“ odtušil včelař. „A proč on vlastně je taký blbý?“

„Snad ho, jisté to není, vyhnal sexuální partner jeho matky,“ vysvětlovala Olga, „a ta ho nestačila naučit lovit. Anebo to vůbec není divoký medvěd.“

„V novinách psali, že ho chcete chytit.“ „Nic jiného nám nezbývá. Pokud ho teda nechcem nechat zastřelit.“

„Tož to je škoda,“ zalitoval Hlavička. „Kdyby sa choval normálně... Takto budú Beskydy bez medvěda.“

NAZPÁTEČNÍ CESTĚ se zastavili v hrushovské hospodě. Chlapi s pivem je okukovali a tlemili se. Olga uvažovala, zda si prohlížejí ji, moc toho na sobě neměla,

anebo Jiříka v zelených šortkách a košili. Chybí mu už jenom skautský šátek, myslela si.

Popíjeli chladný džus, mluvili o Bittnerovi a svorně žehrali na poměry na správě. Pak v televizi za Jiřího zády začaly zprávy. Při reportáži o ekologické politice nového amerického prezidenta Olga zmlkla.

„Nejvyspělejší země světa. Směšné. Co je to vůbec vyspělost?“ rozohnila se potom (trochu to připomínalo projev na konferenci ekologických hnutí). „Nemáš pocit, že opravdová vyspělost nemá s bohatstvím co dělat?“ A pokračovala a mluvila a mluvila, nic naštěstí netušíc o tom, co se honí hlavou jejímu jedinému posluchači. Ona si vykračovala po ekologicko-eticích výšinách a on ji vskutku pozorně sledoval, ne ovšem proto, že by ho nějak zvlášť zajímalo to její žvatlání. Dával přednost jejím kakaovým očím a dlouhým temným řasám nad nimi, hladké tváři se sebevědomým nosíkem, který by jí nejraději samou láskou ukousl, a hlavně opáleným nohám a řadroum rýsujícím se za světlým tričkem.

Jako při každém svém zamýšlení dostala se dívka i nyní k poznatkům profesora Erazima Koháka, který byl Jiřího noční můrou.

Pár minut cosi plácala, přičemž Jiří se ji ani nesnažil poslouchat. Nakonec se otázala: „....souhlasíš? Dá se to vyjádřit líp, než jak to řekl pan profesor?“

„Nedá, jistěže nedá,“ vyslovil Jiří mechanicky nacvičenou větu. Už zase Kohák, úpěl v duchu. Pořád to nesrozumitelné božstvo Kohák. Všechny normální ženské obdivují herce, zpěváky, fotbalisty. Filosof! Jiřímu se o něm občas už i zdálo. Třeba zrovna před týdnem. To ležel

přikovaný k silnici, po níž se k němu pochodovým krokem blížila masa Koháků. Když došli k němu, zastavili se a na povel prvního Koháka, ten vypadal nejkrveživněji, začali jednotlivě přecházet přes ležícího Jiříka. Všichni pochopitelně strašně dupali. Taková noc se pak zdála bez konce.

ASI ZADESET MINUT STANULA ve dveřích hostince robustní postava dr. Budila, zoologa z Prahy, jehož si Diviš vyžádal ke spolupráci. Jiří se uhodil pěstí do čela. V jedenáct hodin ho měl čekat na správě.

Zoolog vypadal pobaveně: „Nazdar, mládeži. Přijedu v deset do Brodu, jak jsme se domluvili, a tam mně řeknou, že pan Jiří se slečnou doktorkou jeli do Brodský. Nejdřív mě to teda pořádně naštvalo...“

„Omlouvám se. Já jsem zapomněl.“

„Moc jsem tomu vo tý Brodský nevěřil. Spiš jsem si říkal, že jste jeli někam prasečkařit.“

Jiří se polichoceně usmál.

„Medvěd byl včera na med za dne,“ řekla Olga odměřené.

„A v noci pod Cábem se dobýval do chléva u tý ženský, co jí před týdnem zabil tele. Majitelka volala na správu, tam mně to řekli. Jedem?“

JMENOVALASE ANNAGOLÁŇOVÁ. Okolo sedmdesátky, na nose brýle s osmi dioptriemi, pod ním obstoný knír. Černé mastné vlasy, tvář plná bradavic, místo oděvu potrhané hadry. Hulila startky bez filtru a šířila kolem sebe odér domácí kořalky. A pak že bosorky nejsou, myslí si Jiří. Při předchozí návštěvě se od lidí z okolních stavení dozvě-

děl, že byla za války u partyzánu, od té doby, co se rozvedla, strašně chlastá a nikoho nemá moc v lásce. V zimě pouští na lyžaře, kteří se náhodou očtnou na jejím pozemku, svá dvě psiska. Houbařům a turistům, jen je zahlédne, sprostě nadává a hrozí. Když si na ni někdo ze sousedů „otvírá hubu“, obyčejně ho zmlátí. Kdepak by se tahle kurážná, nerudná baba zalekla metrákového brtníka! Když se chtěl předešlého dne dostat k její kravce, odvázala psy, sama popadla dřevěnou palici a uštědřila huňáčovi pořádnou ránu přes čumák. Medvěd si pak zřejmě řekl, že mu ta jalovice nestojí za to a vyklidil pole.

Budil při jejím líčení obdivně funěl. Žena pevnou rukou podepsala protokol a doprovodila je k vrátkům.

„Víte, já už mám edem tu jalovicu a tu nedám, dyby nevím co,“ zachrapotila a mohutně si šlukla. „Leščí ta ludra ešče nekdy příde, já jí ten kožuch vypráším, že sa z teho posere.“

SLUNCE ZAHÁJILO ODPOLEDNÍ SMĚNU, přesně podle Hlavičkovy předpovědi. Rozloučili se s Budilem, který se jel svým vozem ubytovat na ochranářskou základnu do Bystrice, a pokračovali k Brodu. Jiří vysadil Olgu u kostela Nejsvětější Trojice a požádal ji, aby zavolala Divišovi, že u něj asi za hodinu bude. Ahoj, krasavice, řekl jí a přesmutně se díval, jak přechází cestu a mizí v Tyršově ulici. Byl trochu smutný, vyčítal si, že se nevykašlával na med i na starou Goláňovou a neunesl Olgu do nějakého toho zapadáčku, jak si to nejspíš představoval dr. Budil.

OBLOHA SE ZNOVU ZATÁHLA, ochladilo se. Jiří trochu ubral plyn a zívl.

Zbývá patnáct kilometrů. Snad už jsou s prací hotovi. A snad Jakubec nakoupil med a koňské maso. To je prý, jakmile se začne kazit, pro medvědy hotová pochoutka. Když trochu zasmrásne, medvěd se po něm může utlout.

Profesor, který teď seděl vedle něj, se zamračil. „Viš, Jiří, napadá mě, jestli by vlastně nebylo lepší toho míšu zastřelit. Pokud je to divoký medvěd, pak pro něho bude život v zoo naprosté živoření, pomalá smrt. Pokud ovšem, jak jsem řekl, neutek ze zajetí.“

„Určitě to není divoký medvěd,“ odtušil Jiří. „To se mi nezdá. Teď už ani nemůžeme měnit názor. Je rozhodnuto. Vím už i o vhodném místě: takové zastrčené údolíčko u Hrušova, asi čtyřicet včelínů, už tam byl čtyřikrát. Bedny postavíme hned vedle.“

Vjízděli do Brodu. Z tichounce hrajícího rádia se ozvala znělka zpráv místní stanice. Jiří zesílil hlasitost:

„...za nezákonou označil přípravu k odchytu medvěda pracovník Správy CHKO Beskydy dr. Pavel Bittner. Podle něho je povolení k odchytu pouze ústní, písemně je správa dosud neobdržela. Dr. Bittner prohlásil, že uvažuje o podání žaloby...“

VŠEST BYLI V BYSTŘICI. Jakubec jim otevřel bránu a Budil přispěchal s láhví rumu.

Před garáží ležely obě bedny. Nad předním otvorem větší z nich čněla vysunutá mříž. Diviš přistoupil blíž a nahlédl dovnitř. Dopoledne ochranáři instalovali do bedny nášlapnou desku, odní vedli ocelová lanka ke kovovým kolíkům, které drží „šíbr“. Medvěd na desku stoupne a – báč. Diviš byl navýsost spokojen.

Budilova tvář se roztahla do úsměvu:
„A co dybysme to zapili?“

NAROZDÍL OD OSTATNÍCH SE JIŘÍ-MUNIC ZAPÍJET NECHTĚLO. Jednak ještě nebylo co a pak – rum mu nechutnal. Odmltl v Bystřici přespát a vrátil se na správu. Z Olžina telefonního záZNAMníku vyslechl toto sdělení: „Haló, slyšíte mě? Jo, tam nikdo není? Hérgot. No... tady Potocký, sdružení Náš přítel medvěd, Prahá. Nó, já jsem vám chtěl teda jenom říct, že naše vorganizacé je zasadně proti vodchytu medvědá a že to pokládámé za vodporný a pěkně hnusný, páč medvěd do přírody patří a nad řákou tou roztrhanou vovci se halt musej přimhouřit vočí. Doporučujem vám, abyste ho nejdřív plašili gumovějma projektílamá... Jó, a podali jsme na vás stížnost u... tohó... Inšpekce životního prostředí. A vo tom to teda jako já! No a... to je tak celý, mějte sé.“

V JEDNÉ ZE ZÁSUVEK našel Jiří Olžinu rukou psanou zprávu o škodách způsobených medvědem od začátku června do dneška. Nějak se ale nedokázal soustředit na obsah textu. Prohlížel si dívčin rukopis, přejížděl dlaněmi, co napsala.

Postavil se k oknu a hleděl jím na prázdnou ulici, na zšerelý park. Odněkud zkroví vilné vřískala kočka. Uvažoval, jestli se nepřidá.

„HELEĎ, SCHOVEJ SE DO GARÁŽE, JO?“ přikázal kameraman mladíkovi v monterkách, který si u bystřických ochranářů kroutil náhradní vojenskou službu. „A až řeknu: AKCE!, vyjdeš svížně ven a začneš dělat něco na té bedně. Jasné?“

„No jo, ale ono už není co,“ dovolil si upozornit mladík.

Reportér tázavě pohlédl na Jakubce.

„Tak budeš něco markýrovat!“ rozčilil se zkušený Jakubec.

„A co jako mám markýrovat?“

„To je jedno, panebože. Něco! Třeba si vem šroubovák a šroubuji.“

„Šroubovák? Šroubovákem to nepude, to bych si musel vzít klíč.“

Jakubec zesinal. „Tak si ho vem!“

Mladík zmizel v garáži, odkud se chvíli ozývalo vrzání plechových zásuvek. Pak se mu jedna z nich vysunula, spadla na zem a desítky klíčů a šroubků se vysypaly na betonovou podlahu.

„To je nemehlo,“ bědoval Jakubec.

„Žádné intelektuály už příště neberem, jsou leví jak šavle.“

Jiří, který seděl s Divišem na zápraží, byl z té komedie pro televizi původně dost otrávený, teď se ovšem bavil.

„Jsem připraven!“ křikl z garáže mladík.

„Tak výborně,“ usmál se reportér. „Mušíme sebou hodit. Ještě nás čeká ta rožnovská vloupačka.“

„Už můžu?“ ozvalo se z garáže.

„Doprdele ne! Až řeknu: AKCE!“ zařval žvýkající kameraman a začal kroutit objektivem kamery.

„Nó, fajn. Hotovo. AKCE!“

Mladík vyběhl z garáže a tvářil se nesmírně soustředěně. Přistoupil k bedně, ale když chtěl nasadit klíč na jednu z matek, zarazil se: „Aj, sakra, tenhle je moc velký. Pardon.“ Otočil se a zase zmizel v garáži.

„Kašlem na to. Dobrý,“ řekl zmoženě kameraman. „Něco mám. Ještě nějaký frky a jedem.“

Reportér si vzal nejdřív stranou Jakubce, aby pohovořil o úpravách beden. S ním

to šlo pochopitelně jako po másle.

ODPOLEDNE PŘIJEL DO BYSTŘICE vojenský trínápravový speciál s jeřábem, naložil obě bedny a odvezl je do údolí Brodské. Škodovka, v niž seděli Jakubec a Jiří, táhla vozík s návnadou. Poslední Budilův jeep.

Složili bedny těsně u lesa, pár metrů od řady úlů. Podložili je prkny a kameny a zamaskovali smrkovými větvemi. Při tom rozdráždili obyvatelky nejbližšího úlu. Ihned se pustily do Budila. Robustní zoolog se dal sice, zuřivě mávaje rukama, na útek, stejně však obdržel žihadlo pod levé oko. Tvář mu na tom místě naběhla, vypadal obludeň a tvrdil, že nevidí. „Jsem raněnej,“ pravil. „A brzo zhebnu.“

Odkudsi se naštětí zjevil samaritán Hlavíčka, v ruce láhev, a jal se Budila kurýrovat slivovici.

Všem bylo jasné, že si to s tou včelou domluvil.

Jiří a Jakubec si navlékli gumové rukavice (Diviš je s opovržením odmítl) a všichni tři nanosili do beden zkažené koňské maso v plastikových krabicích. Ukrutný západ, hejna much, rozdrážděné včely. Diviš si pochvaloval, jak se to krásně hýbe, vrtí a kroutí, jak to pochoduje a leze a že si medvěd pošmákne.

Když to měli za sebou, sedli si do stínu ke včelaři a raněnému. Budil pochopitelně navrhl, aby to zapili.

Zatímco ostatní do sebe obraceli své kalíšky, Jiří nahlas uvažoval: „Zatím necháme bednu zavřenou. Dokud nepřijde povolení, nemůžeme si dovolit ji nastražit. Ale někdo by tu měl přes noc zůstat. A ve dne taky, aby k tomu nikdo nelez. Jinak, pánové, naprosté utajení.

Nikdo z nás si jistě nepřeje, aby se tu potloukali čumilové a novináři.“

„No ovšem, žádní novináři,“ přikyvoval horlivě Jakubec.

„Přes noc by měli hlídat nejméně dva lidi,“ řekl Jiří.

„Zítra musím domů, aspoň na dva dny, ale dneska tady se Standou zůstanu,“ řekl Diviš a kývl na kolegu zoologa.

„Tak na medvěda!“ zvolal nepřítomně Budil a hodil do sebe už kdovíkolikátou štamprli.

JIŘÍ SE ROZLOUČIL s Divišem, zavezl domů Jakubce a jel na správu. V kanceláři, kterou nezamykal – poněvadž to nešlo a na správě se nikdy nic nespravovalo – ho čekal redaktor Regionálních novin. Seděl na stole, ale bylo ho sotva vidět, poněvadž se ztrácel v oblaku cigaretového kouře. Ani si neotevřel okno. Jiří dostal záchvat kaše a rychle pustil do místnosti vzduch. „Tady se nekouří, pane Horáčku,“ zasípal.

„Pardon.“ Novinář vyhodil cigaretu z okna, ze stolu však neslezl.

„Ještě jednou pardon. A promiňte, že jsem nepočkal na chodbě,“ usmál se Horáček. „Ale pan Bittner říkal, že máte moc hezkou kancelář, takovou útulnou, tak jsem si ji chtěl prohlédnout.“

„Co chcete?“ zeptal se Jiří otráveně.

„Měl bych pro vás pář otázek, které se týkají toho připravovaného odchytu. Například kde jsou umístěny bedny, jakou návnadu na tu potvoru použijete a-t-d.“ Redaktor Horáček byl nejhorší novinář, kterého Jiří znal. Říkalo se mu „zurívý“ reportér, jelikož osoba, o níž napsal článek, se obvykle rozruřila. Psal si v podstatě, co chtěl. Komolil odborné termíny a jména. V rozhovorech svévolně

měnil odpovědi interviewovaných, takže se člověk za pár dní zděsil, jaké hluousti to říkal.

„Já vám nic nepovím,“ odtušil Jiří.

„A proč byste neřekl? Uvědomte si, že občané mají právo na informace,“ pravil výchovně Horáček.

„No to mají,“ připustil Jiří. „Vy ale asi nejste člověk, který by jim je měl poskytovat. Pište sci-fi, to je pro vás jako dělané.“

„Podívejte,“ řekl Horáček, „já vám ten rozhovor tentokrát dám k autorizaci, jo? Abyste si zase nestěžoval, že jsem něco napsal blbě.“

„To je od vás hezké,“ usmál se Jiří. „Měl byste to tak dělat pokaždé. Ale já vám stejně nic neřeknu, místo musí zůstat utajené.“

„Heleďte, co vám to udělá? Pář otázek, pář odpovědí, pář fotek...“

„Ne.“

Horáček zavrtěl hlavou. „To je hloupé. Jste sám proti sobě. Udělal byste si dobrou reklamu. Ale jak myslíte. Já si stejně nějak poradím,“ řekl nakonec.

A opravdu si poradil.

DRUHÝ DEN VYŠEL V REGIONÁLNÍCH NOVINÁŘI Horáčkův článek o přípravách na odchyt nebezpečné šelmy se dvěma fotografiemi zamaskovaných beden, jež byly, jak se uvádělo v popisku, včera umístěny v okolí Hrušova. „Člen týmu ochranářů Zdeněk Jakubec uvedl, že odchyt bude zahájen v několika málo dnech.“

Ze snímků se nedá určit, kde přesně se klece nacházejí, pomyslel si Jiří, avšak informace, že je to poblíž Hrušova, bude leckterým agilním pisálkům i obyčejným zvědavcům stačit. Je to vůbec možné?

Nedohodli se, že nikomu nic neřeknou? Zbláznil se už Jakubec docela? A co proboha dělali Budil s Divišem? V devět dopoledne mu do kanceláře zatelefonoval vesničan z Kobylské, že u něj včera okolo půlnoci medvěd roztrhal devět králíků, tři sežral, zbytku jen ukousal hlavy. Vzápětí volal Budil: Po jedné hodině dorazil medvěd i do Brodské. Dobýval se do zavřené klece, pak se ji snažil podhrabat. Když neuspěl, vybral dva úly a klidně odešel. Oni dva s Divišem leželi na slámě v podkroví chléva, ale neviděli ho, jen slyšeli. Jiří poznamenal, že nebýt na ministerstvu liknaví, byl by už medvěd za katrem. „Mimochodem,“ vzpomněl si. „Byli jste včera, když jsem odjel, celou dobu v Brodské?“ „Ovšem,“ odtušil Budil. „Kde bysme měli bejt?“ „Jak je potom možné, že tam redaktor Regionálních novin fotografoval?“ „No, Jakubec přivez kvečeru nákýho chlápka s foťákem. Ten si udělal pář fotek a vyptával se na různý věci. Ale svatosvatě slíbil, že ani snímky, ani nic, podle čeho by mohlo bejt poznat, kde souklece postavený, publikovat nebude.“ „Nikomu už, probůh, žádné informace neposkytujte,“ řekl Jiří nasupeně. „Zvláště pak ne Horáčkovi z Regionálních novin. Vyřídte to, prosím vás, i Jakubcovi, jestli s ním budete. A dvakrát, ne, třikrát mu to zopakujte.“

PŘEDPOLEDNEM ZAJEL DO KOBYLSKÉ sepsat protokol s majitelem oněch devíti zabitých králíků. Po návratu absolvoval menší slovní potyčku s Bittnerem, který mu spíšal diletantů a opět strašil žalobou.

Věří ho Olga poslala do Karlovic, za předsedou tamního mysliveckého spolku.

Bydlel v ošklivém jednopatrovém domě se zahradou, na samém konci města. Na verandě ležel tmavohnědý podvraťák a pátravě příchozího pozoroval. Z nedaleké cihlové garáže se linula změť pazvuků, pocházející z tranzistorového rádia. Jiří přidušeně zavolal: „Haló.“

Pes vyskočil na všechny čtyři, ve vteřině byl u Jiřího a začal na něj přes plot dorážet. Z garáže vykoukl vysoký chlap s panděrem vyčuhujícím zpod ukoptěného trička, v ruce láhev piva.

„Držíš hubu!“ zařval hlubokým hlasem a Jiří poslušně ani nemukl. Pes, jemuž rozkaz patří, ztichl.

„Co je?“ křikl chlap.

„Pan Gregora?“

„No a co?!“

Jiří se potichu představil. „Víte, volali nám nějací lidé, že tady v Karlovicích chcete zformovat domobranu a zastřelit toho míšu.“

Šéf karlovických nimrodů se opřel o branu a pokýval hlavou: „To máte správné informace.“ Táhl z něj vlnký, nepříjemný odér piva. „Dyž si s ním neumíte poradit vy, tož s tym budem muset udělat noco sami.“

„To zvíře je chráněno zákonem,“ odtušil Jiří stísněně, aniž spustil oči ze psa. „Některá zvířata jsou u nás chráněna, to znamená, že se nesmějí střílet. A pokud je někdo zastřelí, musí zaplatit pokutu. V tomto případě sto tisíc korun.“

„Je mi známo, mladěj,“ ušklíbl se muž a počáčoval se sebejistotou děda Vševěda: „Lidi, kteří nechcú, aby jim ta sviňa roztrhala ovce nebo micáky, nebo třeba děčka, i také případy sú známé, tihle lidi si rádi zaplatíjú, to bud' klidný...“

„Ale nemyslíte,“ řekl Jiří velmi vlídně, neboť pes začal zlověstně vrčet, „že by

bylo lepší toho medvěda chytit živého?“ „A proč jako?“ nechápal Gregora. „Podiv sa, co ty mně budeš povídáť. On nemá co trhat naše ovce, rozumíš? Ale on ani nemá co pohledávať v Beskydách a měl by sa střílat, rozumíš? Můj tata byl taky nimrod a děda taky a tetka taky chodila na hony. Ti moc dobře věděli, keré zvíře do lesa patří a keré sa musí vystřílat. Medvěd je nebezpečný, tož tu nemá co pohledávať...“ Tož amen, pomyslel si Jiří.

VZAMYŠLENÍ DOJEL DO HRUŠOVA ADOSTAL HLAD. V hospodě si poručil utopence a nealkoholické pivo a z telefonního automatu na chodbě zavolal na správu. Ač bylo pozdní odpoledne, Olga ještě domů neodešla.

„Povolení není,“ odvětila dřív, než se stačil zeptat.

Vzdychl. Potom řekl: „S tím Gregorou, cos mě za ním poslala, jsem nepohnul. Je to debil. Domobrana se zformuje, chlapci s puškama budou hlídat domy a hospodářství, a jakmile uvidí míšu, tak ho picnou.“

„To bude funusů,“ zahihňala se Olga.

„Jenom aby to povolení nepřišlo teprve, až si bude některý z těch bouchalů všešet míšovu kožešinu na zed.“

„Tak to spust' me, ne?“ navrhla Olga. A Jiří, po chvilce zaváhání, souhlasil.

NEŽ OPUSTILA KANCELÁŘ, musela ještě přetrpět tento telefonní monolog: „Dobrej večír z Prahy, tady Potocký, sdružení Nás přítel medvěd. Vý ste slečna...? No, já hák nemůžu sehnat pana... V kanclu už není a doma taky ne. Ale myslím, že stačí, dyž to povim vám. Takže, abych na nic nezapomněl: Za prý:

my jsme absolutně proti vodchytu...éé... toho medvěda, jó. Ale to už víte, jó. A to s téma projekt ilama... éé..., jak sme tedajakovlastněvíceméně navrhovali minule, tak to teda už teda jako nenavrhujem. Máme za to, že nejlepší by bylo uspat ho takovou tou střelou, jó, víte, co myslím. A uspanýho ho převízt do náký tý klidnější lokality, jó. Kam? Nó... To byste snad měla vědět vy, né? Každopádně chtít ho strčit do zoo, to je, podle mýho, a na tom sme se tady u nás všichni shodlí, a myslí si to taky šéf hnútí toho, však víte, a já myslímm, že i mezi lidmá, keří tomu rozuměčej, by se našli lidí, keří nesouhlasej, teda... co sem to chtěl...??? No zkrátka sme proti. A vo tom to jako je! Mějte sé.“

BUDIL SHLAVIČKOULEŽELINALOUCE NAD CHLÉVEM, naproti té s úly a zamaskovanou klecí. Mezi nimi se v posledních paprscích slunce blyštěla láhev slivovice.

„Hérgot, Juro, moc toho nezbylo,“ zahuhlal Budil.

„Šak já ešče dondu,“ řekl Hlavíčka a zvedl se.

„Kdepak, sed'te, já nechci. Budeme mít dámskou návštěvu.“

„Ale kalíšek si snamamosíš dat,“ povídá Hlavíčka, maje se k odchodu. Nahoře v lese měl dřevěnou boudu, v ní stroj na stáčení medu a pochopitelně i kořalku pro strýčka Příhodu. Bylo ovšem vysoce pravděpodobné, že mu Budil brzy všechny jeho zásoby vychlastá.

„Kdože přijede?“ otázal se Budil mrzutě.

„Olga. Chce být u toho, až to spustíme.“

„My to spustíme?“ zděsil se Budil. „To už přišlo povolení?“

Jiří mu stručně vyložil, jak se vči mají.

„Ale je ti jasný,“ pravil Budil, „že jestli

se to proflákne, že si to vodserem. A co když se chytí a povolení furt nikde, no? Dlouho ho tam držet nemůžem.“

„Všechno si uvědomuju,“ odvětil Jiří. „Ale zkrátka odmítám dopustit, aby ho – aťsi je třeba sebehloupější – zabili. Vám by se to snad líbilo?“

„Bože, to bude průser,“ vzdychl Budil aněžně si pohladil svou oteklinu. „Bittner se podělá blahem.“

SLUNCE ZACHÁZELO. Lenošící a pojíející je zastala Olga. Přijela autobusem do Hrušova a odtamtud došla po svých. S batohem na zádech, v zelených kalhotách a košili, husté vlasy hnědé jako hlína. Náramně jí to slušelo.

Včelař se rozloučil, že už musí domů – aby roba nehubovala. Je čekala nepříjemná povinnost: nadělat pachové stopy. Jiří přichystal dva jutové pytle, navlékl si gumové rukavice, vynesl ven dvě krabice s návnadou a štítví z nich začal vytahovat měkké, roztékající se vnitřnosti. Dlouhým loveckým nožem je naporcoval a naházel do pytlů, které pak vespod proděravěl. Spolu s Olgou vyšli s jedním z nich směrem na sever, zatímco Budil se vydal na východ. Prodírali se smrčím i smíšeným porostem. Potom šli korytem potoka. Les se poznenáhlou ponofřil do podvečerního ticha, každý ptačí výkřik zněl rušivě, co krok, to sten zlomené sněti. Olga vzala Jiřího bázlivě za ruku.

„Co je?“ podivil se.

„Nic,“ šeptla.

Celou cestu zpátky se vedli za ruce.

Pustili se až u chléva.

Budil si lebedil na spacím pytlí a žvýkal tabák.

„Co jste tam tak dlouho dělali, vy dva?“ chechtal se.

Přiblížila se sedmá. Naházeli pytle do bedny a napjali ocelová lanka spojující nášlapnou desku s kovovými kolíky, které zajišťovaly mříž. V potoce si pak umyli mydlem a solvinou ruce. Lehli si na louku a povídali si. Budil přinesl z potoka jednu ze čtyř láhví sauvignonu, které mu dopoledne daroval jeden zdejší chatař – za to, že ho zbaví té potvory. Jiří nedokázal od Olgy odtrhnout oči. Ta muka nemoci se jí hned dotknout. Seděl jako na trní. Zblázněný, netrpělivý. Čekal víc než rok. A dočkal se.

Olga zatím s požitkem popijela víno a jen občas, s trapičskou rozkoší, na mladíka pohlédla. Ty řídké, zdánlivě nijaké, a přitom vzrušující pohledy ho dohánely k šílenství. Když už to nemohl vydržet, ostentativně pohlédl na hodinky a navrhl, aby zalehli.

„Tak brzo?“ kroutil hlavou Budil. Pak si ale uvědomil, že tak bude moci dopít láhev sám. Nenápadně ji uchopil a šel se uvelebit na trámech naskládaných pod stříškou chléva.

Jiří vylezl po žebříku do podkroví, kde se sušilo seno. Olga ho pomalu následovala. Vybalili spacáky a celty. Jiří si zul boty, sedl si na bobek a opřen o stěnu pozoroval dívku, jak se zvolna a bez spěchu češe, spíná si vlasy. Pak, aniž nařízinkrát pohlédla, se nasoukala do pytle a lehla si na břicho. Hlavou k dviřkům, aby mohla sledovat bednu. Nad údolím poletovali netopýři, svým blázivým, roztěkaným letem, v lese zahoukala sova.

Jiří se k ležící dívce nešikovně naklonil a pohlabil ji po vlasech. Mlčky se k němu obrátila a ve tmě se zaleskly její kočičí oči. Vzal ji pomalu a něžně za bradu a dal jí pusu na vlnké rty. Chutnala po

tom červeném víně. Obratně rozepjala spacák a pustila jej k sobě do tepla.

„SPÍTE?“ kříkl zespodu tlumeně Budil. „Jsme vzhůru,“ odtušila asi po půl minuty Olga, když se jí podařilo vymanit se ze zajetí Jiřího nenasýtných rtů.

„Tak proč nečumíte? Je tady! Přišel!“ Olga si zapnula košili a poklekl k dvířkům. Jiří si sedl vedle ní a dychtivě se zadíval týmž směrem.

Celé údolí zalito svitem měsíce. Od Lušové se blížil medvěd, skutečný medvěd. Na okamžik jim to vyrazilo dech.

„Je veliký,“ řekl Jiří ohromeně.

„Metrák,“ zašeptal vzrušeně Budil.

„Víc,“ vydechl Olga. „Určitě víc.“

„Všivák, ani nepočkal do setmění,“ řekl Budil kapánek hlasitěji. Medvěd se zastavil a otočil se směrem k nim. Větril. „Kurva! Lezu za váma,“ oznámil Budil. Medvěd však opět vykročil.

„Ták a šup do klícky.“

Jenže zvíře si beden ani nevšimlo. Rovnou za medem.

„Parchant, asi je už nažranej!“

Medvěd ležérně smetl tlapou na zem jeden úl. Rozlámal ho a pustil se do pláště. Medu v nich už mnoho nebylo, shodil tedy další bednu a spořádal i druhou porci. Několikrát se ohnal po včele. Potom se obrátil k lesu a kolem beden s návnadou, již musel cítit, klidně odcházel.

„Masíčko – vlez tam, ty zmetku!“ téměř řval Budil.

Medvěd se skutečně zastavil. Nemotomě se dokolébal k bedně a nahlédl dovnitř.

„Hurá!“ zařval Budil. „Jdu pro flašku.“ Jásal ovšem předčasně. Zvíře už zřejmě nemělo hlad. Věnovalo jim posměšný pohled, tak jim to alespoň připadalo, a důstojně se vzdálilo.

„Hajzl. Nedůvěroval tomu, nebo byl nažranej. Třicet kilo masa v prdeli,“ prohlásil Budil a šel pro víno.

„Budem tam muset nastražit něco živého,“ povídá Olga, obula se a slezla dolů. „Králiky, nebo radši kozu, aby mečela a dupala, to by ho mohlo přilákat, ne?“

„Každopádně musíme počkat na Diviše,“ řekl Jiří a slezl dolů také.

Budil umně vytáhl zátku.

„Zitra, Jirko, seženeš kozu a já zajedu na místo, kde rádiil. Určitě už dneska někde byl.“

„A kdo zůstane tady? Já nemůžu,“ povídá Olga.

„Poprosíme třeba Hlavičku, stejně tu má práci. A zavoláme Jakubcovi, ať vedeze ten sajrajt. Beztak je to na prd,“ odvětil Budil.

„Nebude ale podezřelé, když ještě předtím, než dojde povolení, vyměníme návnadu? Horáček tady přece fotil bednu s masem, ne?“

„Řekne se,“ odtušila Olga, „že jsme se rozhodli pro živou návnadu, že bude spolehlivější... Pokud ovšem zítra dojde povolení. Rozhodně se to musí odvézt brzy zrána a nenápadně.“

Třetí láhev už neotevřali. Budil usnul vsedě a Olga s Jiřím vylezli zpátky nahoru. Dívka se zapnula do spacího pytla a zavřela oči. Jiří se k ní šťastně přitulil.

ČASNĚ RÁNO ODJELA DÍVKA AUTOBUSEM DO BRODU. Jiří domluvil zapůjčení kozy, zařídil odvoz neúčinné návnady a vrátil se na správu. Začal vyřizovat resty. Pokusil se dokončit článek o vstavačových loukách na Valašsku pro „Veroniku“, který slíbil už před měsícem, jenže musel stále myslet na Olgu, stále se mu vybavovala včerejší

noc, dívčiny polibky, krásné, až člověka mrazilo, její vzrušivá, omamná vůně, a tak článek nedopsal. Vlastně neudělal nic. Pouze odpověděl na otázky kterého hosi týdeníku, které později stejně zapomněl odeslat. Potom šel na oběd. Sám, Olgu v kanceláři nezastihl. Cestou se ještě zastavil v knihkupectví. Měl smůlu – žádného Koháka neměli.

„MÁM PRO TEBE NOVINU,“ řekla mu odpoledne Olga, když mu k jeho překvapení zabránila v tom, aby ji políbil. „Jakou?“ řekl bez zájmu.

„Přišlo povolení k odchytu, k uspání narkotizační střelou a pro jistotu i povolení k odstřelu.“

„Tak aspoň něco,“ pravil nahořkle.

BUDILOVA VÝVRTKA SE POMALU NOŘILADOKORKOVÉ ZÁTKY. „Nojo, ale jak ji budem dojít?“ zeptal se.

„Nebudeme ji muset dojít. Miša se v noci chytne a ráno kozu odvezeme.“

„Jak to Ji? Snad její tělesný pozůstatky, ne? Hele, pokud ji moc nepomláti, tak by mohla bejt žranice, co říkáte?“

„Ale on ji neublíží. Bude mezi nimi mríž, maximálně kozička zvokne,“ vysvětlil Jiří. Rohaté zvíře přivázáno ke staré trnce projevilo nad těmito slovy nelibost hlasitým zamečením.

„To je škoda. Ale nevadí. Zapijem to, ne?“ navrhl Budil, aniž blíže vysvětlil co.

„Ty bys vlastně neměl pít, Stando,“ povídá Diviš, kterého Jakubec asi před hodinou přivezl z Lešné. „Měl bys jet s flintou do Lušové nebo Kobylské. Sem dneska sotva přijde.“

Budil strnul. „No ale, Vlád' o, já bych řek, že přijde,“ kecal. „Stopro! Když přišel včera a předvčírem...“

„Právě proto nepřijde,“ odtušil Diviš suše.

„No jó,“ Budil usilovně přemýšlel. „Ale... já stejně nemůžu střílet,“ vyhrkl radostně a začal kroutit vývrtkou.

„A proč ne, prosím tě?“

Střelec si poklepal prstem na odulou tvář: „Koukní se na to. Kvůli té opuchlině vidim kulový. Zpropadenej pech, ani nevíš, jak mě to... prostě... Kdo si dá červený?“

MEDVĚD SE V BRODSKÉ POCHOPLTELNĚ NEUKÁZAL. Do údolí se nenápadně snesla noc a nerušeně plynula. Budil spal jako dudek, vydechuje vinné výparы, Jiřímu se přirozeně zdálo cosi překrásného o Olze, pouze Diviš bděl; v šedesáti už člověk nespí tak dobře jako dřív. Na prknech u zdi chléva popíjel z polní láhve rum a díval se do modré tmy.

V dnešních novinách, zapomněl už, které to byly, četl vždycky patery, našel článek o medvědovi, jehož autor výjimečně nebědoval nad nákladností odchytu, ale zaměřil se na morální rozdíl celé záležitosti. Mínil, že lidé přirodě vnučují své „přiblbblé normy“ a likvidují vše, co naruší jejich řád. Tento nebohý „huňák“ je toho příkladem. Že horaly navštíví medvěd, to je riziko podnikání, je to stejně jako s chodci a automobily ve městě. Mají jedinou možnost – nebydlet tam. Myšlenka sama Diviše zaujala, stejně byl ale přesvědčen, že se pisatel mylí. O celé věci toho mnoho nevěděl: o tom, jak se k medvědům přistupovalo v minulosti, ani že zvíře škodící na Valašsku pochází patrně ze zajetí, že škody dosáhly obrovských rozměrů. Mohl se informovat, či spíše měl. Jenže

otravná fakta by hezkou myšlenku rozmetala v prach.

DIVIŠ CHYTAL MEDVĚDA MOC-KRÁT. Na Slovensku, na Šumavě... Po každé to probíhá jinak, každý medvěd je individualita. Očekávání expertů se zřídka bez zbytku splní. Jako tentokrát. Jindy zkažené maso zabralo, jindy se ani divoký medvěd kleci nevyhýbal a nyní šlo přece, jak vyplynulo i ze dvou anonymních dopisů adresovaných správě, o domácího miláčka nějakého slovenského rozmařilce.

Usmál se. Na mysl mu vytanulo cosi smutného. Třeba je to můj poslední medvěd, napadlo ho. Třeba už žádný další nebude. Doba, kdy nocoval v koruně vysokého smrku nad újedí – u níž se medvěd třeba ani neukázal – ve vánici a třeskuté zimě, kdy spával v krmelcích a pod skalními převisy a dva dny nejedl, kdy se jako v horce toulal po slovenských horách, do noci klábosil s bačou, sám a nešťasten, protože zamilován do dívky, jíž byl lhostejný, ale i šťasten, protože samota je čistá a hory krásné – ta doba je dávno pryč. Změnil se mezitím v mnoha směrech, zestárl. Jednu věc však v sobě cítil už tenkrát a cítí ji i nyní, byla v něm celá ta dlouhá léta, „trvalka“... Sub specie této „trvalky“ mu ten mladík s batohem na zádech, v rauši (z rumu i z hor), připadá nesmírně politováníhodný. Všecko pryč. Snad už jen drobty pod stolem. Ted' hlavně vzpomíná, ohlíží se. Třeba je tohle můj poslední medvěd.

NA KRAJ ILESA, nějakých třicet metrů nad chlévem ležel muž v zelených šatech, odhodlaný setrvat zde až do rána. Na celonoční bdění se však dostatečně

nevybavil. Na krku fotoaparát, oděn velmi lehce, bez svačiny. Svíráni žaludku, z trávy skropené chladnou rosou sálá zima. Mimoto by si rád zakouřil. Tady nemůže, Diviš by ho jistě zahlédl. Kdyby to dneska zabalil... Co ale jestli medvěda chytí zrovna tuto noc? Je jediný z novinářů, který o tomhle místě ví – tak jako tak by sem dorazil dřív než ostatní. Jak se ovšem dozví, že spadla klec? Ráno sem musí zajet.

Opatrně se zvedl a kradí se vydal podél lesa k silnici, kde ukryl skládací kolo – závora byla zamčená, vůz musel nechat u ní a sem nahoru je to dobré tři kilometry. Světlo neměl, moc toho neviděl, šlapal však ostošest, aby se zahřál. V zatačce před jednou z dřevěných vilek trochu přibrzdil. A v té chvíli zahlédl nalevo v matném světle měsíce černou siluetu. Lekli se oba. Horáček o něco víc. Než stačil cokoli udělat – zastavit, obrátit se –, překřížil mu medvěd cestu, s funěním se přehnal přes potůček a zmizel v houštině... Reportérovi trvalo několik minut, než se vzpamatoval.

U auta vykouřil dvě cigarety, jednu na uklidnění, druhou na oslavu toho, že přežil. Pak byl zase fit. Než dojel ke kostelu, měl už vymyšleno prvních pár vět reportáže pro Regionálky. O tom, kterak se jeden osamělý cyklista srazil s medvědem. A vymyslel si ještě něco.

NASTOLE LEŽELA DIVIŠOVA KNIHA O MEDVĚDECH. Jiří v ní lhostejně zalistoval, načež ji opět odložil. Je to všechno moc hezké, pomyslel si. Jenže to není k ničemu. Všechny Divišovy zkušenosti nejsou k ničemu. Koňské maso nezabralo a včera... Medvěd se objevil až po půlnoci, vystrašená koza

ani nemekla a Budilovo imitování nepomohlo. Živou návnadu ignoroval. Bořeň by ne, když hodinu předtím roztrhal přímo u Hrušova, pouhých pět kilometrů odtud, dvě ovce a dosyta se nažral. Měl chuť už pouze na med.

Horalé je zlynčujou. Ostatním budou pro smích. Potrhlí ochranáři. Zastřelit ho měli, hned!

A aby toho nebylo málo... Když dnes ráno, po návratu z Brodské, zaparkoval vůz před budovou správy, vynořili se odkudsi dva vlasatci, mladík a dívka, tak asi v jeho věku, v rukou třímalí transparent s nápisem PROTESTUJEME PROTITÝRÁNÍ ZVÍŘAT! a nakráplými hlasami skandovali něco jako: „Netýrejte kozu! Koza není návnada! Koza má taky svou právu!“ a „Han-ba, han-ba!“ Kolemjdoucí si je vyjeveně prohlíželi. O pár kroků dál postával s fotoaparátem redaktor Horáček, který dozajista tuhle scénu zrežíroval.

Jiří se chytil za hlavu a zmizel v domě. Blázinec, křičel, tohle je blázinec!

JEDINOUNADĚJÍ – byť poněkud chabou – zůstal dr. Budil se svou narkotizační puškou. Té noci však číhal pod Cábem na medvěda marně. Stejně jako šest následujících nocí, kdy se zvíře neukázalo ani v Brodské. Jen podle škod mohli usuzovat, kde se přibližně pohybuje. Jednou v okolí Soláně, jednou u Vrančí... V borůvčí vyděsil dvě mladé sběračky, prchaly před ním, jedna z nich zakopla a zlomila si nohu. Gregora a jeho kumpáni byli v lese ve dne v noci, páličkové, co zahlédli, a tak záhy přišli o život toulavý pes, jediná divoká kočka v kraji a strakatá kráva („Já tam toho medvěda viděl!“). Karlovictí se doma zabarikádo-

vali a přestali vycházet. Bittner, cítě ve vzduchu vítězství, křepce hopsal po správě a každému na potkání říkal, že ho vývoj událostí nepřekvapuje, že Jiří je absolutně neschopný, že je to ostuda celé správy a že nechápe, proč to šéf nedá někomu schopnému, s odpovídajícími znalostmi.

Lokální tisk zažíval hojný čas. Horáček nevěděl, kam dřív skočit. Fraktura, zastřelená kráva, hory bezhlavých králíků, předseda karlovických nimrodů utrousil pár silných slov na adresu ochranářů, což se natočí a honem s tím do rádia atd.

Diviš, zdrcen neúčinností osvědčených postupů, potřetí odjel dokončit svou knihu o medvědech, Jakubec vyslepičil novinářům, co se dalo, a Olga, když Jiřímu věcně doporučila, aby tu *epizodu na seně* pustil z hlavy, někam na pár dní odcestovala.

Mladík pendloval mezi údolím Brodské, jednotlivými případy a správou, kde musel šéfovi – který jej už pokládal za naprostého pitomce – pracně vysvětlovat, proč se celá záležitost tak vleče. Ve zbyteku času dopisoval článek pro „Veroniku“ nebo se hádal s ochránci zvířat. Připadal si jako štvaneč a netoužil po nicem více než po Olžině útěšném objetí.

HRUŠOVSKÁ HOSPODA SKORO PRÁZDNÁ, jen dva řidiči nad limonádami. Na stolku v rohu lokálu, za Budilovými zády, puštěná televize, bez zvuku. Regionální zpravodajství, četl Jiří. Nejdřív beskydský medvěd – a hle, muž v zeleném, jménem Zdeněk Jakubec, vysvětluje cosi na kameru... Jiří přijímač spěšně vypnul.

„Já to balim,“ oznámil Budil a kopl do

sebe panáka fernetu. „Týden jsem ho ani nezahlíd a týden sem ani nepách. Má to fazonu?“

„Co říkal Vladimír?“

„To samý. Sehnat dostatek střelců a uspat ho. Musej mít vysílačky, aby mohli rychle přivolat auto – telefony sou v tomhle terénu na pytel – a to bude šíleně drahý a na to se ti každej vysere, prachy nejsou, nezbude než ho picnout. Udělali sme, co sme mohli.“ (Ty určitě, pomyslel si Jiří.) „Zejtra ráno jedu na ředitelství lesů, tam sou samý rozumný lidi, tam mi nalejou borovičku, pak eště jednu a další a pak se, móžná, zeptaj: Jé, pane Budil, a proč ste to vlastně přijel?“

Jiří se zamýšleně koukal z okna na silnici. Co mám dělat? uvažoval. Všechno selhalo. Budilovi ani Olze, která si odjela na dovolenou s bůhvíkým, na tom vůbec nezáleží. Diviš je v koncích a Jakubec to nevytrhne. A do toho různí blbci... Už dost. Konec. Vzdáváme to. Pak si vzpomněl na předsedu karlovických nimrodů, na toho bohorovného, odporného chlapa, který si myslí, že člověk je pán tvorstva; a na Bittnera.

Pohlédl přes stůl na Budila, jemuž právě přinesli pivo. Zavrtěl hlavou: „Vás to fiasko vůbec neštve.“

„Ale jó, to víš, že jó,“ odtušil zoolog nepřítomně a plácl se do čela: „Čoveče, teďka mně došlo, že nám eště zbyla jedna flaška toho saviňonu...“

INKOUSTOVÁ TMA BEZHÝZNÉ NOCI, poslední. Zurčení potoka pod cestou přehlušovalo zvuky lesa, ne však už Budilovo chrápání. Jiří popíjel čaj z plecháčku, myslil na Olgu a bylo mu mizerně. Ta záležitost s ní byla už uzavřená, ale pokud šlo o medvěda, docela malá

jiskřička naděje v něm ještě zbyla. Když odpoledne vrátil kozu majitelům, zakoupil dvě sklenice medu, jejich obsah pak zčásti vylil na podlahu bedny. Věčná škoda, poznamenal Budil, měli jsme si to radši namazat na chleba.

Jiří dopil čaj, protáhl se a šel si lehnout. Ráno to zabalí, odvezou bednu, on se omluví šéfovi, že to zvoral, a bude za pitomce. Skvělá perspektiva.

Kupodivu brzy usnul.

ÚDOLÍM SE ROZLEHLO BOUCHNUTÍ KOVUO DŘEVĚNOUDESKU. Pak řada zběsilých úderů. Jiří otevřel oči. Vyklouzl ze spacáku a rychle se obul. Popadl baterku, přeskočil potok a vyběhl zrosenou trávou k bedně. Z bezpečné vzdálenosti posvítil dovnitř. Oslněné zvíře na okamžik strnulo. Z jeho očí čísel zmarte a strach. Vzápětí prudce vyrazilo proti mříži a Jiří, ač stál dost daleko, instinctivně uskočil. Bedna byla bytelná, mříž se téměř nepohnula. Jiří zavýskal a poskočil si jako kluk. Seběhl zpátky k chlévu, vylezl do podkroví a zatrásl Budilem. „Vstávejte, chytíl se, máme ho!“ Budil otevřel oči: „Co? Kdo se chytí?... Míša? Fakt? To není možný! Tak to musíme zapít, ne?!“

„To se ví!“ smál se Jiří.

DORÁNA UŽ NEZAMHOUŘILI OKA. Něco popili a poradili se, co udělají, až vyjde slunce.

„Vy zůstanete tady,“ řekl Jiří. Byl svěží a v báječné náladě. „Budete toho lumpa hlídat. Já zajedu do Lešné pro Vladimíra. Toho chlapa s nákladákem zavoláme až potom. Jakubcovi bych neříkal nic. Přitáhl by sem novináře a ti by tady jenom překáželi a znervóznovali nás i míšu.“

Jen se rozbřesklo, skočil Jiří do auta a vyjel. Z Hrušova zatelefonoval Divišovi, aby se připravil – mají ho!

CRRRRRR! Jakubec vyletěl z postele a hmátl po telefonu.

„Tak vy už jste ho chytli?“ Hlas patřil známé novinářce.

„Co chytli? Medvěda? Já o ničem nevím! Jaks na to přišla?“

„Mám to od ČTK! Chytli jste ho, ne?“ Jakubec řekl cosi ošklivého. Za pět minut už seděl ve voze.

PŘEDZAMČENOUZÁVOROUVBROD-SKÉ stál červený jeep a vedle něj chlap v mysliveckém.

„Ty si od těch ochranářů?“ zařval na Jakubce.

Ten přikývl.

„Já sem předseda karlovických myslivců, nejakej Gregora. Sem sa přijel podívat na tu ludru, co ste konečně chytli. Musím řečt, že sa temu teda divím. Moc sem temu nevěříl. Však vám to taky trvalo dost dlouho.“

„Jak jste se to dověděl?“

„Ale ten redaktor – Horáček mně volál, at jako příndu.“

Jakubec neměl klíč od visacího zámku na závore. Podíval se na auto, pak na Gregoru. „Vý – vy byste to možná objel, ne?“

„Jasná věc. Tímhle já sa dostanu všude. Esli chceš, tož t'a svezu.“

Po louce objeli závoru a dál už pokračovali po asfaltu. Z lesů stoupala pára. Ještě trochu zima, ale slunce se už dralo nad lesy.

„Stejně si myslím,“ přemítal Gregora, „že by bylo lepší tú sviňu zabít. Ale tož, dyž už je chycená...“

Dojeli až ke chlévu. Budil s Hlavičkou

seděli na prknech, růmění ve tvářích, a nasávali.

Jakubec vyskočil ven. „To se vám teda povedlo,“ křikl. „Za chvíliku tady máme celou směčku reportérů. Poděkuje Jiřimu. Je to pitomec. A kde je vůbec?“

„Jel pro Diviše,“ odtušil nevrlé Budil.

„Kdy?“

„Je to tak tři hodiny...“

„Doprčic. Kde tak dlohu je? Kdyby byl zavolal mě, pěkně v tichosti bysme medvěda naložili a teprve pak bysme zavolali novináře. Pitomec!“

Budil se napřímil. „Jura žádnejm novinářům určitě nevolal. Esi o tom už věděj, tak to maj vod tebe.“

„Ode mě? Proč ode mě? Já jsem vůbec nic nevěděl! Mně to zavolala...“

„Hele, Zdeňo, nekecej. Voba víme...“

„Chceš říct, že lžu?“ zaječel Jakubec.

„Neřvi, sakra. Jura tě měl za ty dva týdny už plný zuby. Proto ti nezavolal. Chtěl to vyřešit sám.“

„A takhle to dopadlo...“

Jakubec zamířil k bednám. Medvěd zrovna vylizoval jednu ze sklenic medu. Ani se na příchozího nepodíval. Zdálo se, že se mu uvnitř docela líbí. Není moc velký, pomyslel si Jakubec, když ho trochu přešla zlost. Takových sto kilo. Puerberák. A za katrem asi nebude poprvé, takhle by se snad divoký medvěd nechoval. Ještě včera naháněl hrůzu celému kraji. Lapaná šelma. Jakubec na něj se zájmem hleděl.

„Hele, už sú tu,“ ozval se Gregorův nepríjemný hlas. Jakubec se ohlédl. Po cestě přicházel Horáček s fotoaparátem na krku.

„Zdravím,“ zavolal naň Gregora.

Jakubec pospíšil k nim.

Budil na redaktora vyjel: „Jak jste se

dověděl, že je chycenej? Od Četky?“ „Četka se to dověděla ode mě,“ odtušil klidně reportér.

Jakubec to zaslechl, chtěl cosi říct, ale potom neřekl. Napadlo ho, že je přece jen vinen, protože tohle místo ukázal Horáčkovi on.

„Takže vy jste nás tady špehoval...“ řekl Budil nakvašeně.

„Špehoval? Jaképak špehování,“ ohradil se redaktor. „Přijel jsem obhlédnout situaci. A dobře jsem udělal, protože vy byste určitě upozornili tisk, až když už by byl huňák připraven k odvozu. Pokud by nám nedal vědět tady pan Jakubec,“ usmál se Horáček jízlivě.

Krátkce nato se v zatáčce objevila skupinka mužů a žen s fotoaparáty, diktafony a kamerami. Museli nechat stát svá auta před závorou a celé tři kilometry urazit pěšky.

Jakubec, vida, že si může napravit reputaci, ožil. „Jdu jím říct, že dokud nepřijede Vladimír, fotografovat ani točit se nebude,“ pravil rezolutně a běžel jim naproti.

JIŘÍ SDIVIŠEM PŘIJEL I TEPRVE ZAPŮL HODINY. Závoru už nezamykali. Jiří byl celý umazaný, jak vyměňoval píchnutou pneumatiku. Vladimír, který už v úspěch příliš nevěřil, zářil. Budil jim musel vysvětlit, proč se to tu hemží novináři.

Diviš si prohlédl medvěda, pochválil ho, že je to fešák, a navrhl, aby ho tedy zahnali do přepravní bedny.

Neradi sice, ale přesto pozvali nahoru novináře a určili jim vzdálenost, kterou musejí udržovat. Tehdy dorazil nákladní vůz s jeřábem, pro nějž Jiří zatelefonoval po cestě z Lešné.

„Všichni pryč,“ zavelel Budil reporté-

rům, kteří se přes zákaz tlačili stále blíž. Jiří zapálil prskavky, které s sebou přivezl prof. Diviš, a Budil nabíl malou startovací pistoli. Jakubec přichystal mříž menší bedny, aby ji mohl spustit, až bude medvěd uvnitř. Vladimír s Jiřím začali prskavkami mávat a strkat je skrze „šíbr“ do bedny. Medvědovi zářící „spejle“ příliš nevadily, jen se po nich občas ohnal. Diviš zařval svým mohutným hlasem a začal mlátit větví do bedny. Ani to však nepomohlo. Jen zvíře rozdráždili, takže se několikrát pokusilo přes mříž zaútočit.

Budil vytáhl startovací pistoli a čtyřikrát vystřelil do země. Medvěd se konečně polekal, obrátil a vběhl do druhé bedny. Jakubec s vítězoslavným výkřikem spustil mříž.

Údolím se rozlehl potlesk.

MALÝ JEŘÁB POTÉ VYZVEDL transitzní bednu na korbu a auto pomalu sjelo na cestu. Zastavilo na točně a šofér vypnul motor.

Novináři se shlukli kolem vozu, fotoaparáty cvakaly a medvěd se nudil. Reportér jedné privátní televize přistoupil s mikrofonem k Jakubcovi: „Zdeňku, mohl bys mi něco...?“

Jakubec se už už nadechoval k odpovědi, rozmyslel si to však. „Já ne,“ řekl unaveně. „Vyzpovídej tamhle Jiřího...“ Na místo brzy přibylo několik vesničanů a houbařů i majitelé těch krásných dřevěných vilek. „Tak tohle je on?“ „Takový prcek...“ „Hej, Míšo!“

Kolem se hemzal karlovický Hubert a zkla maně bručel: „Zabit! ju měli, ludru!“

Jiří a oba zoologové se octli v obležení novinářů. Radost z úspěchu způsobila, že Jiří odpovídal i na sebehloupější otázky

ochotně a rád. Všem jim to nandal: Gregorovi s celou jeho zabijáckou partou, Bittnerovi i Olze, která se na něho vykašlala. „Já jsem vám ještě nepogratuloval,“ ozval se Horáčkův úlisný hlas. Reportérovi před chvílí odmítl poskytnout rozhovor Budil, Diviš i Jakubec. „Fakt klobouk dolů. Paráda to byla, paráda... Můžu pár otázek?“ „Jděte do hajzlu!“

BYLY DVĚ HODINY. Jakubec se nabídl, že medvěda odvezete do zoo. Potřásl si s Jiřím rukou a vylezl po schůdkách do kabiny. Šofér už startoval. Děti utíkaly kus cesty za nimi a křičely něco na medvěda, který se smutně loučil se zemí hojnosti a se svobodou.

Jiřímu to celé začalo připadat nějak divné. Po tolika dnech zmatků a sporů, po dnešním vzrušeném dopoledni, po tom všem nic víc než jedno potřesení rukou, obyčejně ahoj, a medvěd, s nímž strávil měsíc života, je v tahu. Měla by hrát muzika, měla by to být veliká sláva, pořádný, viditelný konec, copak to není tereno, chytit medvěda? Pořádný konec... V tom okamžiku zmizelo auto s medvědem v zatáčce.

MĚSTO DÁVNO SPALO. Odemkl dveře a dolevkl se po schodech do druhého patra. Ani nerozsvěcoval. Fosforekující ručičky jeho hodinek ukazovaly půl druhé. V pokoji sebou praštíl na pohovku. Budil, Diviš a Hlavíčka ještě teď nasávají v hrušovské hospodě. Už o půlnoci byli všichni pěkně stříknuti, ale tvrdili, že to potáhnou až do rána. Jiří si dal čtyři piva a pak už popíjel pouze minerálku. Doufal, že mu někdo poděkuje, že někdo ocení všechno to jeho běhání a výtrvalost. Nebýt jeho, nebyli by uspěli.

To on se do poslední chvíle snažil něco dělat, zatímco ostatní chlastali, předváděli se v televizi nebo se s někým pelesili. Stačilo by mu pár pochvalných slov, jediná, prachobyčejná věta. Ulicí se rozlehlo burácení silného motocyklu, načež se opět rozhostilo ticho. Ležel na boku a koukal ospale do zdi. I když byla celá ta záležitost s medvědem ukrutně úmorná, napadlo ho, třebaže byl na spoustu věcí úplně sám a musel se neustále s někým hádat a na konci mu nikdo ani nepoklepal na rameno, bylo to tisíckrát lepší, plnější než ty fádní, bezcílné dny, které se brzy vrátí, dny kořeněné jenom pitomými řečmi starsích kolegů...

Vtom zazvonil telefon.

Jiří překvapením strmul. Čekal. Páté, sedmé zazvonění. V tuhle dobu... Najednou ho napadlo: Olga. To by mohla být Olga, vzpomněla si na mě. Rozmyslela si to... Vyskočil a vrhl se po sluchátku.

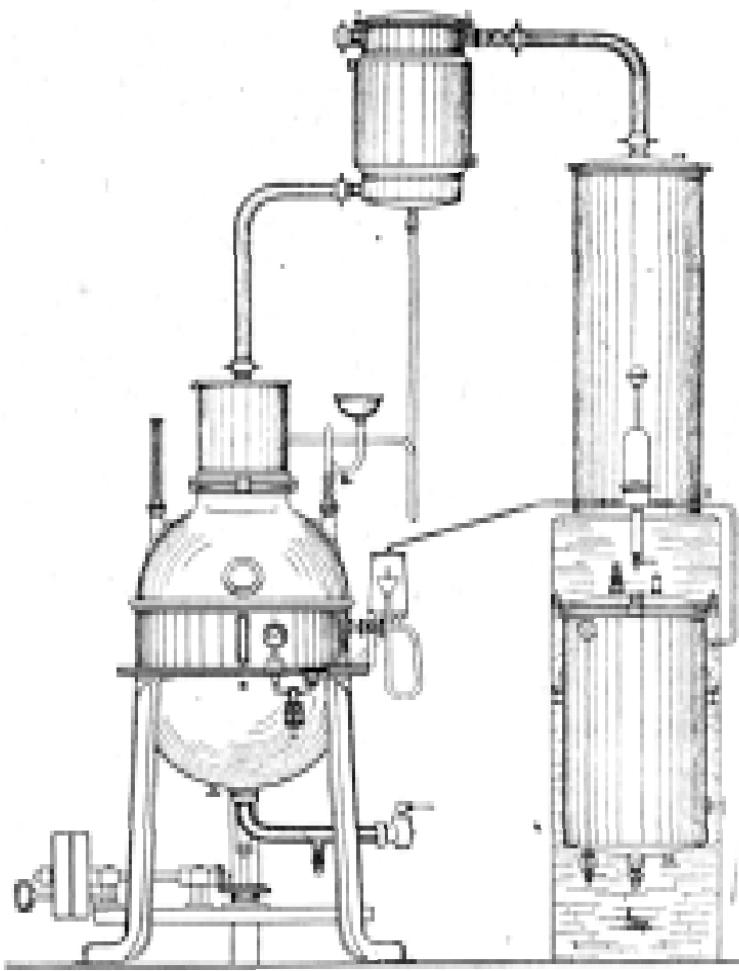
„Haló, ste tam? Jo?“ zahulákal známý hlas. „Tak sem vás konečně chyt. Dobrý ráno z Prahy, tady Potocký, Náš přítel medvěd. Jak se máte? Já sem vám chtěl jenom říct, že tó, co sme minule navrhovali, tak to už teda jako nenavrhujém, páč sme se radili s vodborníkamá a dospěli sme k názorů, kerej je samozřejmě definitivní, že jó, a sice, že sme zásadně proti vodchytu i vodstřelu i jakýmkoli násilí proti medvědovi a domníváme sé, že vůbec nejlepší by bylo použít proti němu ty gumový, jak se to... projekťily... gumový projekťily. To sem vám chtěl jenom říct. A vo tom to teda jakoprakticky vlastně víceméně... je! No a to je celý. Já se vám zase brzo vozvu...“

(*Třinec a Valmez, září 2000–září 2001*)

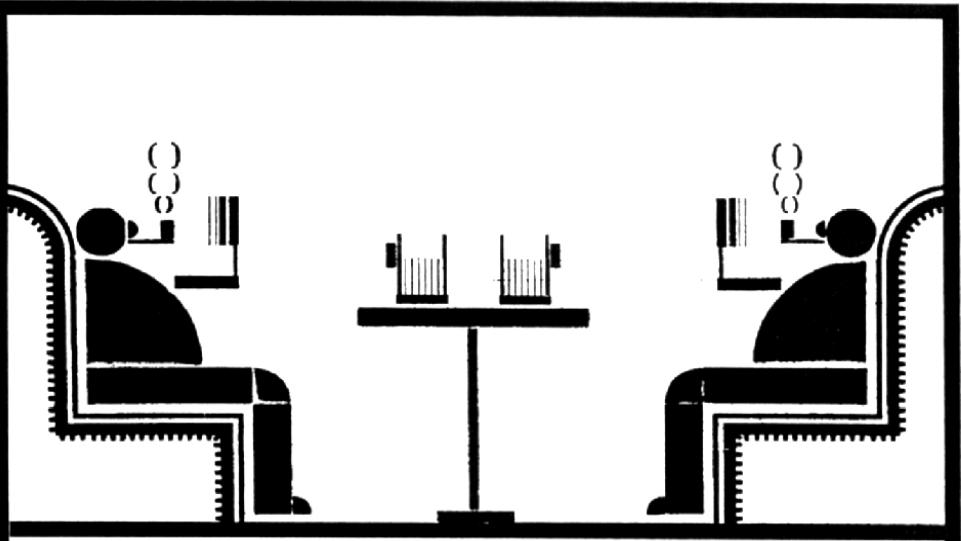

V pálence: ze švestek	kolem	23 mg
z třešní	„	5 „
z jadernatého ovoce	„	8 „
z matolin	„	12 „
ve vinném destilátu	„	7 „

*Milan Orálek (*1982 ve Valašském Meziříčí), absolvent gymnázia a ZUŠ v Třinci. Své prózy publikoval v Textech.*

Universalní přístroj k použití jako: 1. ohřívající destilační přístroj; 2. destilační přístroj na destilaci kyseliny; 3. destilační přístroj se zpětným chodem přes Plesentinskou láhev; 4. destilační přístroj k získání etherických olejů; 5. palivo na rozdávání cukru s parním výtopným; 6. náhradní přístroj pro výrobu sazenicích koláku; 7. přístroj k míchání likérů; 8. extrakční přístroj se zvláštním chlazidlem; 9. přístroj na digerování a macerování; 10. perkolující přístroj; 11. filtr. (Fa. F. Fischer, Brno.)

Část zábavná a poučná

Marně k sobě nocí unikám...

Roman Szpuk: Troucheň.
Petrov, Brno 2002

Roman Szpuk je básníkem nespoutané spirituality. Nejčastěji jeho pohled prochází zastřenou krajinou, v níž hledá a nalézá odvěký smysl a rád. Poutníkova cesta má jasný cíl – setkání s Bohem v přírodě, hudbě, blízkém člověku i v rozeklaných dimenzích vlastního nitra. Příroda není pouhým synonymem odvěkosti, záplavou archetypálních motivů, ale i místem očištění. A nemohu se ubránit dojmu, že ve Szpukově případě také únikem. Únikem od shonu a zmatku, od stále silícího relativizování hodnot, od města, davu, materiálního šílenství i drsné expresivity vlastních vzpomínek. Přesto se domnívám, že slovo únik neznamená autorovo odcizení se současnému světu.

Básník neztrácí kontakt s realitou, jeho texty jsou přímo nabity magií života. Musíme ovšem pochopit autorovo zvláštní vidění skutečnosti, přjmout výběr a řazení obrazů či akceptovat specifickou práci s časem. Ve Szpukových textech jako by vše bylo zklidněno, prostoupeno atmosférou ticha, která spolu se zvláštní symbolikou dává básním lehce snovou příchut'.

Kompozice sbírky je podřízena principu věčného koloběhu zrození a zániku. Od prvního oddílu s názvem *Malá smrt měsice*, básní metafyzického přesahu i každodennosti, přes „stromový“ oddíl *Homo silvaticus*, k hudebním fantaziím a variacím oddílu *Oslavné pláni* až k závrečnému (šestému) oddílu *Jen host a stín*, nesoucímu podtitul „poslední básně“.

Pro básníka jsou život a smrt jen rozdílné body na přímkách našeho bytí, při-

čemž každý z nich může být koncem i začátkem. Zachycená krása je vždy vykoupená permanentním vědomím vlastní pomíjivosti, v strmém sledu se střídají věčnost se zánikem („*Po črtu větví o nebe skvrnky mizí – / to ptáci v tah se dali? / Kam z kříku vzdechy jen – / čím hlouběji – tím více do ticha se hali/ Kdo polyká tam na západě svít?*“).

Nejde zde ovšem o nesmiřitelný protiklad, jak by se mohlo zdát, ale spíš o jakousi barokní nerozlučitelnost obou téhoto poloh bytí. Oscilace mezi životem a smrtí určuje mnohdy základní významový pohyb v textu. Stává se zdrojem stálého napětí, kdy každý vjem je najednou opodstatněn a má naopak nezastupitelné místo v struktuře celého obrazu. Mírný patos až archaizující ráz verše se již dávno spojil s básníkovou výpovědí, která s oblibou nabývá podoby modlitby a meditace. Deskripce mikrosvěta je často střídána s pohledem do otevřených prostorů kosmu, bez rozdílu, bez hierarchie. Každé setkání se stopami boží velikosti, každý detail, má pro básníka vesmírnou platnost. Adorovaná příroda je především vzorem, perspektivou, jediným reálným prostředkem proměny lidské duše. Pouze v tomto chrámu „šumící tváře“ Boha je básník opravdově svobodný.

Pravidelné strofické uspořádání, verš nevyhýbající se rýmu a také objevná metaforika patří ke konstantám Szpukovy básnické dikce. Zejména v oddílu *Pot blýskavici* rozezvucí básník svou metaforu až holanským tónem. Střety substantiv z rozdílných významových oblastí, jako například „nervoví vin“, „ozim hvězd“, „sperma modlitby“, nejsou prázdným ornamentem, dekorací, ale zvý-

Část zábavná a poučná

razňují monumentalitu zobrazované skutečnosti.

Tragické monology, reflexe i věcná konstatování jsou propojeny výraznou přítomností lyrického subjektu, který s každým naléhavým oslovením či zvoláním prozrazení intenzitu své emocionality. Pod harmonizujícím obalem života básník nalézá mnohem trpčí polohy bytí: bolest, neporozumění, strach ze samoty i odhodlání „vyslechnout každý ortel“. Jak přibývá otázek spojených s vlastní existencí („co říci mám o pevnině na níž stojím? či jsem hrou?“), přibývá i milostí. Každý ortel je doposud vyvážen perspektivou nové síly – nadějí.

Szpukova poezie se nevyhýbá žádnému z těchto pólů. Tématem tvorby je přece skutečný život, proto básníkovým krédem se stává maximální zápas se sebou samým o transformaci každého vjemu na slovesný tvar. Coby vnímavý pozorovatel neváhá zapojit všechny smysly a donutit jazyk, aby vyjádřil to, co se ukrývá hlouběji, pod klamným povrchem věcí a jevů. Jak vyjádřit magickou krásu trávy, stromu, listu, krajiny? Jak uchovat v básnickém obrazu sílu okamžiku? Tyto a podobné otázky nutí Szpuka nahližet daný předmět vždy znova a znova, pronikat jeho jednotlivými vrstvami až k podstatě. Prostředkem umožňujícím tento postup je v oblasti syntaxe pomlčka. Za ní následuje zpravidla apoziční zpřesnění, opis či osobitá metafora. Kde ani tyto prostředky nestačí, volí básník paralely, variování motivů a témat, nebo sporadicky vnáší do svého textu neologismy.

Již několikrát zmíněný rád můžeme nalézt i v rytmickém uspořádání. Szpukův verš se vyznačuje melodičností, pevným rytmem a v některých versích až inklinací k eufonii. Je ovšem otázkou, zda formální vybroušenost verše nesnižuje jeho odolnost vůči nadbytečnému patosu, zda by civilnější výpověď nebyla v některých momentech prospěšnější. Rovněž balancování nad propastí přílišné abstrakce je rizikem, které prozatím bylo zažehnáno.

Pokud se čtenář naladí na vlnu básníkovu pohledu a přijme duchovní ráz jeho krajiny, bude odměněn možností ztištění a kontemplace. A to jistě není málo...

Miroslav Chocholatý

Státi jako štok a hleděti jako kozel...

Zámek zloděje. Stane-li se, že by někdo tobě chtěl v noci něco ulkradnouti, a ty to zpozoroval, ven vyjíti ale bys se obával, aby tobě nemohlo býti na zdraví nebo na těle ublíženo, můžeš zloděje přimraziti a zadržeti tak dlouho, až přijdeš a bezpečně k němu přistoupíš a se přesvědčíš, kdo jest, i věc odňatou opět mu vezmeš. Říkaj následující slova, jež zovou se zámek zloděje: „Všecken můj statek a všechno jmění mé nechť je svázáno skrze pět ran Krista Ježíše ukřížovaného. Co Kristus ve městech a vesnicích čítal na pokání, to já čtu všem zlodějům a zlodějkám k pokání, aby nemohli hnouti ani rukama, ani nohami. Ve jménu Boha Otce † Boha Syna † Boha Ducha † svatého. Pokánlivá žena, vše možná matka šla cestou, vedouc dítě své milé za ruku. I přišli tři zloději a chtěli její milé dítě ulkradnouti. Matka řekla: „Svaž, svatý Pavle, jako byl svázán svatý bra-

tr tvůj Petr provazy železnými, svaž zloděje ty božíma rukama, božími slovy pravého Pánabohu,“ a zlodějové byli svázáni. Tak i já prosím, aby zloděj neb zlodějka svázání stáli a nikam se nemohli hnouti. Ať stojí jako štok a hledí jako kozel, a musí mi scítati všechny pařezy a koly, které jsou mezi nebem a zemí po všem světě. Musí ještě déle státi a se neohlížeti, státi jako štok a hleděti jako kozel, musí mi scítati všecky hvězdy na obloze nebeské, které svítí, a musí ještě déle státi a se neohlížeti, se nehýbati a neodejítí, musí státi jako štok a hleděti jako kozel, a musí mi scítati všecky krůpěje deště, které z nebe padají, všecko listí, které na stromech roste. Ty, zloději, musíš ještě déle státi, ani se neohlížeti, ani odcházení, státi jako štok a hleděti jako kozel, a musíš ještě déle státi a mně scítati všechnen písek na břehách mořských a v hlubokosti mořské. Musíš ještě déle státi a nikam neodcházeti, státi jako štok a hleděti jako kozel, až já tě svýma očima uhlídám a svým jazykem tobě odpuštění dám. Stůj tu ve jménu d'ábla, aby byl do nebe poslem, ve jménu čertově. To já čtu tobě k polepšení ve jménu Boha Otce † Boha Syna † i Ducha svatého † Amen. – Zloděj je nyní přimrazen a stojí jako zkamenělý. Když je zaklínač spatřil a poznal, kdo jest, a věci své mu odňal, propustí jej slovy: „Stojíš tu ve jménu všech d'áblů a ve všech svazcích d'áblíků; i jdi a odejdi ve jménu všech d'áblů a d'áblíků ve způsobách d'ábla!“

(*Černá slepice aneb Kterak se líhne bazarliček, jenž do domu štěstí přináší. Lidové pověrečné texty, čáry, zaříkadla a magické úkony vybral a usporádal Miroslav Huptych. Prémie Klubu přátel poezie, Česko-slovenský spisovatel Praha 1991, str. 195*)

Česká barokní pout'

Zdeněk Kalista: *Česká barokní pout'*
(*K religiozitě českého lidu v době barokní*). Společnost Cisterciana Sarensis, Žďár nad Sázavou 2001

S rehabilitací celé jedné epochy našich dějin úzce souvisí také rehabilitace těch, kteří se daným obdobím zabývali (V. Černého, J. Vašici – ale takový V. Bittnar na ni teprve čeká!). K našim nejvýznamnějším badatelům o době barokní patří spisovatel a historik **Zdeněk Kalista** (1900–1982). Také on se vydání řady svých prací nedožil...

Česká barokní pout' vznikla už na samém počátku let sedmdesátých, na samém počátku normalizace a po opětovné ztrátě publikačních možností.

V době, která dává přednost časnemu a jevovému, obrací se Kalista k duchovním základům naší kultury, ke křesťanské, katolické víře – a jednomu z typických jejich projevů v době barokní.

Značné množství shromážděného materiálu i prezentované primární a sekundární literatury je patrně na vině tomu, že styl Kalistova historického sepisování není tak strhující, jako tomu bylo v případě Století andělů a d'áblů.

Oceníme nicméně Kalistův hluboký a kritický výhled do problematiky i živý zájem o ni. Zájem, který se nevylučuje se studiem pramenů doposud opomíjených (spisek Kozmuse Kroměřížského). Navíc je zapotřebí připomenout, že pokud jsme u jinak *čtvrtého* Století... konstatovali dosti antikovaný přístup metodologický. Česká barokní pout' se metodou svého zkoumání přibližuje přístupu francouzské školy andlů.

To však není jediná věc, pro niž je Kalis-

Část zábavná a poučná

tova kniha stále aktuální: Tuřany, Vranov, Bozkov, Strašín nebo žďárská Zelená hora jsou místa, která dodnes nepozbyla své jímavosti a zajímavosti. Může tedy námí recenzovaná práce sloužit nejen co připomenutí určité neprávem zapomínané (druhdy zatracované) stránky našich národních dějin, ale také jako průvodce poutníka *současného*. Neboť pouť věru není blouděním v prostoru a čase, pouť je cesta vědomá si svého *cíle*.

Ivo Harák

Slíva a formy příbuzné

1. Durancie, modroplodá slíva, v Čechách nazývaná též slíva sedmihradská.

V poslední době se tato peckovice stále méně vysazuje, ač pro účely průmyslové, jako výchozí surovina pro výrobu povidel, pálenek apod.. má nesporně řadu předností. Strom klade nepatrné požadavky na stanoviště, spokojí se s chudou půdou a lze jej vysazovat všude tam, kde nejsou vhodné podmínky pro náročnější švestku nebo jinou peckovici. Lze ji rozmnožovat odkopky.

V ovocnářském lihovarství bývá někdy dávána přednost švestce před durancií, které se především vytýká malá aromaticnost a nedostatek látek chuťových, typicky švestkových. Tyto výtoky jsou opodstatněny jen z části. Durancie mají velmi jemné a citlivé aroma, které bývá méně pečlivým pracovním postupem značně porušeno a v destilátě se pak nemůže uplatnit. Obsah cukru je zpravidla vyšší než ve švestkách, a proto jsou alkoholové výtěžky z durancií větší

než ze švestek. Pálenka ze samotných durancií při pečlivém ošetřování kvasu a odborné destilaci je velmi jemná a lahodná. Ovšem tam, kde se vyžaduje intensivní slivovicová příchuť a vůně, musí se durancie zpracovat společně se švestkami v poměru asi 1:1.

Durancie mohou dát uspokojivý výsledek jen tehdy, jsou-li česány v úplné zralosti a oddělují-li se plody poškozené (nahnilé apod.) od zdravých. Kvas musí být veden čistě, nejlépe při nízkých teplotách. Durancie bývají velmi úrodné a plody často ve shlučkách. Po něvadě podléhají snadno moniliové nákaze, bývají celé shluhy nakaženy a nutno je zcela odstranit.

2. Rengloty a mirabelky.

Zpracují se na pálenku poměrně málo. Mirabelky dávají dobrou pálenku jemné chuti a vůně. Příprava kvasu vyžaduje zvláštní péče, kvašení má probíhat čistě.

3. Různé slívky drobnoplodé (kulatky, zelinky apod.).

Pro výrobu pálenek nejsou zvláště vhodné, poněvadž postrádají výrazné aroma a kořenitou příchuť. Jelikož jsou sladké (a často jich bývá veliká úroda), doporučuje se zpracovat je se švestkami, nebo, není-li to možné, vypálit z nich pouze lutru a tento později přepalovat s lutrem ze švestek.

Ing. Dr. Josef Dyr: Výroba slivovice a jiných pálenek. Zemědělská knižnice, sv. 4, Vesmír; Praha 1946, str. 15, 16

Haličské příbytky

Andrzej Stasiuk: *Haličské povídky*.
Z polštiny přeložila Jolanta
Kamińska, Periplum, Olomouc 2001

Andrzej Stasiuk, dvačtyřicetiletý polský prozaik i básník, se narodil sice ve Varšavě, ale učaroval mu zdánlivě méně přívětivý kout Polska při jeho jihovýchodní hranici. **Jolanta Kamińska** *Haličské povídky* přeložila a olomoucké **Periplum** je vydalo. Weles není prvním českým časopisem, který o této zajímavé knížce podává zprávu, od svého českého vydání již stačila vzbudit zaslouženou pozornost a příznivý ohlas u našich čtenářů i kritiky. Pokusme se zamyslet nad tím, v čem kouzlo Stasiukových příběhů spočívá. Halič má přinejmenším od dob první světové války nevalnou literární pověst, možná že nejvíce ji proslavil Jaroslav Hašek, neboť Švejk a zvláště poručík Dub si tam užili své, ovšem také například Vladimír Körner poslal jednoho svého důstojnického hrdinu-nehrdinu do tohoto blátičného, plesnívého kraje v příběhu odehrávajícím se dokonce ve století předminulém! Studené nohy, studené mozky, studené zadky a tak... A brzo tma, protože když Halič, tak na podzim či v zimě. Kdo by v takové nevlídné a odrbané končině hledal štěstí? Nanejvýše zakopaného psa, ale ne toho Kohoutova! Jenže čas se nezastavil ani v Haliči, a tak Stasiukovi pijáci vodky a vyhrabáváci loňského sněhu nepadají na hubu zmoření chudobou a hladem, nýbrž zavařováni v nejprve socialistickém a posléze postmoderním papičáku. Bláto je mezi Duklou a Sanokem sice pořád a blátičné kaluže vyskakují v jednotlivých povídkách jako rozplesklé bludičky do-

zorující správný průběh duševního marastu, ale šedivé existenciální chrchlání nahradila poetická krevnatost a místy až subtropické dusno, které by v Nízkém Beskydu nikdo nečekal. Možná že uzavřenosť a začatost Stasiukových hrdinů je tím nejúčinnějším kontrapunktem k závanům a vstupům přírody, kterou spisovatel příslovečně učinil jedním z důležitých aktérů všech příběhů. A tady nezapře básníka: „...Noc se marně pokoušela oddělit od sebe osady a rozpínala po polích svá černá obinadla... Co slunce roztopí, to si noční chameleonice vybojuje zpátky... Potok, který přetínal vesnici na půl, měl zelenou barvu naděje a ležajské pivo nahořklou podzimní příchuť...“ Atd.

Juzek, Janek, Vladek, Lewandowski mají společnou posedlost a tou je hledání. Nespokojenost. Hospodu coby „smradlavý ocistec“. Pokuřují populárky a za nic na světě nedopustí, aby se jim žily na rukách a na nohách zkrátily. Většinou jsou to slušně těžcí alkoholici a zároveň dřiči. Každý má na srdci suk, a když ten jednoho dne vypadne, zůstane po něm díra, kterou už dlouho nepřežijí. Někdo klesne hned, jiný umírá celé roky, jako Lewandowski ve svém nadbytečně velkém, prázdném domě zdánlivě nesmyslném v kamenité pustině, kde by mu stačilo stavení třikrát menší, v jakém žili jeho předci. Nu, a nebyl by to polský venkov, aby na něm chyběl nějaký ten farářův zvonec, o nic méně melodický než ty kravské. Nemáme velké pokušení označit za hlavní postavu povídek žárlivého vraha Kościejného, který se nevrátí po třech letech do vězení, když dostal propustku na víkend, a raději zmrzne v náruči haličské přírody. Kościejny skutečně touhlav-

ní postavou není, ačkoliv Stasiuk jej učinil duchem a nechal jej bloudit okolo domova a naslouchat všem zvukům i hovorům živých lidí. Je pouhou záminkou k tomu, aby vypravěč zaklenul svou kompozici nějakým nadřazeným externím referentem, což se mu zdaří podle mého soudu jen tak naoko, ale v krajině, kde je všechno zflikováno a podemiláno, kde traktor slouží coby taxík a roční doby jako infúze v lázních pro duševní obry (prázdné po celoživotním mučení sebou samotními), mže za potulného mrtvého zprostředkována policajtem představuje vítanou záminku k ukončení vyprávění. Sila Stasiukovy prózy tkví v tom, že nesmyslnost života zmírníl poetickou evokací biologických rytmů, velmi citlivým využitím rázovitých reálů a v neposlední řadě střízlivou oslavou nevyhnutelnosti v lidských osudech i v počasí. To, že jsou Haličské povídky dobré, je způsobeno několikerým druhem vyváženosti. Například ženské postavy zůstávají trochu tajemné či spíše němé, ale i když jich nenajdeme tolik jako mužských, jejich osudy jsou obdobně kruté a výstižné (Babka, Maryška...). Stasiuk se zejména zpočátku nevyhýbá ani rozumování (slova jako „svérázná psychoterapie“, „beznaděj uzavřeného horizontu“ nebo dokonce „Locus Solus“ se zrovna nezdají nasvědčovat tomu, že budeme čist vitální příběhy), ale obavy brzy rozptýlí tím, že se přesvědčivě spustí do zemitéch manýrů svých Juzků, Jacků a Gadků. Když už si myslíme, že nás příliš okouzlil popisem tání nebo svázení dřeva z nepřístupných horských lesů pomocí vysloužilého dělostřeleckého transportéru, stříhne záběr do hospody anebo na Lewandowského upíjejícího se ve vile u porna běžícího

celé večery a noci na videu. Při sestavování povídek, které si navzájem vyměňují atmosféru i postavy, měl Stasiuk zkrátka šťastnou ruku a mimořádný smysl pro míru. A v tom bude podstatou povedenosti Haličských povídek i oprávněného očekávání, co se svým talentem provede tento spisovatel příště.

Petr Hrbáč

No, nečti to!

*Ještě jednou k Stasiukovým
Haličským povídkám*

Stasiukovy **Haličské povídky** si už nejspíše vydobyly jistou proslulost a přičina toho vězí v jejich vyváženosti. Ta je několikerého druhu. Tak třeba mužských postav najdeme v těchto prázích víc nežli ženských, ale není to (bohužel) způsobeno tím, že by chlapí spisovatele nějak mimořádně vzrušovali. Při pohledu na haličskou krajinu zkrátka chlapí jsou více nápadní, protože je to tam drsné a obdělávání jakož i mycení všeho druhu vyžaduje žilnaté přístupy. Vyváženosti pak v tomto bodě dosahuje Stasiuk tím, že Maryška nebo Babka jsou poněkud málomluvné a tajemné, takže jejich osudy – drsné a gravitační neméně nežli mužské – vystupují zcela přiměřeně navlhle. Nebo příroda. Setkáme se s celou řadou výtečných příkladů toho, že Stasiuk je také básník a zpropadená Halič se mu jeví jako sezónální selanka, čímž nemá být řečeno, že Košciejny tam nezmrzl anebo Janek nebyl nucen rozechřívat svůj dělostřelecký transportérek minimálně půl dne tím, že pod ním rozdělal oheň. Když už čekáme, že Lewandowski – další mužská postava v sérii – bude zase sbírkou vy-

Část zábavná a poučná

pravěčových embryonálních aforismů, obvyklá atrakce s populárkami (cigarety) se nekoná a místo toho máme na dlaní portrétek osamělého Frankenstein, který jednou ve svém zbytečně velkém a prázdném domě zabloudí a již se více nenajde. Nebo uzavřenost. Osud. Žádny Verdi, nýbrž pustina mezi Duklou a Sandoměřem. Takže: Kovář Kruk! Herdek filek. Dědek jede a zapamatuje si všechny stanice (nic divného, my to známe ze Švejka a z Hrabala přinejmenším), jenže když pak o nich vypráví, když vzpomíná, jsou v tom konzervy, pivo a úplně rozložený Purkyně ve Wroclavi pokouřuje populárky, za tím tisícátym pěti stým osmdesáтыm šestým stromem, herdekfilek, a když nepokuřuje, když vypráví, tak stará záře: „Czešku!“ A on ví, že má jít dom, jenže netrefí na první pokus.

Jo, ta uzavřenost. To je ze zimy. Když žijete v takových nevlídných klimatických podmírkách, nemůžete být otevření. Musíte být uzavření. (Zajímala by mě statistika výskytu rakoviny močového měchýře v Haliči, každej ví, že roby to nemají, jenom chlopi.) Takže jak jste uzavření, nemůžete to vydržet (ani v hospodě, v tom „smradlavém očistci“) a mluvíte. Hodně. Vtipně. To je ze zimy a ze zmrzlejch německejch vojáků. Taky pář českých by se našlo, už z první světové. Takže v tom je taky vyváženost. Duchovnost místa (povídka *Misto*). Najednou tam máme reportáž nebo fejeton nebo prostě něco úplně statického. Další vyváženost. Kladka a olovnička a miřidlo na podolek. Kościejny zamorduje Vasila, tedy pardon, Semena Wasylczuka, protože se mu s ním spustila stará, a vyfasuje dvanáct let. No, to už je lepší zmrznout, co? Tak zmrzne. Tím

to nekončí, potřebuje, aby se za něho ještě odsloužila mše a coby mrtvola na jednou zmoudří a chodí a pozoruje, ale už mu to není nic platné. To znám. Někdy to ani za živa není nic platné. Vyváženosť: Příběhy – portréty – fejeton o kostelíčku ze dřeva – konec portrétu, najednou jenom furt samej Kościejny. A dyť. Dyť je to sympaťák. Von a Lewandowski. Nejsou to takoví frajeři jako Juzeck a Vladek ze začátku knížky. Však von to Wajda ještě zfilmuje, jestli se toho dožije. Vsadím se, že „ryšavý strážmistr“ připadal An-drzejovi Wasylczukovi, pardon Stasiukovi, jako typický Čech, i když to byl – samozřejmě, nechci mu do toho kecat – typický Polák. Žlobiska! Pšakrev cholera nebo cholera pšakrev. Já si tam snad zajedu a budu čumět na ty kopce, přestože nekouřím populárky. Vyváženosť: reálie. Samozřejmě, velmi silná stránka těch próz. Reálie. Sirénka, to autíčko. Já to ještě pamatuju, já už jsem dědek, ale ne kovář. Jednou jela po Terézce Novákové a předtím po Žilkově. Hrozně se mi líbil ten název toho vozu. Syrena. To by Rusi nevymysleli, to byla samá Pabjéda a Zaporozec. Ale ten Zaporozec, to bylo jako ta Syrena, to byl taky určitě klon fiatů, ne? U jedné té povídky, už nevím přesně, jsem měl pocit, že někdo blije do kýblu v předsíni. Fakt. Takže zase ta vyváženosť: žádny dryjáčnický metody jako tady v té mé recenzi, ale cudné vyprávění. No, nečti to. Co? Naštěstí tam není nic o fotbale, to by tak ještě scházelo. (Nebo jsem to chválapánu přehlídl.)

Petr Hrbáč

Hrušky

jsou nepravé lody hrušně (Pirus). Jako surovina pro výrobu pálenek nejsou zvlášť ceněny, poněvadž jejich slabé a citlivé aroma se během výrobního procesu snadno poškozuje a získá se destilát jen střední jakosti. Pouze při zcela čistém kvašení a opatrné destilaci lze docílit ucházející hruškové pálenky. Obsahují zpravidla poněkud méně cukru než jablka a daleko méně kyselin. Zpracují se teprve úplně zralé, nejlépe ve stadiu počátečního hniličení. Je výhodné, tak jako u jablek, zpracovat zvlášť vylišovanou šťávu a zvlášť zdrtky. Některé sorty hrušek obsahují větší množství tříslovin, které při zpracování zcela vyzrálych plodů nemají už na průběhu kvašení vlivu, ale pro výrobu pálenek jsou vítanější, jelikož jejich destiláty mají výraznější chuť.

Ing. Dr. Josef Dyr: Výroba slivovice a jiných pálenek. Zemědělská knižnice, sv. 4, Vesmír, Praha 1946, str. 18

Skutečně Namol střízliv? aneb Vědomí paradoxů (Jedině milé květě)

Psát o psaní **Zena Kaprála** není jen tak. Mám před sebou jeho Ploty (z počátku let 60., další kniha až po 30 letech vydána Martinem Pluháčkem). Kniha prvá v nedoceněné edici poesie Mladé cesty. Knihu poslední z Vetus Via Jaroslava E. Friče jsem důvodně zmínil v názvu této řádků, nesnesou termín recenze. Popíjím a píšu, že Z. K. nezapomenu-

telně sděluje roztodivnosti, potěchu, poučení. Čmrkám a opisují z básně Vodnář:

*Za všechny prosím, za rodinu svoji,
vůbec ne za sebe, mně není pomoci.
Ale mám dům. V jeho dveřích stojím,
klepaje zimníci. Než klíčem otočím.
Copak se to děje, déjà vu? To už tady kdysi bylo, to už tady prostě je. Jako kdybychom se znali. Hřejivé, taktní, křehké. Meze ztotožnění ve Snění, Přípitek přináleží staromilým Slepčům. Ríčky zní: Zítra bude líp.*

S úctou, nesnadno a vděčně, čítající i nedočítající

Pavel Surý, Dolní Kounice

„Pojďte s námi!“ (Okouzlení i rozpaky nad prvočinou)

Milan Šedivý: Po zarostlému chodníčku. CKK sv. Vojtěcha, Ústí nad Labem 2002

Zdá se, že v Milantu Šedivém má naše poezie opět představitele čisté milostné lyriky, nekomplikované úvahami o poštězení všehomíra. Že by se na obzoru objevil nový Seifert? Sám bych byl rád, kdyby se současná inflace mesiášských gest a apokalyptických vizí nahradila psaním srozumitelnějším a skromnějším, které si je vědomo mantinelů své výpovědi. Láska (navzdory všem dosavadním i budoucím zneužitím tohoto slova) koněkonců není pro básníka tématem nijak nedůstojným, nemusí přece znamenat jen ony neblaze proslulé památničkové verše – hm, ale existují ještě vůbec památníky?

Část zábavná a poučná

Nejpřesvědčivějším oddílem sbírky je cyklus Po zarostlém chodníčku, který dal také název autorově prvočině. Inspirace Leošem Janáčkem je samozřejmě zřetelná, ale je tu i cosi navíc, snaha nacházet vlastní kontakt s tradicí a mytotvorným tajemstvím. Najdeme zde obrazy mimořádné básnické síly a originality (*Přichází balzamovat / ruce od vody / údy outloní / celá ortodoxně v mléce*), folklórni názvuky i vzácně vydařenou kreativitu na ožehavé téma „básně v próze“. Šedivý se, což je u mladého autora dvojnásob sympatické, snaží vcítit i do prožitků cizích, autorský subjekt ustupuje do pozadí, jako v básni *Sýček needletél* s její sugestivní, skoro až horrorovou atmosférou. Ostatní části sbírky na mne však působí, jako by ty byly jen proto, „aby toho bylo víc“ a aby knížka vypadala úctyhodněji. V oddílu Portréty promlouvá autor sám, vcelku typický dnešní student obdivující spolužáčky; nevím ale, co s tím, proč psát zrovna verše typu: *Idou studentky na zkoušku / a něhu umí každá*. To mi připomíná spíš verše ze středoškolských almanachů, jejichž doslovnost působí po hypnotické atmosféře veršů věnovaných Olze jako dost nepříjemné překvapení. Ovšem i juvenilní psaní může mít svoje kouzlo (jako v básni začínající slovy *Milenenci / jsou modři usouni spadlí k nám odněkud*, kterou považuju z této části sbírky za nejlepší), zcela bezradný však stojím před Minimy. Zavanula na mne vzpomínka na dětství a na aforismy ze sobotní přílohy Lidové demokracie, jejichž jalovosti jsem se už tehdy přemoudřele podivil (Z hvězd / ...ticho de Brahe – no dobrá, ale co si z toho má vybrat čtenář?). Zdá se, že tuto hrst

nápadů a metafor, které si samy nevystačí, si měl autor raději nechat „v garáži na součástky“ a nevyjíždět s ní tak ukvapeně na silnici, kde zůstal stát notný kus před branami poezie. Šedivý občas svůj talent neuřídí, nemá snad dost ráznosti k tomu, aby škrtal: *Žijí v panelácích jak kočky a psi / štěkají se a mrouskají / jak to na ně zrovna přijde* – to už zavádí předčasně dospělým moralizováním, zvláště když v posledním verši ještě zadumí slovo *svědomí*. Zatímco „janáčkovské“ básně vyjevují poezii jako by mimochodem, zde se záputile vrší okázalé poetismy bez ladu a skladu, aniž by však k něčemu odkazovaly: *Chodil jsem po všech čertech pro opalizující pocit katarze*, zazní dokonce v oddílu Preludia...

Pro tyto výtky však nemá smysl Šedivého zatracovat, jsou v jeho knížce místa, která skutečně stojí za to: ...*Držet se pevně v kramflecích zuby nehty přichýlený k tvé labilitě? / Nemožno*. Tato a další pasáže mají podle mne sílu přerušt současný básnický chaos, doufejme, že autor dokáže, že nešlo jen o jedině vydařený pokus (že mu to „neulítlo“, jak říkávají komentátoři atletických přenosů). Milan Šedivý má odvahu vydat se po zarostlém chodníčku poezie a snad dokáže dojít i ke čtenáři; jeho poezie se nezabývá pouze sama sebou, snaží se komunikovat, místy se však nevyhne poněkud laciným efektům. Mimochodem, o opravdě hnusné grafické úpravě knih z ústeckého nakladatelství se už ve Welesu jednou psalo, je to neepochybně škoda, ale za důležitější přeče jen považuji, že Šedivého sbírka nakonec spatřila světlo světa – a skutečnost, že obálka je (zdvořile řečeno) veli-

ce skromná, považuji za cenu v současných poměrech docela přijatelnou.

Jakub Grombiř

„Člověk doufá, že nebudou horší časy než dosud.“

Radek Fridrich: *Řeč mrtvejch / Die Totenrede*, Městská knihovna Děčín, Děčín 2001

Texty Radka Fridricha v jeho další sbírce „*Řeč mrtvejch / Die Totenrede*“ (Městská knihovna Děčín, prosinec 2001) jsou obrácené do zmizelého času předminulého a minulého století. Dávno mrtví v ní básníkovými ústy znovu promlouvají, o sobě a svých těžkých životech – a i přese vše, čím jsou odlišné od našich současných životů, v tom lidsky podstatném se jim podobají. Třeba pocitem, podle nějž jsem pojmenovala název svých rádků o této knížce. Co padne do oka hned napoprvé, je, že sbírka je dvojjazyčná – na dvou stranách proti sobě stojí vždy česká a německá verze textu-básně... Básně?

Představuji si básníka, jak chodí po zničených německých hřbitovech, zapisuje nápisy z náhrobků a naslouchá vyprávěním starých místních lidí o jejich předcích z dob, kdy jsme tu ještě nebyli. Naslouchá, zapisuje... přetváří do útvaru, který je svou formou báseň, „ve skutečnosti“ je to ovšem spíše sled stručných, nahrubo osekáňých životopisů místních lidí, s tématy, která se ustavičně opakují. Životy těch prostých lidí se otácejí kolem týchž os: narození, založení rodiny, tvrdá práce, nemoci, válka a smrt, smrt ženy, děti, synů padlých

ve válce, náznaky smrti vlastní. V různých variacích, v různém pořadí tak promlouvá Radek Fridrich ústy jednotlivých lidí, jak by asi hovořili o svých životech – možná...

Básně nemají vlastně ani pointy v pravém slova smyslu, pointami je spíše jasné jejich bezpointovost: tu skončí text „Dva kluci mi padli ve válce. Emil je po hřbenej / v Rusku. Jednou v životě sem byl nemocnej.“, podruhé „Musim prohlížet nemocný zvířata, / kastrovat prasata, voly atd.“... Jednou hovoří básník ústy člověka konstatujícího, že měl vždycky život těžký, ale nikdy nereptal, jindy zase ústy toho, kdo, těžce zkoušen, pochyboval o Bohu a zoufal... Jinak stále totéž a totéž, asi jako jsou tytéž staré náhrobky, jeden za druhým, řady jmen, k nimž se vážou vlastně pro nikoho už nezajímavé osudy, řada náhrobků, řada textů-básní, v jejichž celku můžeme zatrhnout nad tím, co všechno je propadlé do času někde daleko za námi, co všechno takového ještě, co nikdo nedosnil z vyprávění a nápisů na hřbitovech... možná, co nikdo nedosní, až jednou bude na nějakém zapomenutém, zničeném hřbitově náhrobníku našeho vlastního, dávno zapomenutého života, který už vůbec nikoho nezajímá... A přitom to všechno vůbec nevyznívá pesimisticky, naopak. Ono je to přece jedno. Ty životy prostě byly a to stačí. A aspoň pro tuto chvíli není pravdu ta pravda, že byly nebo nebyly znamená totéž, a sice to, že nejsou... Možná by tu měla být ještě jiná asociace, už proto, že Radek Fridrich píše současně texty německy, hovoří za německé občany – asociace války. I když války jiné, než která se objevuje v textech, té druhé světové, asociace odsunu. Ale

Část zábavná a poučná

tu už – možná překvapivě, a nevím, ne-li proti básníkovi záměru – vůbec necítím. Cítím zkrátka řeč mrtvých: mrtvých možná ještě před tím, než ta další válka začala, mrtvých bez ohledu na to, jakým jazykem tu hovořili.

Texty jsou, jak jsem už vícekrát zmínila, psány paralelně – česky a německy. Zdůrazněno je, že nejde o překlad, ale varianty – což snad ani nebylo třeba zdůrazňovat. Okamžitě je zjevné, že texty na levé půli, české, jsou psány hovorovým jazykem, co nejstručněji, texty na pravé půli jsou psány spisovnou němčinou, jakoby vážnějším tónem, možná skrze to... – a co je hlavní, skutečně to nejsou kopie textů českých (nebo napak). Texty skutečně variují, někdy do cela nepatrně, posunem verše do jiné sloky, jiným výrazem, jindy pak zcela podstatně – přidávají další „informaci“, sdělení, které v české verzi není, rozšiřují ho, někdy až o novou dimenzi, to když tím dodatkem dodávají celku i mírně odlišný smysl... Tak je to v textu „Pachtivej Honza“, kdy česká varianta končí verší „Vždycky na podzim sme řezali vrby / v rozběleskym přístavu a dělali z nich košťata. / Jednou sem tam tak promrz, že sem dostał zimnici.“ Německý text však pokračuje dál: „1886 nahmen sie / mich an. Da war der Vater froh, aber er starb gleich darauf.“...

České verze textů byly publikovány samostatně, bez německého doprovodu, ve Fridrichově sbírce Erzherz (Edice TVARy, svazek 10, Tvar 2000). Je k zamýšlení, zda měly být takto samostatně vůbec tištěny: zdá se mi, že teprve onou kombinací obého dosahuje Fridrich účinku, který zamýšlel, ač se opět v zámeřech autora mohu zcela mylit. Nicméně

ně faktem zůstává, že bez svých německých variant ve mně vyvolávaly i otazníky a rozpaky (včetně toho, není-li těch textů přece jen příliš mnoho: jestli není překročena hranice, za níž už záměrně ustavičné opakování a variování nepřestává podtrhávat ten fenomén neměnného pohybu či hýbavé stojatosti, a nestává se už něčím, co jen nudí) – zatímco v kombinaci v této knize je přijímám bez těch otazníků (ač otázka po množství ve mně přece jen ke konci sbírky mírně zazněla – ale netrvala si na odpovědi). Jen vyvstává jiná otázka, a sice ohledně omezení, v tom, komu je sbírka ke čtení určena: nutně čtenáři, který ne málo ovládá oba její jazyky...

Mé úvodní zamýšlení, jde-li o poezii, není myšleno pejorativně. Vždyť ta hranice mezi poezíí, prózou, záznamem a básnickým „životopisem“ a vším dalším je tak neostrá. A především – necítím tu jako podstatné nijak uvažovat o žánru. A pakliže, tak v tom smyslu, že za poezii, nad ní i pod ní je ten nejobyčejnější život, respektive že on sám je poezíí, a že poezie by bez něho nebyla, nemohla být. A to potom lze říct, že Radek Fridrich sáhnul až na kořen poezie samé, protože sáhnul na kořeny toho života. Avlastně, aspoň pro mne, lhůstejno kde – zdali v Erzgebirge nebo kdekoli jinde...

Veronika Schelleová

Výroba ginu

U nás se vyrábí asi takto: Jalovčinky se rozemelou a vsypou do kvasné kádě. K 10 q jalovčinek se přidají asi 2 hl vody (její množství se řídí podle toho, jak jsou

suché) a kvas se příživí 1,5 kg fosforečnanu amonného a zakvasí 2 kg drozdí. Kvašení trvá 3–4 týdny. (Někdy se přidává do sladkého kvasu zákvas připravený ze 3 hl břečky, 1,5 kg superfosfátu a 0,75 kg síranu amonného a 5 kg drozdí. Po dokonalém rozkvašení se přidává zákvas k sladkému kvasu. Na 100 hl kvasu se počítá asi 5 hl zákvasu.) Během kvašení se kvasem občas zamíchá, aby se cukr z jalovčinek snáze vyluhoval. Při sachometrickém údaji asi 1–1,5° se kvas destiluje. Úkap prvního destilátu se jímá zvlášť, poněvadž má vysoký obsah silic (Borovička).

Ing. Dr. Josef Dyr: *Výroba slivovice a jiných pálenek*. Zemědělská knižnice, sv. 4, Vesmír, Praha 1946, str. 138

i našich životů, z našich příběhů a myšlenek více než zabývání se poezíí pro ni samu. K ní však autor přistupoval s neobyčejným respektem, vědom si dlouhé cesty, kterou musel urazit. Jeho poezie je hledání, tápaní, ale čím více čteme jeho verše, tím víc zjištujeme, že tomu nemohlo být naopak. Čtenář nemůže nikdy při čtení nevidět samotného básníka, jeho osobnost, jeho velmi laskavý, přístup k životu. Básník nechává čtenáře nejdříve se zamyslet nad jeho vlastním příběhem, aby se pak konečně začetl do básní, jeho dlouhé životní cesty.

Anglický roh je výborem z básnických knih *Sépiové kosti* (1925), *Přiležitosti* (1939), *Vichřice a další* (1956) a sbírek z let sedmdesátých – *Směs*, *Deník z roku 71 a 72* a *Sešit ze čtyř let*. Tento výbor nabízí také, abych parafrázoval titul jedné ze sbírek, mnoho příležitostí k setkání s autorem, který se dotýká samozřejmosti našeho každodenního Bytí a který více vypráví než cokoliv jiného. V pouhých 6 sbírkách předkládá Montale svou životní filozofii, neboť jeho básně jsou filozofické, dovolují přemýšlet a obrací se – s jistou naléhavostí, která však, tak jak je autorem zamýšlena, je laskavá a nesmírně lidská – především k nám. Výbor je velmi dobře prokládán autorovými výroky o poezii, ať již z jeho tzv. fiktivních rozhovorů z knihy *Záměry* z let 1946 a 1964 anebo z jeho proslovu s názvem *Je poezie ještě možná?* při udílení Nobelovy ceny ve Stockholmu v roce 1975.

A tak na 55. straně Anglického rohu najdeme jedno z jeho přemýšlení ze Zámrů: „... šel jsem cestou, kterou si nutila doba, zítra půjdou druzí jinými cestami... Psal jsem vždy jako chudák a ne

Básník se nesmí vzdávat života

Eugenio Montale: *Anglický roh – výbor z celoživotního díla*. Vybral, přeložil a doslov napsal Jan Vladislav (Paseka, Praha 2001)

Čtení poezie **Eugenio Montala** je ohromné dobrodružství a příležitost k setkání. Ponejprve se setkáváme s Montalem jako s člověkem. Básník vždy upřednostňoval každodenní život a život každého z nás, i toho nejobyčejnějšího, před poezíí, přestože z každého jeho verše cítíme, že poezie byla jakýmsi životním „posláním“. Jeho poezie není ani novátorská, ani se nezdá být nicím avantgardní, jak by se dalo usuzovat z let, kdy Eugenio Montale žil (1896–1981), ale je více než skutečná. Prostě a jednoduše ji cítíme. Jakoby autora zajímaly jen útržky z jeho

Část zábavná a poučná

jako profesionální literát. Není mi vlastní intelektuálské sebeuspokojení, jež by mi mohl někdo připisovat, ani se necítím pověřen důležitým posláním..., jsou lidé, kteří udělali mnohem víc, daleko víc, třebaže nevydávali knihy.“

V roce 1975, jak již bylo výše uvedeno, dostává autor Nobelovu cenu za literaturu a ve svém proslovu říká: „.... Ať tak či tak, jsem zde, protože jsem psal poezii, tedy cosi naprostě zbytečného, ale nikdy neškodlivého a to je jeden z důvodů její velikosti. Není to však jediný důvod, psaní básní je totiž také činnost nebo nemoc neobyčejně nakažlivá a nevyléčitelná.“ (Anglický roh, str. 77)

Snad se může tento úvod zdát někomu zbytečný, ale Eugenio Montale je člověk, který přemýšlí a klade si otázky, zabývá se tím, proč jsme zde, jaký je smysl našich životů, a proto jsou zmíněny i jeho proslov a rozhovory, které v písemné podobě vedl sám se sebou, neboť i toto je jeho poezie. Jeho poezie zajmu o vše lidské, o úctě k životu pro jeho nejvyšší hodnotu.

Autorova lidskost a citlivost nás vždy tak lehce omráčí, právě nejvíce tím, že je pňrozená. Básník je takový, a tak má radost z každé maličkosti, což dokládá mnoho básní. Uvedu zde báseň Rorejs z jeho pozdního období. Básníkova hospodyně Gina našla na chodníku zuboženého rorejse, který byl celý poleptán dehtem, a starala se o něj. Pak rorejs usnul. „... druhý den ráno se zvedl a odletěl, / aniž se rozloučil. / Z horního patra ho viděla pokojská. / Ten vám měl naspech, podotkla. Když pomyslím, / že jsme ho zachránili před kočkami! Ale teď se už/ snad z toho dostane.“ (str. 117)

Tuto báseň napsal Eugenio Montale ve

svých 75 letech, ale mohla by vyjadřovat celý jeho život, protože o 50 let dřív, v roce 1921, píše: „... básníci ověnčení / vavřiny pocit se vždycky pohybují / jen uprostřed vznešených akantů a tůjí. / Já ale mám rád cesty, jež vedou k zarostlým / strouhám, kde kluci loví / v napolo vyschlých loužích do rukou vyhublé mníky, / já mám rád škarpy u pěsin, / jež se stupují houštím rákosu / a míří do sadů a mezi citroníky“ (báseň Citroníky, str. 11). Montale je opak rimbaudovského kultu básníka, jenž svým pronikavým hlasem řekl něco o světě a pak zmizel do prostorného světa, spíše je typem básníka, který dlohu čekal, než najde svůj osobitý výraz, než své pevné životní stannisko promítne ve svých verších. A tak není s podivem, že první knihu vydává až ve svých 29 letech. A ač si své první knihy později příliš nevážil, přesto poznáváme, že jeho názory, jeho poetika už jsou ustálené. Jeho básně napsané kolem osmdesátky jako: „kdoví zda shodíme jednoho dne masky, / které nosíme na tváři, aniž víme. / Proto je tak těžké rozpozнат u lidí, / které potkáváme, kdo je kdo“ (str. 126) nabízejí podobné úvahy jako v jeho prvních básních: „necékej od nás heslo, jež ti otevře svět, / spíš dvě tři slabiky, suché a zkroucené. / Jediné, co ti dnes můžeme povědět, / je to, co nejsme, to, co nechceme“ (str. 16).

Montale psal v průběhu svého života také krátké básně, tzv. xenie, což byly „v klasické římské poezii krátké příležitostné básně, epigramy přikládané k dárkům přáteleům“ (str. 79), kde působivě píše o svém vztahu k ženě, o které se mnozí, kteří básníka tolík neznali, domnívali, že nikdy neexistovala. Vyhýbá se milostným

Část zábavná a poučná

básním anebo básním rozebírajícím jeho manželský život, přesto však, s citlivostí sobě vlastní, píše: „nikdy jsem nepochopil, byl-li jsem / já tvůj pes, věrný a odulý, / nebo ty můj, ty pro mne. / Pro jiné ne, pro ty jsi byla krátkozraký brouk, / ztrácený v bláboleň / lepší společnosti. Ti chytraci / byli tak naivní, že nepoznali, / že ti jsou do jednoho k smichu...“ (str. 83), aby pak, ještě lakoničtěji, vyjádřil svůj vztah: „naslouchat byl tvůj jediný způsob, jak vidět, / telefonní účet je najednou tak nízký.“ (str. 87)

Spojení lidských příběhů, třeba i náhodou, radost z každé chvíle – jako by právě to bylo největším posestvím Montalovy poezie. Zjevením, aspoň pro mě osobně, je báseň Pozdě za noci, kdy telefonistka mylně přepojila dva telefonické hovory, jeden (Montalův) z Milána a druhý (neznaměho) z Vancouveru. Nejdřív byli oba překvapeni, pak: „tak svobodně / dva hlasy ještě nikdy nemluvily. / Nic se pak nestalo, ujistili jsme službu, / která nás přerušila, že je vše v pořádku, / že hovor může, musí pokračovat / ... / Ted' po těch letech si ten druhý hlas / už na to nevzpomene a myslí, že jsem mrtev. / Já si to myslím o něm. Žil aspoň okamžik, / aniž si toho povšiml.“ (str. 99). Máme pocit, že autora vidíme, sedí ve svém pokoji a nejdřív se mu na tváři objeví údiv, aby pak zcela jinak hovořil s někým, o kom neví, kdo to je, co dělá a proč chtěl kamsi jinam volat. Neví nic, jen hovor plyne a pak oba zavěsí. Dlouho se pak básník dívá do noci a přemýší o jeho i svém životě, o životě jiných, kteří třeba, takto omylem anebo prostřednictvím náhody, spojili své osudy, své příběhy.

Montalova poezie je občas velmi vizuál-

ní, rozehrává před námi film jeho života, respektive nám nabízí krátký výsek, který říkámnouhem, mnohem více. Báseň V kouři, kterou můžeme ve výboru nalézt na straně 95, je právě taková: „tolikrát jsem tě čekal na nádraží / v zimě a mlze. Procházel jsem se, / a přitom pokašlával, kupoval hnusné plátky / a kouřil giuby, které pak zrušil hlupák / ministr tabákové režie. / Spletli jsem si snad vlak, přijede ještě jeden, / anebo jsem tě minul? Pátral jsem po nosičích / a jejich vozících, není-li tam tvůj kufr / a někde za ním ty. Potom ses objevila, / docela poslední. Vzpomínka, jedna z mnoha. / Jenom mě celé noci pronásleduje ve snách.“

Cítíme společně s básníkem, že poezie je „jeden z možných postojů života“, že básník se nesmí uzavírat do věže ze slonoviny a že se nikdy „nesmí vzdávat života“ (Anglický roh, str. 9; také v Záměrech z roku 1946). Montale nás odzbrojuje svou lidskostí, svým neustálým zabýváním se i tím nejposlednějším z nás, i těmi, kteří již nežijí, a především těmi, na něž by se mohlo zapomenout: „Tvůj bratr zemřel mladý, bylas tenkrát/zjívené děvče, které na mne hledí / z oválu snímku v náležité ,póze‘. / Psal nevidanou, neslychanou hudbu, / dnes pochovanou na dně kufru / nebo už v stoupě. Možná že ji někdo / bezděky složí znova, vždyť co je psáno, platí. / Měl jsem ho rád, ač jsem ho nepoznal. / Krom tebe na něj nevzpomíнал nikdo. / Nepátral jsem, už je to zbytečné. / Po tobě jsem tu zbyl jen já, / pro koho byl. Lze ale milovat / i stín, jak víš, jsme přeci sami stíny.“ (str. 91)

Poezie Eugenia Montala je poezíí, která mluví, vypráví, nutí nás k hloubání o světě, o každodenním světě, o Bytí. Je ontologická a přitom si vůbec nehráje na

filozofii, je prostá, je taková, jaká je. Je to příběh. Příběh, který se musí dovyprávět, jinak by nebyl úplný. Je to celek, avšak složený z fragmentů. Nejsou to nic jiného než fragmenty, a přesto...

Josef Straka

Výroba arraku

Pro výrobu arraku se používá rýže s vysokým obsahem lepku. Bývá pro tento účel zvlášť pěstována a jmenuje se „Keton“. Jeden z návodů: 35 kg rýže, 20 kg melasy ze třtiny a 100 l vody se smíchá a ponechá stát tak dlouho, až rýže silně nabobtná. Pak se přidá dalších 400 l vody a 100 kg melasy. Současně se v jiné nádobě rozředí 40 dílů palmového vína s 900 díly vody a 150 díly melasy a ponechá se 2 dny v klidu. Během této doby začne tekutina zvolna kvasit, a když přijde do stadia živého kvašení, přidává se k ní pozvolna nabobtnalá rýže a speciální houbové kultury. Nyní se zákvas ponechá opět 2 dny stát a po uplynutí této doby se rozděluje po 20 l do hliněných nádob. Kvašení je skončeno za 48 hodin. Hned po prokvašení se destiluje.

Ing. Dr. Josef Dyr: Výroba slivovice a jiných pálenek. Zemědělská križnice, sv. 4, Vesmír, Praha 1946, str. 141

Čistota

*Jiří Mědílek: Dvanáct básní.
6. svazek edice Opus, Opus, Zbløv
2002*

O tom, že i v této době lze vydávat poezii levně a přitom v excelentní grafické úpravě, svědčí nedávný počin zblovského nakladatelství Opus. Tři nové svazky jeho stejnojmenné edice – sbírky básní Petra Borkovce (A.B.A.F.), Jiřího Červenky (Konec sezony) a Jiřího Mědílka (Dvanáct básní) jsou přesvědčivým dokladem toho, jak (a to po všech stránkách) za málo peněz pořídit hodně muziky. Cena jednoho svazku je totiž 58 Kč. Co na tom, že každá sbírka čítá pouhých dvanáct básní... Ba právě!

Je navýsost jasné, že máme co do činění s projektem v mnoha ohledech výjimečným. Předně: zřetelně nechává hovořit samu poezii, a to v její nejholejší podobě. Váha vyřčených slov je zde o to větší, že si musí se svými významy vystačit sama, oproštěna od jakékoli berličky a hole (informace o autorovi, výtvarný doprovod, dokonce i obsah), vše důsledně směruje k podstatě samé, ke sdělení. Ne každý autor je dnes ochoten podstoupit takovou konfrontaci.

Za edici Opus redakčně zodpovídá básník a překladatel Štěpán Nosek, typografickou podobu má „na svědomí“ již zmínovaný **Jiří Mědílek** (před lety se podílel např. na vizzáži knih nakladatelství Pavel Maur – právě zde mu roce 1996 vyšla básnická pravotina Bílé písmo; typograficky stojí za současnou podobou revue Souvislosti).

Prostor Mědílkových básní je téměř nemenný. Představují si tuto krajinu: zleva doprava protéká potok, polem do mírné-

ho kopce stoupá cesta, pramálo stromů, na obzoru les. Stejně jako v Bílém písmu se básník především dívá, na místa, která zná, pokládá své oči. Všechno je známé, všechno spočívá na svých místech. Stejně jako v Bílém písmu je většina básní ne pojmenována, a pokud přece, pak je jejich název určen prostorově (Za domem) anebo časově (22. března, Nakonec). 22. březnem – prvním dnem po jarní rovnodennosti – celý soubor začíná. Mědilek v něm ale (stejně jako v následujících jedenácti případech) neoslavuje, konstatuje: ráno nachumelí, potom vyjde slunce a začne krajinu přetvářet. Některé meze tají, jinde se drží sníh, sledujeme tento děj společně s básníkem, ale jemu to nestačí a celkový vjem smyslově obohacuje o další rozměr: *Musí být slyšet pták, / má-li být prostor plný.* Cosi tušeného vznáší se nad slovy, opisuje kruhy, k obzoru odletá. Je důležité vytvořit básním prostředí, ve kterém by mohly znít. Hudba hraje.

Vojtěch Kučera

Nejen U Čápa

Jiří Červenka: *Konec sezony.*
5. svazek edice Opus, Opus, Zbløv
2002

Možné spojnice? Brněnská studentská léta, pravdivě zaplivaná hospoda U Čápa, kam se stahovala část študáků a profesorů ze sousední fildy, aby zde na chvíli vnořovali své abstrakce do okolní přímé dělnické řečové údernosti. Jedním z častých, ba stálých návštěvníků tu býval prof. Lubomír Nový, jadrná osobnost, která byla na hony vzdále-

na uhýbání před říznými a žíznivými hlasů spolustolovníků. Pro mnohé mladičky sotva vystrčené z gymnaziálních lavic to bylo prostředí příliš třeskuté, proto tu byli k vidění spíše životem ošlehaní „praktici“. Jakousi vhodnou alternativou k Čápovi byla ještě na počátku devadesátých let hněd na druhém rohu se nacházející restaurace Akáda, kde měl zmíněný profesor druhé ze svých útočišť.

Jestli jsme se časově a lety nemíjeli, museli jsme tu, nevědouce o sobě, pro sedět s básníkem a překladatelem Jiřím Červenkou (roč. 1943) nejednu dlouhou hodinu.

V rozhovoru, který s ním vedl Vratislav Färber (čas. Host č. 3–4, 1996), nenajdeme sice o básníkovi žádné údaje z matricky, jsou zde ale důležitá osvětlení míst, která se objevují v jeho básních. Nejde samozřejmě jen o onu zmíněnou brněnskou hospodu, ale zakořenění v onech prvních krajinách dětství, v krajině jihočeského a jihomoravského pohraničí. Pohyby mezi krajinou vnitřní a krajinou skutečnou. Je zde zmíněno i pozdější doputování do Podkrkonoší, profesně spojené s místem kastelána na hradě Pecka. Na otázku ke své sbírce *Paměť okamžiku* (Český spisovatel, 1996) „Jakou roli hraje ve vaší poezii vzpomínka a paměť?“ odpověděl autor: „Poezie na paměť příliš nespolehlá, jde jí spíše o přítomnost, o zachycení prchavého okamžiku. Paměť je pro ni jen zaprášeným depozitářem k ukládání obrazů minulých okamžiků. Někdy si však připadám, jako by celý můj život a mé vidění světa byly jen jakýmsi rozvzpomínáním, a poezie se mi pak zdá schopností vědomí prozářit tyto vrstvy obrazů naskládaných

Část zábavná a poučná

na sebe jak diapozitivy proudem jasného světla v jeden výsledný obraz.“ Vezme-li pro srovnání básně ze sbírky *Paměť okamžiku* (1996) a básně z právě vydaného svazku *Konec sezony*, které od sebe dělí šest let, je tu především rozdíl ve veršové formě. První sbírka ještě poměrně jistě stojí v rýmovém základu čtyřverší. Zakmitnou se zde občas novotvary a slovní spojení, které jako by chtěly trošku skřípavě odepít od načrtnutého obrazu k filozofujícímu uchopení okolního i vnitřního světa. Myslet si ale, že autor je pouze hloubavým „tradicionalistou“ beze stopy odlehčení, neodpovídá některým úsměvnějším polohám veršů jeho prve sbírky:

Kdo jde nocí? / Zeměběs / Podej ho sem / Do želez // Rámu do zad / Padlé pražce / Dřevem střeva / Sebevražce / Lámem kámen / Zvíře v mracích / Hory bezruč / Masturbaci // Odnikud Nikam / S krvi hleny / Kamenolom / Žen kořeny // Kdo se vraci? / Světasmáč / Šup ho rychle / Na pekáč.

Pokud postavíme vedle sebe tuto báseň s názvem Říjen, která je z roku 1968, a báseň z téže sbírky s datací 1975, která je psána volným veršem, zahlédneme směr k jinému rytmu a více obraznému vyjádření, které pak nalezneme v autorově současně sbírce:

Jsme-li dva, rozmluvu vedem, netušíme, / že ještě kdosi, v koutě přikrčen; / i ze sna zbude jen vědomí o prostoru: / napravo dům, pár stromů po obvodě—/ a za nimi? Za nimi příkrov ze skla/jak stín. K čemu to všechno? / Odhadovat věci, a potom uvnitř, / vraciš-li se, i tak jsou slova / beze jmen.

Právě vyšlou sbírku Jiřího Červenky *Konec sezony* tvoří dvanáct básní. Nenajde-

me zde už rýmovaná čtyřverší předešlé sbírky ani dřívější novotvary a slovní spojeniny. Jsou zde opět, jako ve sbírce předešlé, dva póly básnického vyslovení. První, filozoficky podložený, který se dopátrává hloubek prožitého abstraktnejším způsobem. Mezi tyto „filozofičtější polohy“ sbírky patří např. básně: Je to, co je; Tvář spící; A tělo; Čím více jsi se vzdaloval. V básni nazvané A tělo? je zřetelně vidět, že si básník nebezpečí užívání filozofických abstrakt pro básnickou obraznost uvědomuje:

... Tisknu se k tvému tělu a jako slepec / prsty luštím hieroglyfy vepsané v kůži. / Bláhový hermeneutiku, chtěl bys snad vstřebat / všechnu tu bělost, měnlivost, slachy a kosti / v jediném pojmu? A tím svým parvo lumine / prosvitit celý vesmír v jednom okamžiku? / Pohled' vzhůru, luna už vyšla nad lesem / a v dálí se rozeznely bubny a flétny. / Výjdi ze tmy, odlož ta cogita, ega / i to své jsem, vrhni se do toho víru, / zpívej a tanči.

Druhý pól sbírky tvoří básně, kde se autor nesnaží tolik používat abstraktní pojmosloví a vsouvat je do svých „příběhů“. Je zde mnohem jasnejší spád obrazů, básně jsou občas oživovány dialogem. Tento posun od filozofujícího k obraznému je, podle mne, mnohem zdařilejší a rozhodně neznamená, že by se z básní něco podstatného vytrácelo. „Příběhy“ si zde vystačí samy, plynou přirozeně ve svém naznačování a ději: *První snih. Žlutá jablka / na stromě za oknem. Hasnoucí přísvit / uvnitř. Jdeme spolu přes pole k lesu. / A když se ohlédu, vidím tě v dálce, / na protějším kopci. V pozadí nás / rozpadající se dům. Z komína se kouří.* (báseň Sen)

.Podobně jako ve sbírce *Paměť okamžiku*, jsou i v autorově nové sbírce přítomna místa, ke kterým se obracel už dříve: jihomoravské pohraničí Šatova, řeka Dyje, básníkovo působiště – hrad Pecka, brněnská hospoda U Čápa. Pokusíme obě básníkovy sbírky vedle sebe, můžeme nahlédnout posun od filozofičtějšího k obraznějšímu vyznění básní, od sevřené formy k volnému verši, ale také to, že svým rodným a určeným krajinám zůstává básník věrný.

Pavel Sobek

...jako krátké studené schnutí

Petr Borkovec: A.B.A.F.

4. svazek edice Opus, Opus, Zbrojovka 2002

V letošním roce vydává Petr Borkovec šestou sbírku poezie. Zdá se, že se vrací do prostoru důvěrně známého, tak jako již nejednou ohraničeného „oknem, stolem a posteli“. V této zduchovnělé dimenzi věcí nejbližších však už bylo autorem řečeno mnohé, čehož je si sám dobře vědom. Proto první verš sbírky proměňuje v modlitbu a prosbu zároveň: „*Bože, dej mi... mírnou řeč, která rychle / taje na studených předmětech*“. Ale tato naléhavá slova jako by zůstávala nevyslyšena. Vše je až příliš statické, chladné, bez života. Zastavený čas jednotlivých obrazů proměňuje strukturu textu ve výčet vnímaných daností, v popis ustálených rekvizit Borkovcová motivického světa. Počáteční optimismus, víra ve vlastní schopnost ob-

jevování nových možností jazyka pronikajícího stále těsněji k zmíněným archetypům („*lip, vidíš, dovedu popsat...*“), přechází v jen těžce skrývanou obavu („*o stupeň upřenější oči – za to se modlím*“).

Prostor Borkovcovy poezie se uzavírá do čtyř stěn; již tak sevřené krajiny *Polních prací* jsou nyní zúženy na několik detailů, které uvízly v obrazné síti autorovy paměti. Přírodní záběry jsou vytěsněny až na samý horizont básníkova pohledu. Pro text se stávají příznačné motivy okna, křesla, pelesti či dvora, provázané vždy s reflexí. Vzpomínka u Borkovce má posilit významové dění v textu, obohatit současný prožitek o dřívější zkušenosť, o čemž svědčí fakt, že básník u reflexe nezůstává, ale vtahuje ji do přítomnosti. Časté využívání reflexe má také jinou funkci: iniciuje autorovu fantazii, umožňuje mu pohyb na vertikále až k tomu prvnímu, co zbyvá.

Čas je ovšem básníkovým nepřítelem, neskytajícím mu ani tu nejmenší šanci k návratu. Jeho stále se zrychlující tempo je přičinou autorova zneklidnění, ale nemohu se zbavit dojmu, že také velmi ochotně přijatou záminkou k vlastní resignaci. Básníkův čas hyne a on ví, že „*přichází čas velikosti broskve*“, který nabízí jinou, děsivější perspektivu – smrt. Ta jako by odpovídala kontrastu dávných setkání a nynější samoty. Někdejší snaha zmírnit únavu, bránit se náporu smutku a lehké nostalgie je značně otupena a básník přijímá roli trpně konstatujícího subjektu. Stín nicoty uzavírá sbírku v příznačně nazvané básni *Rozepsáno v den smrti*.

Předměty z autorovy každodennosti jako by nesly stopy minulých setkání,

neuskutečněných přání či nevyřčených slov. Tok představ, provázaných s každou daností, relativizuje možnost úplného poznání. Vždy tu přece bude něco, co zůstalo opomenuto. Básník věří, že s každým pohledem se mu otevírají nové možnosti tvorby: vytěžit z daného vjemu maximum, znova a znova měnit úhly pohledu a přitom zachovat své tvorbě tichý, věcně distancovaný ráz.

Volný verš s výraznou rytmickou organizací nenesce stopy patetizace, ač všech dvanáct textů tvořících sbírku A.B.A.F. (nazvanou podle nejčastějších dedikací) provází pocit smutku. Křehká metafora prozrazuje citlivé vnímání skutečnosti, ale také snahu o vybroušenost tvaru. Kde tedy hledat problém? Proč přes veškerou formální zručnost máme pocit, že s Borkovcovou básní není něco v pořádku?

Na vině je napětí mezi tendencí k významovému osamostatňování verše a chatrným významovým děním v básni jako celku. Také ustrnutí v úzkém motivickém okruhu Borkovcové poezii neprospívá a je spíše pomalou chůzí v šlépějích předchozí sbírky. Dominance jmen a potlačování pohybových sloves v básních evokuje atmosféru pomalosti, kterou nemohou narušit ani sporadické nádechy k epickému gestu. Borkovec zajisté prokazuje dar umění vnímat a zaznamenávat, ale to začíná být až příliš málo.

Navzdory všem výhradám musím přiznat, že nová sbírka Petra Borkovce, obsahující texty z let 1999 až 2001, přece jen vybočuje z průměru současné básnické produkce. Nezakládá si na samoúčelných parafrázích cizích textů, a pokud jejich podmanivým tóninám

přece jen neodolá, je to jen ku prospěchu věci. Nezbývá než věřit, že příští verše půjdou vzdušnějšími krajinami života, ne jen lapidáriem vlastní tvorby.

Miroslav Chocholaty

10 vteřin ticha!

Koncem října jsem se společně s dalšími šesti básníky (a básnířkami) zúčastnil besedy na téma „Cesta sbírky mladého autora od napsání k vydání“, kterou pořádali redaktori Čajovny Českého rozhlasu 3, stanice Vltava. Součástí večera byla i autorská prezentace básní přítomných tvůrců. Pořad byl odvysílán ve formě dvouhodinového pásmo v pátek 15. listopadu večer.

Budu osobní... Člověk by si řekl, že pokud bude sám vystupovat jako interpret svých básní, nemůže se nic stát a všechno bude v pořádku. Tam, kde má být text čten rychle, bude čten rychle, tam kde má být čten pomalu, bude čten pomalu, tam kde mají být pauzy, budou pauzy. Jenže! Výsledná podoba mé prezentace, tak jak byla na Vltavě odvysílána, je naprostě nepřípustná. To, jak bezcitně a arogantně byly vystříhány pauzy mezi jednotlivými texty, je neomluvitelné (pomlky mezi verši byly několikanásobně delší než „pomlky“ mezi básněmi!). Celá věc je o to bezvýchodnější, že prezentované básně byly bez názvu.

Vysílací čas je drahý. Je potřeba v něm vysílat reklamy, je potřeba v něm vysílat sáhodlouhé zdvojené úvody a závěry komentátorů. Je ale bezpodmínečně nutné protestovat a bojovat za ticho

kolem nás, je nutné bojovat byť i za jedinou vteřinu (málo!) ticha za každou básní, aby se mohla vznést, vydechnout, aby posluchač měl čas ponorit se do ní, vystoupit. Lavinou, lavinou, lavinou toho nikdy dosaženo nebude...

Vojtěch Kučera

Autoreflexe

Fryntíšek Ryčl: 40

<http://www.pismak.cz>, 2002

Název Čtyřicet v záhlaví se zdá být na prsto jednoznačný a jasný: sbírka obsahuje čtyřicet číslovaných básní. Na víc ji autor začal psát krátce po čtyřicátnich narozeninách a dokončil krátce před narozeninami jednačtyřicátými. Takže žádná záhadá, ani pokud se týká podnětu, ze kterého sbírka vzešla. Upříležitosti čtyřicítky provedl autor bilanci života. A tečka.

Autorovi ale je sebeanalýza protivná, namísto odhalování nitra se raději balí do dalších a dalších převleků a masek. Kdo je vlastně autor sbírky? Tulák? Mystik? Pastevec? Beduín? Obyvatel města, či pouště? Dne, či noci? Sadista nebo masochista? Ne, ani jedno. Je především chameleonem, legitimujícím se rimbaudovským „já je někdo jiný“. Ptát se po jeho totožnosti je nutně zavádějící, protože autor nechce prozradit nic. Krouží v neustávajícím pohybu, rozhvívá matoucí vír závojů, ve snaze sugerovat čtenáři, čím vším lze být. Jeho pravou tváří je mnohost. A zde jsme zpět u čísla čtyřicet, jež je v semitské tradici synonymem pro mnoho. „Řekl jsem ti

už čtyřicetkrát,“ řekne vám arab namísto našeho obvyklého „nejmíň stokrát“. Jestliže musel alibaba bojovat se čtyřiceti loupežníky, znamená to, že bojoval proti mnohonásobné přesile. Jestliže Ježíš strávil v poušti čtyřicet dní, znamená to, že tam byl dlouho. Jestliže izraelský národ po čtyřicet let putoval pouští, znamí to celou věčnost. Blízkovýchodní symbolika počtu čtyřicet určila také: **1.** geografický prostor sbírky, **2.** její personální obsazení a **3.** časovou strukturu a způsob řazení motivů.

Ad 1. Prostorem je většinou poušť a moře, tedy prostředí autorovi osobně velmi vzdálená, se kterými nemá osobní zkušenosť. Není beduíinem ani námořníkem. Poušť i moře jsou symboly, imaginární prostor čiré fantazie, nepoznamenané banalitou každodennosti. Jistěže jsou další významové přesahy, vyplývající z tradičního kulturního hodnocení těchto symbolů, ty ale je zbytečné vyjmenovávat, ať se laskavý čtenář ráčí jejich shledáváním bavit sám. Snad jich dokonce objeví víc než autor a jeho sbírku vlastní četbou ještě zhodnotí. Jako jsou moře i poušť otevřenými prostory k putování i bloudění, tak i tato sbírka je otevřeným prostorem k interpretaci i dezinterpretaci. Autor odmítá vynášet soud, co z toho odpovídá jeho záměru víc. Výše zmíněné prostory buděž rovněž vnímány jako pocta milovaným autorům: A. Rimbaudovi, T. S. Eliotovi a Saint-John Persovi, kteří (krom mnoha jiných) byli v textu rovněž citováni a parafrázováni.

Ad 2. Postavy pohybující se či statující v prostorech čtyřicítky jsou jednak ikony kultury, do níž byl autor vrozen (světci, Chopin, Odysseus), jednak erbovní figury, poukazující k jiným ikonám, zaha-

Část zábavná a poučná

leným. Klíčovými zvířaty jsou osel a vůl, klíčovým stromem fíkovník. Tyto jsou atributy ikony středové a nejzářivější.

Ad 3. S touto ikonou souvisí také časové řazení čísel sbírky. Výchozí situací je advent, cílem je svátek mrtvých. Mezi těmito body se rozprostírá široká cesta jednoho roku. Ne kteréhokoli zaměnitelného, ale roku 2002. Roku, kdy autor psal sbírku a souběžně překládal knihu Hugo Friedricha *Struktura moderní lyriky*. Kdy se, okouzlen básní *La luna blanca* od J. R. Jiméneze a *El crío* od F. Garcíi Lorky, začal učit španělsky. Kdy průběžně celou dobu četl první čtyři díly Pijoanových *Dějin umění*. Kdy v hukotu Dyje se stejnou úzkostí hleděl na mosty stržené i odolávající. Kdy zemřel J. Kolář, překladatel Saint-John Perse, autor koláží a *Dnů v roce a Roků v dnech*. Vešlo to do čtyřicítky? Bůh sud, každopádně v každém jiném roce by musela vzniknout docela jiná kniha. A ještě k formě básní. S přihlédnutím k již téměř stopadesáti leté existenci moderní poezie není nijak překvapující, je spíš tradiční. Substantivní vyjadřování převažuje nad verbálním, genitivní metafora nad přírovnáním, hojně se vyskytuje oxymoron. Obsah je temný, autor se ho snaží potopit ještě více do tmy. Není krásnějšího pohledu než na černé bublinky stoupající z temného močálu metafor nad utopenou hlavou myšlenky. Autor vyhledává paradox a grotesku. Pro zajímavý zvuk je ochoten rozbít jakýkoli význam. Nemá rád sentiment, nenávidí duchaplnou pointu. Jazyk a sdělení jsou v ustavičné opozici, jdou si navzájem po krku nebo si ze sebe aspoň sarkasticky střílejí. Spřežky se vytrhávají z postrojů a volná slova se rozbehají s divokým ře-

hotem po řádcích. Krok slov je rytmický, nikoli však monotónní. Rým se objevuje nedopatřením. Ostré, zraňující plochy na základě autorovy zlomyslnosti a krutosti. Hlavní chyba této knihy? že není knihou sonetů.

Jsem rád, že mě přestala tížit.

-fr-

*S autorským svolením převzato ze serveru www.pismak.cz.
Elektronicky publikováno 5.11.2002,
redakčně upraveno*

František Ryčí jedenáct

být temný
radím
vyžer oči hladem snu

tmou dotýkej
rty hrobů koně nože
vítr i silikon

cokoli zde
nikde nic
jediná poušť není prázdná

Zpráva čtenářům

Vážení čtenáři, možná Vám v tomto čísle chybí některé pravidelné rubriky, na které jste již byli v našem magazínu zvyklí. Vězte tedy, že mně také. O co jsme přišli? Původně zamýšlené *Krajinomalby a portréty* (Slezské pásma) slíbil, a nedodal Bogdan Trojak, *Completorium čili Stu-*

Část zábavná a poučná

dii pro večerní hodinku (Básnické sbírky Petra Krále v devadesátých letech) slíbil, a nedodal Pavel Sobek, *Železniční rubriku* (Rumunské úzkokolejky) slíbil, a nedodal Tomáš Vašut, recenzi na antologii Ryby katedrál slíbil, a nedodal Vojtěch Kučera. Déle čekat nešlo – to málo, co jsme od Ministerstva kultury letos formou grantu dostali, se nám rozhodně vracet nechce...

Dále bych ty z Vás, kteří máte přístup na internet, při této příležitosti rád upozor-

nil, že 7. listopadu tohoto roku se na naší internetové stránce www.weles.cz rozbehla nová, pravidelně aktualizovaná sekce **Welenoviny** (<http://welesovo.blogspot.com>), která nejprve postupně představila autory čísla, které právě držíte v rukou, a dále se bude retrospektivně vracet k příspěvkům otištěným ve Welesech starých. Chybět by neměly ani upoutávky na aktuální dění kolem našeho magazínu.

Is Weles dead?

Vojtěch Kučera

*Výtvarný doprovod čísla tvorí ukázky z grafického souboru „Podolí spisovatele Josefa Uhra“ od Emanuella Ranného st. (*1919). Za kontakt na autora i možnost reprodukce jednotlivých prací děkujeme panu Miroslavu Klepáčkovi, majiteli nakladatelství Sursum.*

Welesova úroda

Knižní nabídka nakladatelství Weles – podzim 2002

Vít Slíva: Bubnování na sudy (1991-1996)

Několik let avizovaná sbírka básní předního autora střední generace inspirovaná nejen rodným Slezskem, ale i Brnem, kde autor prožil více než 25 let svého života. Součástí dnes již legendární báseň Zpěv kozlů.

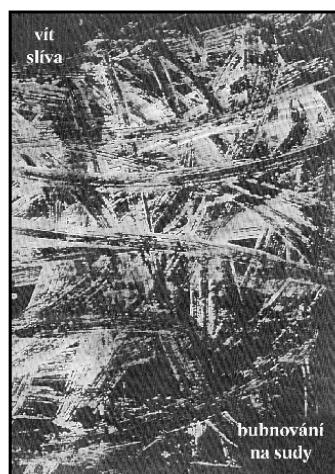
*Ilustrace Tomáš Penc. Formát A5, 60 str., brožovaná vazba. Termín vydání říjen 2002.
ISBN 80-238-9126-X Cena 75 Kč.*

Noční hodinka

Poslední noc už důkladně sám.
Tak bývají v celých mniší.
Svět nic než pouhé *tam*.
Závěť si piší.

Šuplík mi rabuje myš.
V knihách se hrabou krysy.
Bůh je teď o cosi blíž.
Teď, ale já jsem už v *kdysi*.

Ví aspoň on, kam se poději
tichostí hvězdných výří,
až plamen zhasne a potmě doznějí
šramoty písmen na papíru?

Básnická sbírka *Bubnování na sudy* Vítka Slívky (* 11. 1. 1951 v Hradci u Opavy) je – nepočítáme-li soukromý tisk *Sora no kokoro* z roku 1987 – podle pořadí vydání sedmou autorovou knihou. Pokud se však zaměříme na kontinuální vývoj Slívova básnického výrazu a soustředíme se na dobu vzniku tohoto souboru (básně ve sbírce zařazené jsou z let 1991 až 1996), jedná se o knihu čtvrtou, kterou je třeba vnímat v kontextu mezi sbírkami Volské oko (Host, Brno 1997) a Tanec v pochované base (Host, Brno 1998). Jestliže Volské oko (a sbírky před ním) bylo psáno v různých rytmických délkách a tóminách verše volného, pak Tanec v pochované base (a sbírky po něm) je převážně vkomponován do pevné formy verše vázaného. Frázování *Bubnování* ještě začíná meditativní smyčcovou ouverturou básně *Veliký sirót hor*, ale již v následující „beebopovské“ improvizaci s příznačným názvem *Na libovolné téma* jsou pod místy až extravagantními variacemi žestů zřetelné pravidelné takty ztichlé jazzové rytmiky, která se, tak jak kapela přidává další a další čísla, postupně mění na našlapaný bluesový nárez, jak jej známe např. z některých skladeb Muddyho Waterse či z občasných syrovějších výletů Erici Claptona.

Vít Slíva je básníkem tvrdým. Tvrďákem k sobě i ostatním. Rány po jeho úderech štípu potem. Bedříáci dávno uklízejí jeviště. Tělo však podupává. Nadále potřebuje pohyb. Stejně nutně jak ranní vyprošťovák.

Vojtěch Kučera

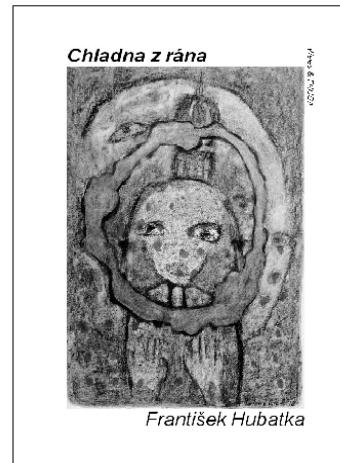
Welesova úroda

Knižní nabídka nakladatelství Weles – podzim 2002

František Hubatka: Chladna z rána

Sborník 16 barevných reprodukcí kombinovaných kreseb osobitého brněnského výtvarníka, inspirovaný exteriéry Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně. Vychází ku příležitosti stejnojmenné výstavy v kapli Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně, doplněno sedmi básněmi sedmi básníků-lékařů (Miloše Holuba, Ondřeje Zahradníčka, Norberta Holuba, Marka Fencla, Roberta Fakuse, Petry Hrbáče, Vladimíra Šramka). Limitovaná edice.

*Formát A5, 56 str., křídový papír, vazba sešitá.
Termín vydání říjen 2002.
Cena 99 Kč.*

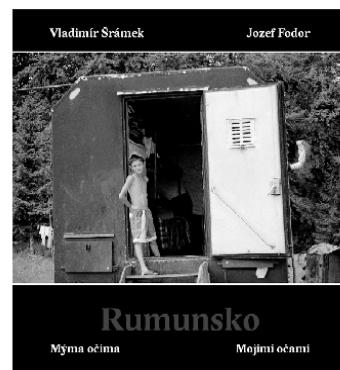
Vladimír Šrámek / Jozef Fodor:

RUMUNSKO

Mýma očima / Mojimi očámi

Svérázný pohled na putování nejen rumunskými horami v krátkých prozaických útvarech Vladimíra Šramka, doplněný 33 barevnými a 16 černobílými fotografiemi Jozefa Fodora. Nebo naočák?

*Formát 170x190 mm, 68 str., křídový papír;
brožovaná vazba, přebal. Termín vydání
listopad 2002. ISBN 80-238-9751-9
Cena 148 Kč.*

! Při hromadné objednávce všech tří inzerovaných titulů exkluzivní cena **300 Kč** !

Objednávejte na adresě:

Weles, Vojtěch Kučera, Kosmákova 21, 615 00 Brno
E-mail: adalbert.weles@centrum.cz

Bok po boku

Adresa redakce:

Jaroslav Kovanda, s. r. o.
Lesní čtvrt 3728
760 01 Zlín
psi.vino@volny.cz
<http://www.volny.cz/psi.vino>

Adresa redakce:

Pavel Kotrla
Bystřička 267
756 24
pkotrla@atlas.cz

Bok po boku

aluze

Revue pro literaturu, filozofii a jiné

Adresa redakce:
Křížkovského 10, PS 207,
771 08 Olomouc
e-mail: aluze@centrum.cz
tel.: 068/563 11 59

poezie / próza / vzpomínky
rozhovor / studie / recenze
glosy / archíválie
<http://aluze.hyperlink.cz>

Knihkupectví

Spolek
Zastavte se.

Literatura historická,
duchovní, filozofická, umění,
science fiction, cizojazyčná,
kvalitní beletrie.

Orlí 22
Brno
602 00

Těšíme se na Vaši návštěvu

tel.: 545 219 012

bubla.book@email.cz

osobnosti, kritika, poezie, próza, překlady,
aktuální informace, ankety, eseje, rozhovory,
polemiky, fotografické profily, literární historie,
světová literatura, recenzní příloha, příloha
knižní novinky...

Objednávky předplatného na adresu redakce:

Host, Přízova 12, 602 00 Brno;
tel.: 05-43 21 68 07 (09), fax: 05-43 23 70 94;
e-mail: redakce@hostbrno.cz; www.hostbrno.cz

Michal Ajvaz, Jan Balabán, Václav Bělohradský, Petr A. Bílek,
Petr Borkovec, Vratislav Brabenec, Eugen Brikcius, Jiří Drašnar,
Ota Filip, Sylva Fischerová, Viola Fischerová, Jiří Gruša,
Alexander Hammid, Ivan M. Havel, Daniela Hodrová, Martin Hilský,
Martin Hybler, Věra Chase, Bohdan Chlíbec, Květoslav Chvatík,
Jan Jandourek, Slávek Janoušek, Josef Jařab, Ivan Jelínek,
Ivan Jirous, Věra Jirousová, Vladimír Justl, Petr Kabeš,
Václav Kahuda, Zeno Kaprál, Dušan Karpatský, Jan Knap,
Jan Koblasa, Petr Kofroň, Pavel Kohout, Pavel Kolmačka,
Zdeněk Kožmín, Petr Král, Jiří Kratochvíl, Vít Kremlíčka,
J. H. Krchovský, Jiří Kuběna, Ludvík Kundera, Milan Kundera,
Věra Linhartová, František Listopad, Roman Ludva, Martin Mainner,
Zdeněk Mathauser, Jaroslav Med, Ivan Medek, Věroslav Mertl,
Petr Motýl, Alena Nádvorníková, Jaromír Nohavica, Jiří Olič,
Fanda Pánek, Jiří Pelán, J. A. Pitinský, Pavel Raisenauer,
Josef Rauwolf, Martin Reiner, Břetislav Rychlík, Ivan Slavík,
Andrej Stankovič, Viktor Stoilov, Václav Stratil, Milan Suchomel,
Karel Šiktanc, Josef Škvorecký, Jan Štolba, Jana Štroblová,
Ivan Štrpka, Pavel Švanda, Miloslav Topinka, Jáchym Topol,
Jiří Trávníček, Jan Trefulka, Bogdan Trojak, Vlastimil Třešnák,
J. F. Typlt, Milan Uhde, Petr Váša, Zdeněk Vašíček, Jiří Veselský,
Michal Viewegh, Ivo Vodseďálek, Václav Vokolek, Ivan Wernisch,
Karel Zlín, Jiří Žáček

Patron tohoto čísla

Peter Huchel

Jedné podzimní noci

Dni dávno zapadlý, kde jen jsi?
Na vršku pod větrnými nebesy
jsem tehdá ležel. Září. Listí pád,
stromy svým klidem mě objímaly zcela...
Podzimní noc se rozšuměla:
Jeřábi hold mi letěli vzdát.
Vzdálená chvíle, hodna jsi chvály.
Ti ptáci s dlouhými krky temnotou veslovali.
Chlapec k nim cosi volal do výše.
Vřískavě vzkřikli a nad jezery táhli dál.
Vodou a mlhou vlas ti vlál,
praraná temnотo, jež zrodilas vše:
močál a hvězdy, strže a kosti.
Viděl jsem, jak jsi prosívala
sítem vzdálenosti
železitý prach meteóru.
Zemi jsem cítil v každém pórku,
slyšel jsem, jak zpívá bodlák a skála.
Pahorek vznášel se. A nenadále
hořící šíp sjel nebeskou puklinou.
Zasáhl noc. Ta rychle ale
ucpala ránu tmou
a zůstala netknuta nad vlajícími topoly.
Ohně a studánky hučely v údolí.

Německý básník, rozhlasový dramatik a publicista Peter Huchel (1903-1981) vydal svou první knihu teprve roku 1948, tedy ve svých pětačtyřiceti letech (česky vyšla pod názvem Dvanáct nocí o deset let později). Následující sbírky Chausseen Chausseen (Sílnice Sílnice) se pak čtenáři dočkali až roku 1963 (česky 1964). Dále vydal sbírku Die Sternreuse (1967, Vrše plná hvězd). Roku 1971 odchází do tehdejší NSR. Básně Jedné podzimní noci pochází z českého vydání Sílnice Sílnice, které vyšlo jako 40. svazek edice Plamen v SNKLU. Celou knihu přeložil Ludvík Kundera.

Obsah

Poezie

- Janusz Klimsza: Ruka Zbyszka Kościca staví skautskou hlídku / 2
Tereza Riedlbauchová: Čí a k čemu jsme vnitřnosti / 6
Jaroslav Vlnka: Jeden nos na dve oči / 10
Lenka Slívová: Zdá se mi že někdo ve mně jí meruňky / 12
Martin Švanda: Anka / 14
Kateřina Bolechová: Teprve všechno / 18
Vojtěch Štětka: Horší než porod / 20
Kateřina Pastrníková: Co neuvaříš / 22
Peter Cibák: Až po okraj zvuku / 24
Ondřej Slíva: V mihu prokreslení / 30
Radek Rubáš: Ježatá řeka / 31
Tomáš T. Kůs: Jsou to zde otisky / 36
Martin Šindelář: Tence zahnízděný déšť / 40

Překladatelská hut'

- Paweł Szydeł: Tehdy je třeba křičet (Přeložil Libor martinek) / 42

Próza

- Geniální děti: „Ale možná ne, mami.“ (4 povídky) / 46
Petr Pazdera Payne: Mumifikace / 56

Krajinomalby a portréty

- Milan Orálek: Jak se chytá medvěd / 64

Část zábavná a poučná / 85

- Roman Szpuk: Troucheň (M. Chocholatý); Státi jako štok a hleděti jako kozel...; Zdeněk Kalista: Česká barokní pouť (I. Harák); Slíva a formy příbuzné (J. Dyr); Andrzej Stasiuk: Haličské povídky (2x P. Hrbáč); Hrušky (J. Dyr); O psaní Zena Kaprála (P. Surý); Milan Šedivý: Po zarostlému chodničku (J. Grombíř); Radek Fridrich: Řeč mrtvejch / Die Totenrede (V. Schelleová); Výroba ginu (J. Dyr); Eugenio Montale: Anglický roh (J. Straka); Výroba arraku (J. Dyr); Jiří Mědílek: Dvanáct básní (V. Kučera); Jiří Červenka: Konec sezony (P. Sobek); Petr Borkovec: A.B.A.F. (M. Chocholatý); 10 vteřin ticha! (V. Kučera); František Ryčl: 40 (autoreflexe); Zpráva čtenářům (V. Kučera)

Welesova úroda / 108

Bok po boku / 110

Parton tohoto čísla

- Peter Huchel / třetí strana obálky

